



**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

**PREGLED POJEDINIH PITANJA DEFINISANIH POSLOVNICIMA
PARLAMENTA HRVATSKE, NJEMAČKE I SLOVENIJE**

Podgorica, novembar 2020. godine

Broj: 17/2020

Klas. br: 00-52-4/20-

Datum: novembar 2020. godine

Pripremio: Istraživački centar Skupštine Crne Gore

** Istraživački centar Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Centar ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Istraživački radovi se koriste samo u svrhu za koju su izrađeni, a u skladu sa Pravilima o izradi istraživačkih radova. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore, niti neophodno drugih institucija ili organizacija čiji se podaci koriste za izradu rada.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

SADRŽAJ

UVOD.....	4
GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA.....	5
1. POTPREDSJEDNICI PARLAMENTA: BROJ I NAČIN IZBORA.....	8
2. KOLEGIJUM – SASTAV I NADLEŽNOSTI.....	10
3. GENERALNI SEKRETAR: IZBOR I NADLEŽNOSTI.....	13
4. RADNA TIJELA: NAZIV, SASTAV I NAČIN IZBORA.....	15
5. OBAVEZA PRISUSTVA POSLANIKA PLENARNOJ SJEDNICI I SJEDNICAMA RADNIH TIJELA.....	21
6. PARLAMENTARNA SASLUŠANJA I ISTRAGE.....	25
7. REDOVNO ZASIJEDANJE.....	33
8. VRIJEME IZLAGANJA I TRAJANJE PRETRESA.....	34
9. ODRŽAVANJE REDA NA SJEDNICI.....	38
10. GLASANJE.....	41
11. IZMJENE POSLOVNIKA USLJED PANDEMIJE VIRUSA COVID-19.....	45
12. IZBOR PREDsjedNIKA I ČLANOVA VLADE.....	50
13. ODNOS PARLAMENTA I VLADE.....	54
PRILOG I: POSTUPAK DONOŠENJA AKATA HRVATSKOG SABORA.....	72
PRILOG II – POSTUPAK DONOŠENJA AKATA U NJEMAČKOM BUNDESTAGU.....	81
PRILOG III: ZAKONODAVNI POSTUPAK U SLOVENAČKOM DRŽAVNOM ZBORU.....	92
IZVORI INFORMACIJA.....	103

UVOD

Ustavni princip podjele vlasti i parlamentarne autonomije parlamentu daje pravo da sam uređuje sopstvenu unutrašnju organizaciju i način rada. Stoga, različite zemlje organizuju parlamente i utvrđuju parlamentarne prakse na različite načine. U principu, status parlamenta u ustavnom sistemu, nadležnosti, unutrašnja organizacija i način njegovog rada mogu, manje ili više detaljno, biti uređeni ustavom, specifičnim propisima koji bliže uređuju funkcionisanje parlamenta (poslovníkom), te nizom zakona (između ostalog, zakonom o parlamentu, status i pravima poslanika i slično). Ustav uređuje najvažnija pitanja unutrašnje organizacije i načina rada parlamenta. Među ovim pitanjima su, na primjer, broj zakonodavnih domova, periodi u kojima se održava redovno zasijedanje parlamenta, status i izbor predsjednika parlamenta, većina potreba za usvajanje zakona i sl. Ova pitanja uređuju se u potpunosti naročito poslovníkom o radu parlamenta, a mogu biti uređena i zakonom o parlamentu. Kao najčešći oblik pravnog akta koji u detalje uređuje organizaciju i način rada parlamenta, Poslovník predstavlja specifičan opšti pravni akt koji sadrži pravila o unutrašnjoj organizaciji parlamenta, pravima poslanika, održavanju reda i parlamentarnim procedurama. Zbog značaja koji poslovník ima u radu parlamenta, naročito s obzirom na to da se ovim aktom uređuje postupak rada parlamenta koji određuje status svih učesnika u procesu odlučivanja u parlamentu, u ustavima nekih zemalja (npr. Austrija, Italija, Slovenija) za usvajanje poslovníka potrebna je kvalifikovana većina poslanika, što se izričito navodi u ustavu. U nekim ustavnim sistemima za usvajanje poslovníka potrebna je apsolutna, a u nekim čak dvotrećinska većina glasova poslanika.¹

*U tom kontekstu, Istraživački centar je u ovom radu, u skladu sa upućenim zahtjevom, predstavio pregled pojedinih pitanja u vezi sa parlamentarnom procedurom koja su uređena poslovnícima parlamenta **Hrvatske, Slovenije (donji dom) i Njemačke (donji dom)**, kao i relevantnim zakonodavstvom tih zemalja. Konkretno, u radu su predstavljene podaci koji se odnose na sljedeće segmente: način izbora i broj potpredsjednika parlamenta, izbor i nadležnosti generalnog sekretara, sastav i nazive radnih tijela, uključujući uslove za uspostavljanje radnih tijela, prisustvo poslanika na sjednici i sankcije, redovno zasijedanje, vrijeme izlaganja i trajanje izlaganja na sjednici, održavanje reda na sjednici, parlamentarna saslušanja i istrage, izbor članova vlade, te odnos parlamenta i vlade (poslanička pitanja, premijerski sat, interpelacije) u Hrvatskom saboru, Državnom zboru i Bundestagu. Osim toga, u radu su predstavljene izmjene poslovníka navedenih parlamenata u pogledu održavanja sjednica i glasanja usljed pandemije COVID-19. Odredbe poslovníka Hrvatskog sabora, Državnog zbora i Bundestaga koje se odnose na postupak donošenja zakona predstavljene su integralno u prilogu rada (PRILOG I, II i III) usljed preglednosti i lakšeg razumijevanja s obzirom na to da je sama procedura razmatranja predloga zakona kompleksan proces koji se odvija u nekoliko faza, odnosno čitanja. Osim poslovníka, kao izvor podataka koji su predstavljene u radu korišćene su relevantne odredbe ustava datih zemalja, kao i posebnih propisa koji uređuju funkcionisanje i organizaciju parlamenta, prava i obaveze poslanika, te parlamentarnu istragu, tamo gdje je bilo potrebno detaljnije pojasniti određena procedure.*

Nalazi istraživanja sistematizovani su i predstavljeni u nastavku dokumenta u 13 poglavlja, u skladu sa temama navedenim u zahtjevu za izradu istraživačkog rada.

¹ Marijana Pajvančić, Parlamentarno pravo, Fondacija Konrad Adenauer, Beograd, 2008.

GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

Uopšte uzev, prilikom uporedne analize važećih propisa u kontekstu sagledavanja pojedinih pitanja u okviru parlamentarnih procedura u **Hrvatskom saboru**, njemačkom **Bundestagu** i slovenačkom **Državnom zboru**, može se govoriti o određenim sličnostima među ovim parlamentima, ali i brojnim razlikama, što, prije svega, zavisi i od načina državnog uređenja, te strukture samog parlamenta (u radu su korišćeni podaci za **donji dom** u slučaju dvodomnog parlamenta). Što se tiče **pravnog okvira** koji uređuje način funkcionisanja i organizaciju parlamenta, **osim poslovnika**, parlamenti obuhvaćeni istraživanjem pojedina pitanja detaljnije uređuju i **posebnim propisima**, pa sve tri zemlje imaju **posebne zakone o poslanicima** (Zakon o pravnom statusu poslanika Bundestaga, Zakon o pravima i obavezama poslanika Hrvatskog sabora, Zakon o poslanicima Državnog zbora) i **parlamentarnoj istrazi** (Zakon o istražnim odborima u Hrvatskom saboru, Zakon o pravnom okviru za istražne odbore Bundestaga), pri čemu ovu oblast Slovenija uređuje **Poslovníkom o parlamentarnoj istrazi u Državnom zboru**. Osim toga, način i funkcionisanje Državnog zbora uređeni su i **Zakonom o Državnom zboru**.

Kada je u pitanju **broj potpredsjednika parlamenta**, poslovnička rješenja razlikuju se u analiziranim zemljama, pa Državni zbor može imati **najviše tri potpredsjednika**, od kojih je jedan iz opozicionog kluba, Hrvatski sabor **tri do pet potpredsjednika**, dok u Bundestagu svaka parlamentarna grupa može imati **najmanje jednog potpredsjednika**. U pogledu **izbora potpredsjednika**, u Bundestagu se oni biraju na konstitutivnoj sjednici parlamenta (zajedno sa predsjednikom i sekretarima), dok u Hrvatskom saboru i Državnom zboru mogu (ali ne moraju) biti izabrani na konstitutivnoj sjednici. U Sloveniji je, pak, predviđen rok **od 30 dana od dana konstituisanja parlamenta** za izbor potpredsjednika. Bundestag, osim potpredsjednika, ima i sekretare koji se biraju iz reda poslanika i pomažu predsjedniku u radu, pri čemu njihov broj utvrđuje Bundestag i može ih biti više (u praksi obično najmanje 40).

U pogledu organizacije rada parlamenta, utvrđivanja rasporeda zasijedanja, plana rada i slično među značajna tijela u parlamentima spada **kolegijum predsjednika**, koji u analiziranim parlamentima funkcionise pod različitim nazivima, pa je u **Hrvatskom saboru Predsjedništvo**, u **Državnom zboru Kolegijum**, a u **Bundestagu Prezidijum**, pri čemu Bundestag ima i **Vijeće starješina**, odnosno tijelo sačinjeno od predsjednika, potpredsjednika i 23 poslanika koja imenuju parlamentarne grupe srazmjerno veličini, a koje je zaduženo za interne poslove u mjeri u kojoj ti poslovi ne spadaju u djelokrug predsjednika i Prezidijuma. **Sastav ovih tijela** se, kao i njihovi nazivi, razlikuje, pa je Hrvatskom saboru i Bundestagu **sačinjeno od predsjednika i potpredsjednika**, a u **Državnom zboru**, osim predsjednika i potpredsjednika, **u sastav Kolegijuma ulaze šefovi poslaničkih klubova i poslanici nacionalnih zajednica**, a generalni sekretar, rukovodilac zakonodavno-pravne službe, predsjednici radnih tijela, predstavnici stručne službe, predstavnici Vlade **moгу učestvovati** u njegovom radu. Slično tome, u **Hrvatskom saboru** u radu ovog tijela **na poziv predsjednika** učestvuje sekretar Sabora. Takođe, predsjednik može na sjednicu pozvati predsjednike radnih tijela i predsjednike poslaničkih klubova.

Dalje, prema prikupljenim podacima, službama navedenih parlamenata upravlja **generalni sekretar**, te vrši ostale nadležnosti u skladu sa propisima. Generalnog sekretara imenuje i razrješava **parlament na predlog predsjednika** u Hrvatskom saboru, te **na predlog Kolegijuma** u Državnom zboru. Sa druge strane, u Njemačkoj, **generalnog sekretara** koji upravlja Službom u ime predsjednika Bundestaga **angažuje i razrješava predsjednik** koji ima vrhovnu nadležnost nad svim državnim službenicima Bundestaga. Što se tiče zamjenika generalnog sekretara, sekretar Sabora ima **jednog zamjenika** koji je istovremeno **sekretar sjednica**, kojeg takođe imenuje i razrješava parlament. Poslovnici Državnog zbora i Bundestaga **ne sadrže eksplicitne odredbe** koje se odnose na zamjenike generalnog sekretara. Međutim, Zakon o Državnom zboru propisuje da generalni sekretar ima **dva zamjenika**.

U cilju razmatranja pojedinih pitanja iz svoje nadležnosti, te pripreme i razmatranja predloga akata i drugih značajnih pitanja, analizirani parlamenti formiraju **radna tijela** (odbore ili komisije). Pravni osnov za formiranje radnih tijela u Njemačkoj su Osnovni zakon (Ustav), koji detaljno navodi radna tijela parlamenta i njihove nadležnosti i Poslovnik, dok ustavi Hrvatske i Slovenije pretpostavljaju postojanje parlamentarnih radnih tijela, ali ne sadrže posebne odredbe koje se tiču njihovog uspostavljanja ili drugih pitanja u vezi sa njihovim radom, **već su ta pitanja uređena poslovnicima**. U vezi sa **strukturuom i brojem radnih tijela**, ustavom i/ili poslovníkom analiziranih parlamenata definisana su obavezna ili stalna radna tijela, a pored toga predviđena je mogućnost formiranja drugih radnih tijela. Na primjer, Ustav Njemačke navodi **nekoliko obaveznih odbora** Bundestaga, poput Odbora za peticije ili Odbora za evropske poslove, dok Poslovnik dalje predviđa stalne odbore (za pripremu pretresa/rasprava), posebne (za razmatranje konkretnih pitanja), te studentske komisije (za pripremu odluka o sveobuhvatnim i značajnim temama). U poslovniku slovenačkog parlamenta popisana su **stalna radna tijela, odnosno komisije (ukupno njih šest)**, dok Sabor, prema Poslovniku, ima **29 radnih tijela**, a u poslovnicima oba parlamenta ostavljena je mogućnost obrazovanja drugih tijela. Kada je riječ o **članstvu u radnim tijelima**, u ovim parlamentima uzima se u obzir **veličina pojedinačnih poslaničkih grupa** (Bundestag i Državni zbor), odnosno **stranački sastav parlamenta** (Hrvatski sabor). Predsjednike i potpredsjednike biraju odbori u skladu sa dogovorom postignutim na Vijeću starješina (Bundestag), Parlament (Hrvatski sabor) ili parlament na predlog Kolegijuma (Državni zbor). Poslovnikom Hrvatskog sabora **propisan je broj članova** svakog radnog tijela, a specifično je to **da u radu radnih tijela može učestvovati najviše šest javnih, naučnih i stručnih djelatnika** na predlog stručnih institucija i udruženja civilnog društva u skladu sa javnim pozivom za predlaganje kandidata, koji imaju **sva prava člana radnog tijela, izuzev prava odlučivanja**. Sastav odbora i broj članova odgovaraju **veličini parlamentarnih grupa** (Bundestag i Državni zbor), pri čemu su poslovnikom Državnog zbora propisana radna tijela u kojima **vodeće funkcije i većinu članova zauzimaju poslanici opozicije** (Komisija za nadzor javnih finansija i Komisija za nadzor rada službi bezbjednosti i obavještajnih službi), kao i to da svakom poslaničkom klubu pripada najmanje jedno mjesto u svakom radnom tijelu. Osim navedenog, sjednicama svih odbora **Bundestaga** može prisustvovati predsjednik Bundestaga, takođe bez prava odlučivanja. Uz to, poslovnici Sabora i Bundestaga jasno predviđaju **mogućnost formiranja podobora**, dok poslovnik Državnog zbora **ne sadrži posebne odredbe** koje se odnose na podobore (izuzev mogućnosti formiranja drugih radnih tijela, pored stalnih komisija).

Opšta prava i obaveze poslanika u pogledu **učešća u radu parlamenta**, te **prisustva sjednicama parlamenta i njegovih radnih tijela** u sva tri parlamenta koja su predmet analize rada predviđena su poslovnima, dok su sankcije za neprisustvovanje sadržane u zakonima o poslanicima. Na primjer, u **Hrvatskoj i Njemačkoj** predviđeno je **umanjenje iznosa poslaničkog paušala** (za iznos jedne dnevnice za službena putovanja u Republici Hrvatskoj za svaki neopravdani izostanak poslanika sa sjednice Sabora ili za iznos koji varira od 20 do 200 eura po danu neopravdanog odsustva sa sjednice Bundestaga), dok u **Sloveniji** za dane neopravdanog odsustva sa sjednice ili radnog tijela poslanik **nema pravo na zaradu**, niti naknadu ostalih troškova. Osim toga, u sva tri parlamenta propisima su predviđeni izostanci poslanika koji se smatraju opravdanim.

Osim što je **parlamentarna istraga** kao instrument parlamentarne kontrole koji ima za cilj ispitivanje okolnosti koje se tiču pitanja od javnog interesa propisana ustavima analiziranih zemalja, specifična priroda i značaj ovog instrumenta u ovim parlamentima ogledaju se u usvajanju **posebnih propisa** koji propisuju rješenja u vezi sa ovim pitanjem, **odnosno zakona** koji uređuju funkcionisanje **istražnih/anketnih odbora** u slučaju **Hrvatskog sabora i Bundestaga**, te posebnog **poslovnika o parlamentarnoj istrazi** u Državnom zboru. Parlamentarna istraga pokreće se na **predlog radnog tijela ili zahtjev najmanje jedne desetine ukupnog broja poslanika** u Hrvatskom saboru, na **predlog Parlamenta ili zahtjev jedne četvrtine poslanika u Bundestagu**, te na **predlog bilo kojeg poslanika, zahtjev trećine poslanika Državnog zbora ili na zahtjev Državnog strajesića** (gornji dom Parlamenta).

U pogledu **redovnog zasijedanja, Hrvatskom saboru i Državnom zboru** zajedničko je to da **zasijedaju dva puta godišnje** od sredine januara do sredine jula, te u periodu od septembra do sredine decembra. Nasuprot tome, **poslovnik Bundestaga** predviđa da **parlament odlučuje o početku i kraj zasijedanja**, a datum i dnevni red utvrđuje Vijeće starješina (ukoliko parlament već nije donio odluku po tom pitanju). O održavanju reda na sjednici u sva tri parlamenta stara se predsjedavajući, koji može izreći određene disciplinske mjere, **opomenu, oduzimanje riječi, udaljenje sa sjednice** (Bundestag, Hrvatski sabor, Državni zbor), odnosno **suspenziju poslanika na 30 radnih dana ili novčanu kaznu** koju, u slučaju većeg narušavanja reda ili nepoštovanja ugleda parlamenta, predsjednik može izreći poslaniku, u iznosu od 1.000 eura, čak i ako poslanik nije prethodno pozvan na poštovanje reda a svako ponavljanje za rezultat ima povećanje novčane kazne na 2.000 eura (**Bundestag**).

Odnos vlade i parlamenta, uključujući i izbor predsjednika i članova vlade, detaljno je uređen poslovnima analiziranih parlamenata te se, između ostalog, odnosi na pravo poslanika da upute usmena i pitanja u pisanoj formi vladi, interpelacije, glasanje o (ne) povjerenju vladi, a u slučaju **Slovenije** i pokretanje postupka pred Ustavnim sudom protiv predsjednika Vlade i ministara.

Na kraju, u cilju prilagođavanja promjenama nastalim **zbog pandemije COVID-19** i stvaranja pravnog osnova za održavanje sjednica odbora i plenarnih sjednica, kao i glasanja na daljinu sva tri parlamenta obuhvaćena istraživanjem **izmijenila su svoje poslovne**. Međutim, u slučaju Hrvatske, nakon odluke Ustavnog suda, član iz Poslovnika koji se odnosio

na rad parlamenta u slučaju proglašenja epidemije zarazne bolesti ili opasnosti od epidemije zarazne bolesti te pandemije zarazne bolesti, izbrisan je.

U poglavljima u nastavku rada predstavljen je detaljan komparativni pregled navedenih pitanja definisanih poslovnica Hrvatskog sabora, njemačkog Bundestaga i slovenačkog Državnog zbora.

1. POTPREDSJEDNICI PARLAMENTA: BROJ I NAČIN IZBORA

U pogledu načina izbora i broja potpredsjednika u **Hrvatskoj**, Poslovníkom **Hrvatskog sabora**² propisano je da Sabor na konstitutivnoj sjednici, osim predsjednika bira i Mandatno-imunitetnu komisiju (hrv. *Mandatno-imunitetno povjerenstvo*). Osim predsjednika Sabora i Mandatno-imunitetne komisije, **na konstitutivnoj sjednici Sabor može birati i potpredsjednike** Sabora, sekretara Sabora i sekretara za plenarne sjednice Sabora, Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove te druga radna tijela. Pravo podnošenja predloga za izbor navedenih tijela, na konstitutivnoj sjednici, ima najmanje 1/3 poslanika.

Sabor, osim predsjednika, ima i **tri do pet potpredsjednika**. Ukoliko se biraju tri potpredsjednika, dva potpredsjednika se biraju na predlog parlamentarne većine, a jedan na predlog parlamentarne manjine. Ukoliko se biraju četiri potpredsjednika, dva potpredsjednika se biraju na predlog parlamentarne većine, a dva na predlog parlamentarne manjine. Ukoliko se se bira pet potpredsjednika, tri potpredsjednika se biraju na predlog parlamentarne većine, a dva na predlog parlamentarne manjine.

Potpredsjednici Sabora **pomažu u radu** predsjedniku Sabora i obavljaju poslove iz djelokruga za koje ih predsjednik ovlasti. U slučaju odsutnosti predsjednika Sabora ili spriječenosti u vršenju predsjedničke dužnosti, predsjednika zamjenjuje jedan od potpredsjednika iz reda poslanika parlamentarne većine kojeg odredi predsjednik Sabora. Ukoliko predsjednik Sabora ne odredi ili ne može odrediti potpredsjednika, dužnost predsjednika vrši potpredsjednik biran iz reda zastupnika parlamentarne većine. U slučaju prestanka vršenja dužnosti predsjednika Sabora, do izbora novog predsjednika Sabora, zamjenjuje ga potpredsjednik Sabora iz reda poslanika koji su imali većinu prvi dan prve sjednice Sabora.

Predsjednik ili potpredsjednik Sabora mogu podnijeti ostavku. U tom slučaju, predsjednik ili potpredsjednik Sabora prestaje da vrši dužnost danom podnošenja ostavke, a Sabor će najkasnije u roku od osam dana od dana podnošenja ostavke izabrati novog predsjednika odnosno potpredsjednika Sabora, u skladu sa Poslovníkom. Ostavka se podnosi u pisanom obliku ili usmeno, na sjednici Sabora i njoj se se ne raspravlja niti odlučuje.

Osnim zakonom (Ustavom) Njemačke³ predviđeno je da Bundestag **iz svojih redova bira** predsjednika, potpredsjednike i sekretare. Osim toga, skladu sa **Poslovníkom njemačkog**

² Poslovník Hrvatskog sabora https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/Poslovník-HS_procisceni-tekst-11_2020.pdf (15.11.2020)

³ Basic Law for the Federal Republic of Germany <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf> (14.11.2020)

Bundestaga⁴, predsjednik, potpredsjednici i sekretari biraju se na prvoj konstitutivnoj sjednici nakon što se utvrdi postojanje kvoruma.

Bundestag tajnim i pojedinačnim glasanjem bira predsjednika i potpredsjednike za cijeli mandat datog saziva. Svaka parlamentarna grupa u njemačkom Bundestaga zastupljena je u Prezidijumu (koji čine predsjednik i potpredsjednici) **najmanje sa jednim potpredsjednikom**. U trenutnom sazivu Bundestaga, ima šest parlamentarnih grupa⁵. Ukoliko predsjednik Bundestaga nije u mogućnosti da obavlja svoje dužnosti, jedan od potpredsjednika iz druge najveće parlamentarne grupe preuzima njegovo mjesto. Dalje, sekretari su poslanici koje na tu poziciju predlažu parlamentarne grupe, a bira ih Bundestag. U skladu sa **Poslovníkom njemačkog Bundestaga**, broj sekretara utvrđuje Bundestag (*pri čemu odredbama poslovníka nije propisan broj sekretara, obično ih ima najmanje 40 i smjenjuju se u danima zasijedanja*). Sekretari mogu biti izabrani kolektivno na predlog parlamentarnih grupa. Prilikom utvrđivanja broja sekretara i njihove raspodjele među parlamentarnim grupama primjenjuje se pravilo koje se odnosi na raspodjelu mjesta među parlamentarnim grupama (srazmjerno veličini parlamentarnih grupa). U tom smislu, sekretari pomažu predsjedniku u radu, odnosno u vođenju sjednice, sastavljaju listu govornika, vrše prozivku, sakupljaju glasačke listiće i broje glasove, nadgledaju ispravke u stenogramu sa plenarnih zasijedanja i vode računa o ostalim stvarima koje se tiču Bundestaga u skladu sa uputstvima predsjednika. Predsjednik je nadležan za raspodjelu poslova. Na sjednici predsjedniku pomažu potpredsjednik i dva sekretara, jedan iz opozicije, jedan iz vladajuće većine. Sekretari sjede za govornicom lijevo i desno od predsjednika.

U **Donjem domu Parlamenta Slovenije (Državni zbor)**, prema Poslovníku⁶, predlog dnevnog reda prve (konstitutivne) sjednice uključuje imenovanje predsjednika i potpredsjednika mandatno-izborne komisije, potvrdu poslaničkih mandata, i izbor predsjednika Državnog zbora, a može da obuhvati izbor potpredsjednika Državnog zbora, imenovanje predsjednika i potpredsjednika radnih tijela, te imenovanje generalnog sekretara Državnog zbora. Ukoliko Državni zbor na prvoj sjednici **ne izabere** potpredsjednike Državnog zbora i ne imenuje predsjednika i potpredsjednike radnih tijela i generalnog sekretara Državnog zbora, oni se biraju ili imenuju **najkasnije 30 dana po konstituisanju Državnog zbora**.

Državni zbor skupština ima **najviše tri potpredsjednika**, od kojih je jedan iz najvećeg opozicionog poslaničkog kluba. Potpredsjednici pomažu predsjedniku Državnog zbora u radu i obavljaju, u dogovoru sa predsjednikom, pojedinačne zadatke iz njegovog područja djelovanja. Oni obavljaju svoju funkciju do prve sjednice novoizabranog Državnog zbora. U slučaju odsustva predsjednika i nemogućnosti obavljanja dužnosti, predsjednik imenuje potpredsjednika kao zamjenu. Ukoliko predsjednik Državnog zbora nije odredio

⁴ Rules of Procedure of the German Bundestag <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf> (13.11.2020)

⁵ German Bundestag: Factions <https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen?url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc2l0enZlcnRlaWx1bmdfMTl3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOTUyNA==&mod=mod485836> (18.11.2020)

⁶ Poslovník Državnega zbora (PoDZ-1) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL138> (14.11.2020)

potpredsjednika da ga zamjenjuje ili ako predsjedniku prestane funkcija, zamjenjuje ga najstariji potpredsjednik.

2. KOLEGIJUM – SASTAV I NADLEŽNOSTI

Prema odredbama **Poslovnika Hrvatskog sabora**, Predsjedništvo Sabora čine predsjednik i potpredsjednici. Na poziv predsjednika Sabora u radu Predsjedništva Sabora učestvuje sekretar Sabora. Predsjednik Sabora na sjednicu Predsjedništva Sabora može pozvati predsjednike radnih tijela i predsjednike klubova poslanika. Nadležnosti Predsjedništva Sabora su:

- prihvatanje pokroviteljstva u ime Sabora ili radnog tijela Sabora,
- utvrđivanje godišnjeg plana zasijedanja Sabora,
- utvrđivanje Predloga pravilnika o javnosti rada Sabora i radnih tijela, koji donosi Sabor,
- utvrđivanje Predloga odluke o Stručnoj službi Sabora, koju donosi Sabor,
- davanje prethodnog mišljenja o Predlogu pravilnika o unutrašnjem redu Stručne službe Sabora,
- utvrđivanja rasporeda sjedenja poslanika u sali za sjednice na osnovu članstva u pojedinom klubu poslanika,
- u skladu sa zakonom i u saradnji sa sekretarom Sabora, odlučivanje o raspodjeli raspoloživog radnog prostora u Saboru i stanova za službene potrebe u Zagrebu,
- drugi poslovi u skladu sa Poslovníkom.

Predsjedništvo Sabora donosi odluke iz svog djelokruga većinom glasova prisutnih članova, ukoliko je na sjednici prisutna većina članova. Predsjedništvo Sabora i predsjednici klubova poslanika:

- raspravljaju o dnevnom redu sljedeće sjednice Sabora,
- raspravljaju o pitanjima važnim za rad Sabora,
- podstiču stavljanje određenih tema na dnevni red sjednice Sabora, te
- raspravljaju o drugim pitanjima u skladu sa odredbama Poslovnika.

U **njemačkom Bundestagu**, osim Prezidijuma koji je sačinjen od predsjednika i potpredsjednika⁷, Poslovníkom je predviđeno Vijeće straješina (eng. *Council of Elders*). Shodno tome, Vijeće starješina čine predsjednik, potpredsjednici i dvadeset i tri poslanika koje imenuju parlamentarne grupe srazmjerno veličini parlamentarnih grupa. Predsjednik Bundestaga nadležan je za sazivanje Vijeća starješina. Predsjednik mora sazvati sjednicu Vijeća straješina **na zahtjev parlamentarne grupe ili 5% od ukupnog broja poslanika Bundestaga**.

Prezidijum koji je sačinjen od predsjednika i potpredsjednika Bundestaga sastaje se redovno svake sedmice kada se održava zasijedanje kako bi raspravljali o upravljanju unutrašnjim poslovima Bundestaga. Osim toga, Prezidijum je uključen u poslove koji se tiču zaposlenih u službi koji spadaju u kategoriju visokog rukovodnog kadra (senior civil servants) i

⁷ Neke od nadležnosti Prezidijuma odnose se na to da predsjednik Bundestaga, u dogovoru sa Prezidijumom, izdaje posebne smjernice za postupanje sa zapisnicima ili da predsjednik Bundestaga, u dogovoru sa Prezidijumom, donosi odluku o korišćenju prijavljenih poklona koje su poslanici dobili kao gosti, kao i nezakonito prihvaćenih donacija.

zaključivanja važnih ugovora. Takođe, ovo tijelo uključeno je u poslove u vezi sa odnosima sa javnošću, a među nadležnostima je i odobravanje putovanja u okviru delegacija i parlamentarnih grupa prijateljstava, te nadzor nad poštovanjem Etičkog kodeksa poslanika. Međutim, značaj i uticaj Prezidijuma daleko prevazilaze jednostavno vršenje navedenih ovlašćenja. U praksi, to je upravljačko tijelo koje raspravlja o svim važnim pitanjima, uključujući ona koja zakonski spadaju u nadležnost donošenja odluka predsjednika Bundestaga.⁸

Vijeće starješina pomaže predsjedniku Bundestaga u vođenju poslova, vodi računa o postizanju dogovora između parlamentarnih grupa o imenovanju predsjednika i zamjenika predsjednika odbora i o planu rada Bundestaga. **U vršenju navedenih poslova, Vijeće starješina nije tijelo sa pravom odlučivanja.**

Osim toga, Vijeće starješina **odlučuje o internim poslovima Bundestaga** u onoj mjeri u kojoj te dužnosti ne spadaju u nadležnosti predsjednika Bundestaga ili Prezidijuma. Vijeće starješina odlučuje o namjeni prostorija predviđenih za Bundestag. Vijeće starješina priprema nacrt budžeta Bundestaga od koga Odbor za budžet može o dstupiti samo nakon konsultacija obavljenih sa Vijećem starješina. Vijeće starješina osniva stalni pododbor koji prati poslove u vezi sa bibliotekom, arhivom i drugim dokumentacionim poslovima. Poslanici Bundestaga koji nijesu članovi Vijeća starješina mogu biti članovi ovog podobora.

U slovenačkom Državnom zboru, Kolegijum je konsultativni organ predsjednika Državnog zbora. U slučajevima koje predviđa Poslovník, Kolegijum ima ovlašćenja i za donošenje odluka. Sjednice Kolegijuma su javne. Kolegijum je sastavljen od predsjednika i potpredsjednika Državnog zbora, šefova poslaničkih klubova i poslanika nacionalnih zajednica. Generalni sekretar Državnog zbora, rukovodilac zakonodavno-pravne službe Državnog zbora i predsjednici radnih tijela, predstavnici Vlade, predstavnici stručne službe Državnog zbora i druga lica mogu učestvovati u radu Kolegijuma.

Sjednice Kolegijuma saziva i vodi predsjednik Državnog zbora. Predlog/inicijativu za sazivanje sjednice Kolegijuma može da preda svaki član Kolegijuma. Na zahtjev poslaničkog kluba, predsjednik Državnog zbora saziva sjednicu Kolegijuma najkasnije sedam dana od podnijetog zahtjeva. Kolegijum odlučuje o:

- predlogu za usvajanje predloga zakona po hitnom postupku, osim kada predsjednik Vlade povezuje pitanje povjerenja Vladi sa usvajanjem tog zakona,
- predlogu za razmatranje predloga zakona u skraćenom postupku,
- predlogu da se održi prethodna rasprava o zakonu,
- trajanju sjednice Državnog zbora i vremenu koje se odvaja za raspravu o pojedinačnim tačkama dnevnog reda, kao i o vremenu koje se odvaja za izlaganje poslanika ili poslaničkih klubova i drugih učesnika,
- broju mjesta u radnim tijelima koja pripadaju poslaničkim klubovima i kojim poslaničkim klubovima pripada mjesto predsjednika ili potpredsjednika pojedinačnog radnog tijela,

⁸ S. Linn, F. Sobolewski, The German Bundestag: Functions and procedures, 18th electoral term <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80080000.pdf> (19.11.2020)

- sastavu delegacija Državnog zbora u u međunarodnim parlamentarnim institucijama, međunarodnim organizacijama i i međunarodnim tijelima,
- drugim pitanjima kada je to predviđeno Poslovníkom.

Predsjednik Državnog zbora prosljeđuje članovima Kolegijuma dokumentaciju potrebnu za sjednicu Kolegijuma najmanje pet dana prije sjednice Kolegijuma, uz određene izuzetke. Kada je u pitanju odlučivanje o predlogu za usvajanje predloga zakona po hitnom postupku, dokumentacija potrebna za sjednicu dostavlja se članovima najkasnije do početka sjednice Kolegijuma, a za odlučivanje o pitanjima koja se tiču trajanja sjednice Državnog zbora i vremenu koje se odvaja za raspravu o pojedinačnim tačkama dnevnog reda, kao i o vremenu koje se odvaja za izlaganje poslanika ili poslaničkih klubova i drugih učesnika, dokumentacija se prosljeđuje članovima najkasnije dan pred sjednicu Kolegijuma. Sjednica Kolegijuma ima kvorum ako njoj prisustvuju šefovi poslaničkih klubova čiji članovi čine više od polovine svih poslanika u Državnom zboru. Ako ni na drugi poziv za sjednicu nema kvoruma, a pitanja o kojima treba raspravljati su hitna, odluke koje su u nadležnosti Kolegijuma donosi predsjednik Državnog zbora.

Kada Kolegijum odlučuje, odluke se usvajaju ukoliko predlog dobije podršku šefova poslaničkih klubova čiji članovi čine više od polovine poslanika Državnog zbora. Većinsku volju Kolegijuma utvrđuje predsjednik Državnog zbora. U slučaju kada Kolegijum odlučuje o trajanju sjednice Državnog zbora, vremenu koje se odvaja za raspravu o pojedinačnim tačkama dnevnog reda i vremenu za obraćanje poslanika i poslaničkih klubova i drugih učesnika, predsjednik Državnog zbora određuje vremenski raspored sjednice Državnog zbora u skladu sa donijetim odlukama.

Ukoliko u roku od pet dana od usvajanja odluke o pitanjima iz nadležnosti Kolegijuma, uz određene izuzetke⁹, najmanje jedna petina poslanika izrazi neslaganje u pisanoj formi sa odlukom koju je donio Kolegijum, Državni zbor odlučuje o tim odlukama bez rasprave i obrazloženja glasanja. Predstavnik poslaničkog kluba koji izrazi u pisanoj formi neslaganje sa odlukom Kolegijuma može da izrazi stav poslaničkog kluba na sjednici Državnog zbora, pri čemu predstavljanje takvog stava ne smije trajati više od pet minuta.

Osim navedenog, predsjednik Državnog zbora saziva sjednicu Kolegijuma u cilju konsultacija o sazivanju sjednice i predlogu dnevnog reda sjednice Državnog zbora, o drugim pitanjima koja su povezana sa radom Državnog zbora i njenim radnim tijelima, o ispunjavanju uslova za formiranje novih poslaničkih klubova, uslovima za rad poslaničkih klubova, te drugim pitanjima u skladu sa Poslovníkom. U tom slučaju, predsjednik Državnog zbora odlučuje na osnovu konsultacija sa šefovima poslaničkih klubova.

Takođe, Poslovník predviđa da Kolegijum usvaja program rada Državnog zbora i raspored za najmanje dva mjeseca. Rasporedom utvrđuju se dani za sjednice Državnog zbora i sjednice radnih tijela i definiše se lista pitanja o kojima će se raspravljati, te dani za raspravu o pojedinačnim pitanjima. Prilikom usvajanja programa rada, Kolegijum uzima u obzir

⁹ Izuzeci se odnose na trajanje sjednice Državnog zbora i vremenu koje se odvaja za raspravu o pojedinačnim tačkama dnevnog reda, kao i o vremenu koje se odvaja za izlaganje poslanika ili poslaničkih klubova i drugih učesnika i druga pitanja o kojima odlučuje Kolegijum.

program Vlade za tekuću godinu, predloge poslaničkih klubova i predloge radnih tijela. Pri tom, Kolegijum uzima u obzir vrijeme koje je potrebno za konsultacije sa poslaničkim klubovima prije rasprave o pitanjima na sjednici Državnog zbora ili na sjednicama radnih tijela i vrijeme koje je potrebno za rad poslanika u njihovim izbornim jedinicama.

Konačno, Kolegijum raspravlja o parlamentarnim pitanjima i inicijativama u vezi sa radom Državnog zbora. Predsjednik Državnog zbora obavještava poslanike o stavu Kolegijuma o tim pitanjima i inicijativama.

3. GENERALNI SEKRETAR: IZBOR I NADLEŽNOSTI

U pogledu **nadležnosti generalnog sekretara Hrvatskog sabora**, Poslovnik predviđa da sekretar (hrv. *tajnik*) Sabora obavlja poslove koje mu povjeri predsjednik ili Predsjedništvo Sabora. Sekretar Sabora, po potrebi, pomaže predsjedniku Sabora u pripremi sjednica Sabora, a za obavljanje poslova odgovoran je Saboru i predsjedniku Sabora. Osim toga, sekretar Sabora upravlja radom Stručne službe Sabora i donosi Pravilnik o unutrašnjem redu Stručne službe Sabora. Takođe, priprema predlog za obezbjeđivanje sredstava za rad Sabora i Stručne službe Sabora i nalogodavac je za finansijsko i materijalno poslovanje Sabora i Stručne službe Sabora. Sekretar Sabora sklapa ugovore i obavlja druge pravne poslove u ime i za račun Sabora. Za svoj rad i za rad Stručne službe Sabora, sekretar je odgovoran Saboru. U odnosu na Stručnu službu Sabora, sekretar ima položaj funkcionera koji je upravlja tijelom državne uprave.

Poslovnik predviđa da sekretar ima **zamjenika**. Zamjenik sekretara Sabora je **sekretar sjednice Sabora** i zamjenjuje sekretara Sabora u slučaju odsustva ili spriječenosti. Zamjenik sekretara Sabora pomaže predsjedniku Sabora u pripremanju i organizovanju sjednica Sabora, a obavlja i druge poslove utvrđene Poslovnikom ili koje mu povjeri predsjednik Sabora. Zamjenik sekretara Sabora koordinira rad zapsolenih u Stručnoj službi Sabora koji rade na pripremanju sjednica Sabora. Zamjenika sekretara, u slučaju njegove odustva ili spriječenosti, na poslovima koji se odnose na pripremu sjednica zamjenjuje pomoćnik sekretara Sabora kojeg za to ovlasti predsjednik Sabora. Za svoj rad zamjenik sekretara Sabora odgovoran je Saboru, a za poslove koje obavlja dok zamjenjuje sekretara Sabora odgovoran je i sekretaru.

Po pitanju izbora, Poslovnik predviđa da sekretara i zamjenika sekretara **imenuje**, odnosno **razrješava dužnosti Sabor**, na predlog predsjednika Sabora. Sekretar i zamjenik sekretara Sabora imenuju se **na period od četiri godine** i **moгу biti ponovno imenovani na tu dužnost**. Sekretar i zamjenik sekretara Sabora u pogledu prava, u skladu sa odredbama zakona koji uređuje prava i dužnosti poslanika u Saboru, **imaju položaj predsjednika i potpredsjednika radnog tijela Sabora**.

Službom njemačkog Bundestaga upravlja generalni sekretar **u ime predsjednika Bundestaga** i predstavlja predsjednika u poslovima koji se tiču Službe. Naime, prema Poslovniku, svi državni službenici Bundestaga nalaze se pod vrhovnom nadležnošću predsjednika Bundestaga. Predsjednik ih imenuje i angažuje u skladu sa zakonskim i opštim upravnim propisima. I ostale javne službenike u Bundestagu, osim državnih službenika, takođe angažuje i razrješava dužnosti predsjednik Bundestaga. Poslovnikom je predviđeno

da predsjednik predstavlja Bundestag i vodi njegove poslove. Shodno tome, predsjednik Bundestaga vrši svojinska i ovlaštenja održavanja reda u svim zgradama, dijelovima zgrada i zemljištu koje se nalazi pod upravom Bundestaga. Takođe, predsjednik Bundestaga, u dogovoru sa potpredsjednicima, zaključuje ugovore koji su od važnosti za Službu Bundestaga. Predsjednik Bundestaga nalaže trošenje sredstava kako je predviđeno budžetom Bundestaga.

Poslovníkom slovenačkog Državnog zbora propisano je generalni sekretar Državnog zbora upravlja Službom Državnog zbora i vrši poslove predviđene propisima, Poslovníkom i drugim aktima Državnog zbora. Generalnog sekretara imenuje Državni zbor **na predlog Kolegijuma** na period do kraja mandata Državnog zbora koji ga je imenovao. U svom radu, Generalni sekretar odgovara Državnom zboru. Generalni sekretar može biti razriješen dužnosti prije isteka mandata:

- ukoliko sam zahtijeva razrješenje,
- ukoliko ne može obavljati svoju funkciju usljed trajnog gubitka radne sposobnosti,
- ukoliko u svom radu ne poštuje propise i opšte akte Narodne skupštine ili ako ne sprovodi odluke Narodne skupštine bez opravdanog razloga ili djeluje protiv njih,
- ukoliko svojim nesavjesnim i nepravilnim radom izazove štetu Državnom zboru ili ako zanemaruje ili nemarno obavlja svoje dužnosti tako da dolazi ili može da dođe do smetnji u radu Državnog zbora,
- ukoliko djeluje suprotno propisima o nespojivosti javne funkcije sa aktivnostima koje imaju za cilj stvaranje profita.

Nakon prestanka funkcije ili u slučaju razrješenja prije isteka mandata, generalni sekretar mora obavljati svoju funkciju do imenovanja novog generalnog sekretara.

Poslovník Državnog zbora ne sadrži odredbe koje se odnose na zamjenike generalnog sekretara. Međutim, Zakon o Državnom zboru predviđa da Generalni sekretar ima **dva zamjenika**. Jedan zamjenik generalnog sekretara upravlja sekretarijatom u okviru kojeg se obavljaju stručni i administrativni poslovi u vezi sa sjednicama Državnog zbora i njegovih radnih tijela, međunarodnih aktivnosti, protokola i drugih aktivnosti Državnog zbora, te koordinira rad organizacionih jedinica Sekretarijata i zamenjivaće generalnog sekretara u njegovom odsustvu, u skladu sa ovlaštenjima generalnog sekretara. Drugi zamjenik generalnog sekretara (direktor) rukovodi Direktoratom u kojem se obavljaju prateći stručni i tehnički poslovi za rad Državnog zbora, te koordinira rad organizacionih jedinica Direkcije i zamenjivati generalnog sekretara u njegovom odsustvu, u skladu sa ovlaštenjima generalnog sekretara.¹⁰

¹⁰ Zakon o Državnom zboru, 22.10.2020, član 11 i 12

https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/ODrzavnemZboru/ZakonODrzavnemZboru!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vM_Afljo8zinfyCTD293Q0N_E1DTA0CXQ0twowsQw0t_I31wwkpiAIKG-AAjgb6BbmhigAsr1yv/dz/d5/L2dBIS9nQSEh/ (14.11.2020)

4. RADNA TIJELA: NAZIV, SASTAV I NAČIN IZBORA

Prema **odredbama Poslovnika Hrvatskog sabora**, radna tijela Sabora su odbori i komisije (hrv. *povjerenstva*). U radnom tijelu Sabora raspravlja se o predlozima i inicijativama za donošenje zakona i drugih akata te o drugim pitanjima iz djelokruga Sabora. Radno tijelo prati, u okviru svog djelokruga, rad Vlade i drugih tijela čiji rad nadzire Sabor u skladu sa Ustavom Republike Hrvatske i zakonom. Osim toga, radi razmatranja drugih pitanja Sabor može, uz radna tijela osnovana ovim Poslovníkom, osnovati i druga radna tijela. Odlukom o osnivanju drugih radnih tijela uređuje se njihov naziv, sastav, djelokrug i način rada.

Radno tijelo Sabora ima predsjednika, potpredsjednika i određeni broj članova, osim Odbora za evropske poslove koji ima dva potpredsjednika. Sabor bira i razrješava predsjednika, potpredsjednike i članove radnog tijela iz reda poslanika u Saboru, ukoliko Poslovníkom nije drugačije određeno, poštujući odgovarajuću zastupljenost oba pola. Sastav radnog tijela Sabora po pravilu odgovara stranačkom sastavu Sabora. Mandat predsjednika, potpredsjednika i članova radnog tijela traje od dana izbora do dana prestanka ili nastupanja mirovanja zastupničkog mandata, odnosno do dana razrješavanja dužnosti na koju je izabran.

U radna tijela može se imenovati, u skladu sa Poslovníkom, do šest javnih, naučnih i stručnih djelatnika **koji imaju sva prava člana radnog tijela, osim prava odlučivanja**. Postupak imenovanja članova radnog tijela započinje objavljivanjem javnog poziva za predlaganje kandidata. U tom pozivu određuje se rok za podnošenje predloga. Kandidate mogu predložiti stručne institucije, stručna udruženja, udruženja civilnog društva, kao i pojedinci. Javni poziv za predlaganje kandidata upućuje Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove. Na osnovu odabira kandidata Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove dostavlja Saboru predlog odluke o imenovanju pomenutih članova radnog tijela.

Osim toga, radno tijelo Sabora može uključiti naučne i druge organizacije i pojedine stručnjake u pripremanje akata ili razmatranje pojedinog pitanja iz njegovog djelokruga, ukoliko su za to obezbijeđena finansijska sredstva, a može predložiti Vladi da se ti poslovi povjere ministarstvima ili drugim tijelima državne uprave.

U skladu sa Poslovníkom, Hrvatski sabor ima sljedeća radna tijela (pri čemu je Poslovníkom propisan i broj članova svakog od radnih tijela):

1. **Odbor za Ustav, Poslovník i politički sistem** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
2. **Odbor za zakonodavstvo** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
3. **Odbor za evropske poslove** (*predsjednik, dva potpredsjednika¹¹ i 14 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
4. **Odbor za vanjsku politiku** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);

¹¹ Dva potpredsjednika biraju se na način da se jedan bira na predlog parlamentarne većine, a drugi na predlog parlamentarne manjine. (Član 66, stav 2 Poslovnika)

5. **Odbor za unutrašnju politiku i nacionalnu bezbjednost** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika*);
6. **Odbor za odbranu** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika koji se bave pitanjima sistema odbrane*);
7. **Odbor za finansije i državni budžet** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se i to: po jedan iz reda predstavnika sindikata višeg nivo, udruženja poslodavaca i Hrvatske privredne komore, te tri predstavnika naučnih i stručnih institucija*);
8. **Odbor za ekonomiju** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se i to: po jedan iz reda predstavnika sindikata višeg nivoa, Hrvatskog udruženja poslodavaca, Hrvatske privredne komore i Hrvatske zanatske komore te dva predstavnika naučnih i stručnih institucija*);
9. **Odbor za turizam** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova, a još tri člana imenuju se i to: jedan predstavnik Hrvatske turističke zajednice i dva člana iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
10. **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** (*predsjednik, potpredsjednik i 13 članova iz reda poslanika, a još četiri člana imenuju se i to: dva iz reda predstavnika vjerskih zajednica - jedan predstavnik Katoličke crkve i jedan predstavnik svih drugih vjerskih zajednica, te dva predstavnika udruženja za zaštitu ljudskih prava*). Osim toga, u Odboru mora biti najmanje jedan poslanik izabran iz reda svake nacionalne manjine, koja ima predstavnika u Saboru.
11. **Odbor za pravosuđe** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova Odbora imenuje se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
12. **Odbor za rad, penzijski sistem i socijalno partnerstvo** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još do četiri člana imenuju se i to: jedan iz reda predstavnika sindikata višeg nivoa, jedan iz Hrvatskog udruženja poslodavaca i dva predstavnika iz reda naučnih institucija, koji se bave pitanjima radnog prava i penzijskog osiguranja*);
13. **Odbor za zdravstvo i socijalnu politiku** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se i to: jedan iz Hrvatske ljekarske komore, jedan iz Hrvatske komore medicinskih sestara, tri iz reda stručnjaka u oblasti zdravstva i jedan iz reda stručnjaka u oblasti socijalne zaštite*);
14. **Odbor za porodicu, mlade i sport** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
15. **Odbor za Hrvate van Republike Hrvatske** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda zastupnika, a još četiri člana imenuju se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
16. **Odbor za ratne veterane** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda predstavnika udruženja branilaca i udruženja proisteklih iz Domovinskog rata*);
17. **Odbor za prostorno uređenje i gradnju** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda naučnih i stručnih djelatnika*);
18. **Odbor za zaštitu životne sredine i prirode** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);

19. **Odbor za obrazovanje, nauku i kulturu** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se i to: dva iz oblasti nauke, dva iz oblasti obrazovanja i dva iz oblasti kulture*);
20. **Odbor za poljoprivredu** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
21. **Odbor za regionalni razvoj i fondove Evropske unije** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika*);
22. **Odbor za pomorstvo, saobraćaj i infrastrukturu** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još pet članova imenuje se, i to: jedan naučni djelatnik iz oblasti telekomunikacija, jedan naučni djelatnik iz oblasti pomorstva, jedan stručni djelatnik iz oblasti željeznica, jedan stručni djelatnik iz oblasti drumskog saobraćaja i jedan stručni djelatnik iz oblasti pošta*);
23. **Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova*);
24. **Odbor za predstavke i pritužbe** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova*);
25. **Odbor za međuparlamentarnu saradnju** (*predsjednika i potpredsjednika Odbora bira Sabor iz reda poslanika koji su izabrani u stalne delegacije Sabora u međunarodnim parlamentarnim institucijama, a članovi Odbora su svi članovi navedenih delegacija*);
26. **Odbor za informisanje, informatizaciju i medije** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još šest članova imenuje se, i to: dva iz medija, dva iz nauke i dva iz udruženja*);
27. **Odbor za ravnopravnost polova** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još tri člana imenuju se iz reda nevladinih organizacija, naučnih i stručnih institucija koje se bave podsticanjem ravnopravnosti polova i zaštite ljudskih prava*);
28. **Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** (*predsjednik, potpredsjednik i 11 članova iz reda poslanika, a još devet članova imenuje se na predlog predstavničkog tijela jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, i to: jedan iz Zagreba, Osijeka, Splita i Rijeke, dva iz jedinica područne (regionalne) samouprave, dva iz jedinica lokalne samouprave-opštine (jedan iz kontinentalnog, a jedan iz priobalnog dijela Republike Hrvatske) te jedan iz reda pravnika*);
29. **Mandatno-imunitetna komisija** (*predsjednik, potpredsjednik i sedam članova*).¹²

Osim odbora predviđenih Poslovníkom, Hrvatski sabor u aktuelnom sazivu ima Komsijiu za fiskalnu politiku, Nacionalno vijeće za sprovođenje Strategije za sprečavanje korupcije, te Vijeće za građanski nadzor bezbjednosno-obavještajnih agencija. Funkcionisanje ovih radnih tijela uređeneo je posesbnim poslovnícima.¹³

U **njemačkom Bundestagu**, postoji nekoliko obaveznih odbora, čije funkcionisanje je propisano Osnovnim zakonom (Ustavom), a to su: Odbor za evropske poslove, Odbor za vanjske poslove, Odbor za odbranu (koji ima nadležnosti anketnog odbora/istražnog odbora), te Odbor za peticije. Osim toga, odredbama Ustava predviđaju se i Odbor za nadzor

¹² Poslovník Hrvatskog sabora, članovi 59-117

¹³ Hrvatski sabor: Druga radna tijela <https://www.sabor.hr/hr/radna-tijela/druga-radna-tijela> (19.11.2020)

izbora (imunitet i Poslovnik), Odbor za posredovanje (između dva doma) i Odbor za izbor sudija, čije se funkcionisanje detaljnije uređuje određenim zakonodavstvom. Ustavom je predviđeno i imenovanje Parlamentarnog komesara za oružane snage i Vijeća za parlamentarnu kontrolu (nad obavještajnim aktivnostima Federacije). Takođe, u skladu sa zakonodavstvom ili Poslovnikom obavezan je i Odbor za budžet.¹⁴

Dalje, **Poslovnik njemačkog Bundestaga u pogledu radnih tijela predviđa da Bundestag formira stalne odbore** za pripremu svojih pretresa (rasprava). Može oformiti i **posebne odbore** koji se bave konkretnim pitanjima. Osim toga, u cilju pripreme odluka o sveobuhvatnim i značajnim temama, Bundestag može oformiti **studijsku komisiju**¹⁵ (a u obavezi je da to uradi na predlog jedne četvrtine poslanika, pri čemu se predlogom definiše zadatak komisije).

U aktuelnom sazivu Bundestaga funkcionišu 23 odbora i to:

1. Odbor za poslove EU,
2. Odbor za budžet,
3. Odbor za izgradnju, stanovanje, urbani razvoj i lokalnu samoupravu,
4. Odbor za kulturu i medije,
5. Odbor za odbranu,
6. Odbor za digitalnu agendu,
7. Odbor za ekonomske poslove i energetiku,
8. Odbor za ekonomsku saradnju i razvoj,
9. Odbor za životnu sredinu, očuvanje prirode i nuklearnu bezbjednost,
10. Odbor za porodicu, starije stanovništvo, žene i mlade,
11. Odbor za finansije,
12. Odboru za poljoprivredu i hranu,
13. Odbor za vanjske poslove,
14. Odbor za zdravstvo,
15. Odbor za ljudska prava i humanitarnu pomoć,
16. Odbor za unutrašnje poslove i zajednicu,
17. Odbor za pitanja rada i socijalnu politiku,
18. Odbor za pravne poslove i zaštitu potrošača,
19. Odbor za peticije,
20. Odbor za nadzor izbora, imunitet i Poslovnik,
21. Odbor za sport,
22. Odbor za turizam,
23. Odbor za saobraćaj i digitalnu infrastrukturu.

Osim toga, Bundestag trenutno ima dvije studijske komisije, jedna koja se tiče vještačke inteligencije, druga u vezi sa stručnim usavršavanjem, kao i tri anketna odbora.

Izvor: Deutscher Bundestag: Committees

<https://www.bundestag.de/en/committees> (20.11.2020)

Bundestag utvrđuje sastav odbora srazmjerno veličini parlamentarnih grupa, kao i broj članova. U principu, svaki poslanik Bundestaga član je nekog odbora. Parlamentarne grupe **postavljaju** članove odbora i njihove zamjenike. Takođe, predsjednik imenuje poslanike Bundestaga koji nijesu članovi parlamentarnih grupa (*non-attached Members of the Bundestag*) za članove odbora koji mogu učestvovati u raspravama bez prava glasa. Odbori biraju svoje predsjednike i zamjenika predsjednika u skladu sa dogovorom postignutim na Savjetu starješina.

U skladu sa Poslovnikom, predsjednik Bundestaga može učestvovati na sjednici bilo kojeg radnog tijela, pri čemu nema pravo da glasa.

¹⁴ Linn, Sobolewski, ibid.

¹⁵ Članovi studijske komisije predlažu se u skladu sa dogovorom postignutim među parlamentarnim grupama i imenuje ih predsjednik. Ukoliko se ne može postići dogovor, parlamentarne grupe predlažu članove srazmjerno svojoj snazi. Pored članova parlamentarnih grupa, studijska komisija ne treba da ima više od devet članova. Svaka parlamentarna grupa može delegirati jednog člana, a na osnovu odluke Bundestaga, dva ili više članova u studijsku komisiju.

Specijalni status stalnih odbora Bundestaga

*U praksi, u Bundestagu stalni odbori imaju specijalni status, kao što je na primjer **Odbor za nadzor izbora, imunitet i Poslovník, poznat i kao Prvi odbor**. Dok se većina ostalih odbora fokusira na zakonodavstvo, Odbor za nadzor izbora, imunitet i Poslovník razmatra pitanja koja se tiču unutrašnjih poslova Bundestaga. Konkretno, Odbor je nadležan za interpretaciju i revidiranje Poslovníka, parlamentarnu proceduru u vezi sa krivičnim postupkom protiv poslanika (pitanja imuniteta), kontrolu poslanika u kontekstu ranijih aktivnosti u vezi sa Državnom službom bezbjednosti (Stasi) bivše Njemačke Demokratske Republike, te za provjeru pravilnosti sprovođenja izbora za Bundestag i izbora za Evropski parlament.*

*Jedan od odbora Bundestaga koji takođe ima poseban status je tzv. **Drugi odbor ili Odbor za peticije**. Poseban status ovog odbora proizlazi iz Osnovnog zakona Njemačke koji predviđa obavezu uspostavljanja Odbora za peticije koji rješava po zahtjevima i pritužbama upućenim Bundestagu, budući da je Osnovnim zakonom propisano da svako ima pravo, pojedinačno ili zajedno sa drugima, da uputi zahtjeve u pisanoj formi ili pritužbe nadležnim organima i zakonodavcu. Zahtjevi se uglavnom odnose na sugestije u vezi sa zakonodavstvom (predlaganja, izmjene ili povlačenje zakona), dok se pritužbe odnose direktno na radnje ili propuste državnih organa. Peticije koje ispunjavaju uslove objavljuju se na internet stranicama Bundestaga kako bi javnost mogla da raspravlja o njima i/ili ih podrži dodavanjem potpisa.*

*Izvor: S. Linn, F. Sobolewski, *The German Bundestag: Functions and procedures*, 18th electoral term <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80080000.pdf> (13.11.2020)*

Prema Poslovníku Državnog zbora, Državni zbor uspostavlja radna tijela za praćenje stanja u pojedinačnim oblastima, pripremu odluka o politici u tim oblastima, formulisanje stavova o posebnim pitanjima, kao i za raspravu o predlozima zakona i drugih akata Državnog zbora. Na osnovu zakona, **Državni zbor osniva i druga radna tijela**. Odredbe ovog poslovníka o sastavu, imenovanju i zadacima radnih tijela primjenjuju se shodno i na rad drugih radnih tijela, ukoliko zakonom nije drugačije određeno. U Poslovníku se navodi da, osim što radna tijela Državnog zbora izvršavaju zadatke u skladu sa poslovníkom, njihov rad može biti regulisan i **odlukama o njihovom obrazovanju i posebnim poslovnícima o radu radnih tijela**. **Parlamentarna istraga** uređuje se **posebnim poslovníkom** koji donosi Državni zbor **dvotrećinskom većinom prisutnih poslanika**¹⁶.

Državni zbor osniva radna tijela i definiše njihove zadatke **na predlog Kolegijuma**. Po pravilu funkcije predsjednika i zamjenika predsjednika radnih tijela pripadaju poslanicima iz različitih poslaničkih klubova. Konkretno, ako je predsjednik radnog tijela iz poslaničkog kluba vladajuće koalicije, mjesto potpredsjednika pripada obično članu opozicionog poslaničkog kluba i obrnuto. Vodeće funkcije i većina članova u Komsiji za nadzor javnih finansija i Komsiji za nadzor rada službi bezbjednosti i obavještajnih službi pripadaju poslanicima opozicionih poslaničkih klubova.

Prilikom određivanja **broja članova** pojedinačnog poslaničkog kluba u svim radnim tijelima, Kolegijum uzima u obzir **veličinu (broj članova) pojedinačnih poslaničkih klubova**, a u određivanju broja mjesta u pojedinačnim radnim tijelima, Kolegijum uzima u obzir odnos između broja poslanika vladajuće koalicije i poslanika opozicije. Svakom poslaničkom klubu se po pravilu garantuje **najmanje jedno mjesto u svakom radnom tijelu**. U sastavljanju

¹⁶ Prema Ustavu Republike Slovenije, Državni zbor može formirati komisiju s ciljem istraživanja pitanja od javnog značaja na predlog trećine poslanika Državnog zbora ili na predlog Državnog savjeta (Gornji dom Parlamenta).

radnih tijela i definisanju funkcija u njima Kolegijum, može da uzme u obzir poslanički klub nezavisnih poslanika.

Prilikom određivanja vodećih funkcija u radnim tijelima, u obzir se uzima veličina poslaničkog kluba kao i raspodjela drugih funkcija u Državnom zboru i članstvo poslanika u delegacijama u međunarodnim parlamentarnim institucijama i međunarodnim organizacijama i tijelima. Poslanički klub postavlja svoje članove u pojedinačna radna tijela prema broju poslaničkih mandata na koje ima pravo u tim radnim tijelima i obavještava predsjednika Državnog zbora o tome. Po imenovanju predsjednika i potpredsjednika i određivanju članova radnih tijela sastav radnih tijela objavljuje se na internet stranicama Državnog zbora, a na isti način se objavljuju promjene u sastavu radnih tijela.

Poslanik ima pravo i dužnost da odluči u kojem radnom tijelu Državnog zbora želi da učestvuje. O toj odluci obavještava šefa poslaničkog kluba čiji je član. Ukoliko poslanik nije član nijednog poslaničkog kluba, on prosljeđuje svoju odluku u pisanoj formi predsjedniku Državnog zbora. Poslanici nacionalnih zajednica članovi su Komisije za nacionalne zajednice. Svoje odluke o tome u kojim radnim tijelima žele da učestvuju predaju u pisanoj formi predsjedniku Državnog zbora.

Shodno Poslovniku, Državni zbor ima sljedeća **stalna** radna tijela (komisije):

- ✚ Mandatno-izborna komisija,
- ✚ Komisija za poslovnik,

U Državnom zboru u trenutnom sazivu funkcionije osam komisija, 13 odbora i dva pododborna, kao i pet istražnih odbora/komisija:

1. Komisija za nadzor javnih finansija;
2. Komisija za nadzor obavještajnih i bezbjednosnih službi;
3. Komisija za nacionalne zajednice;
4. Komisija za odnose sa Slovencima u inostranstvu i širom svijeta;
5. Komisija za peticije, ljudska prava i jednake mogućnosti;
6. Komisija za poslovnik;
7. Mandatno-izborna komisija;
8. Odbor za rad, porodicu, socijalna pitanja i lica sa invaliditetom;
9. Odbor za finansije;
10. Odbor za ekonomiju;
11. Odbor za infrastrukturu, životnu sredinu i prostorno planiranje;
12. Odbor za prosvjetu, nauku, sport i mlade;
13. Odbor za poljoprivredu, šumarstvo i ishranu;
14. Odbor za kulturu;
15. Odbor za unutrašnje poslove, javnu upravu i lokalnu samoupravu;
16. Odbor za odbranu;
17. Odbor za pravosuđe;
18. Odbor za poslove Evropske unije;
19. Odbor za zdravstvo;
20. Odbor za vanjsku politiku;
21. Pododbor za praćenje bolesti raka (kancera) u Republici Sloveniji;
22. Pododbor za praćenje romske tematike;
23. Istražna komisija za utvrđivanje navodnog pranja novca u NKBM a.d, navodnog nezakonitog finansiranja političke stranke SDS, i navodnog nezakonitog finansiranja izborne kampanje SDS za vanredne izbore za poslanike u Državni zbor 2018. godine;
24. Istražna komisija za utvrđivanje odgovornosti nosilaca javnih funkcija u programu pedijatrijske kardiologije i u oblasti nabavki i upravljanja medicinskom opremom i zdravstvenim materijalom;
25. Istražna komisija za utvrđivanje zloupotreba i nedomaćinskog ponašanja u Društvu za upravljanje potraživanjima banaka (DUTB);
26. Istražna komisija za utvrđivanje zloupotreba u slučaju Franc Kangler i drugi;
27. Istražna komisija o obezbjeđivanju zaštitne opreme i mjerama institucija i nosilaca javnih funkcija u cilju suzbijanja širenja bolesti COVID-9 od 1. februara 2020. godine do otvaranja predmetne parlamentarne istrage;
28. Ustavna komisija.

- ✚ Komisija za nacionalne zajednice¹⁷,
- ✚ Komisija za nadzor javnih finansija,
- ✚ Komisija za nadzor nad radom bezbjednosnih i obavještajnih službi,
- ✚ Komisija za odnose sa Slovincima u inostranstvu i širom svijeta.

Osim toga, Državni zbor može osnovati **Ustavnu komisiju** u roku od 30 dana nakon predaje predloga za pokretanje postupka za izmjenu i dopunu Ustava. Kada to nije moguće, s obzirom na odredbe Poslovnika, Državni zbor osniva tu komisiju što je prije moguće nakon navedenog roka.

Pododbori

Hrvatski sabor, u skladu sa Poslovníkom, radi razmatranja pojedinih tema iz svog djelokruga i pripreme predloga o tim temama, kao i radi sastavljanja izvještaja i nacрта akata koje priprema za Sabor, **radno tijelo može osnovati pododbore**, a predsjedavajući radnog tijela može osnovati posebnu radnu grupu Pododbori i radne grupe djeluju isključivo u okviru radnog tijela i kao njegov sastavni dio, te stoga mogu samostalno istupati i biti nosioci prava i obaveza.

Takođe, **Poslovník Bundestaga** predviđa da svako radno tijelo može od svojih članova **formirati pododbore** za izvršavanje posebnih zadatka, **ukoliko se jedna trećina članova radnog tijela ne protivi tome**. U izuzetnim slučajevima parlamentarne grupe mogu takođe imenovati poslanike koji nijesu članovi odbora. Prilikom imenovanja predsjedavajućeg pododbora, radno tijelo uzima u obzir veličinu parlamentarnih grupa. Ukoliko je pododbor formiran na određeni vremenski period, može se raspustiti samo ako se jedna trećina ne protivi. U ostalim slučajevima, radno tijelo može rasformirati pododbor bilo kada. Pododbor podnosi izvještaj radnom tijelu. Svaku parlamentarnu grupu Bundestaga, na njen zahtjev, u pododboru mora predstavljati najmanje jedan poslanik. U svim ostalim slučajevima važi pravilo o veličini parlamentarne grupe. Ukoliko je tema za raspravu upućena na adrese više radnih tijela ili ako posebna tema spada u djelokrug više radnih tijela, data radna tijela mogu formirati zajednički pododbor.

Poslovník slovenačkog Državnog zbora **ne sadrži eksplicitne odredbe** koje se odnose na formiranje pododbora. Međutim, kao što je pretnodno navedno, Poslovník predviđa da Državni zbor, osim stalnih komisija, osniva i druga radna tijela, pri čemu se odredbe o sastavu, imenovanju i zadacima radnih tijela primjenjuju shodno i na rad drugih radnih tijela.

5. OBAVEZA PRISUSTVA POSLANIKA PLENARNOJ SJEDNICI I SJEDNICAMA RADNIH TIJELA

U skladu sa **Poslovníkom Hrvatskog sabora**, poslanik ima **pravo i obavezu** da učestvuje na sjednicama Parlamenta i na njima raspravlja i glasa, te da učestvuje na sjednicama radnih tijela i na njima raspravlja, a u radnim tijelima čiji je član i glasa. Takođe, Poslovníkom je predviđeno da poslanik dolazak u Parlament potvrđuje poslaničkom legitimacijom,

¹⁷ Komisija za nacionalne zajednice donosi, uz saglasnost poslanika nacionalnih zajednica, odluke samo o pravima i položaju nacionalnih zajednica.

elektronskim putem. Dolaskom u Parlament smatra se i učestvovanje poslanika u radu radnih tijela, putovanje poslanika po odobrenju predsjednika Parlamenta, te obaveze prema klubu poslanika. Poslovnik ne predviđa mogućnost umanjjenja plate zbog neprisustvovanja sjednicama plenuma i radnih tijela.

Dodatno, **Zakonom o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru**¹⁸, poslanik ima pravo i obavezu da učestvuje u radu sjednica Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela, u skladu sa Ustavom Republike Hrvatske, zakonom i Poslovníkom Hrvatskog sabora. Poslanik potvrđuje dolazak u Sabor poslaničkom legitimacijom, elektronskim putem. Dolaskom u Sabor smatra se i učešće poslanika u radu radnih tijela, rad u klubu poslanika, te putovanje poslanika po odobrenju predsjednika Sabora. Za svaki **neopravdani izostanak** iz Hrvatskog sabora na dan kada se održava sjednica Hrvatskog sabora poslaniku će se **iznos poslaničkog paušala** umanjiti za iznos jedne dnevnice za službena putovanja u Republici Hrvatskoj. Odluku o umanjjenju, na osnovu dostavljene dokumentacije o prisustvu poslanika u Saboru, odnosno dostavljene dokumentacije poslanika kojom on potvrđuje svoj opravdani izostanak iz Sabora, donosi radno tijelo Hrvatskog sabora nadležno za upravne poslove, a najviše do utvrđenog iznosa poslaničkog paušala. Opravdanim izostankom poslanika iz Hrvatskog sabora smatra se:

- bolest, što je poslanik dužan da opravda ljekarskom potvrdom,
- smrtni slučaj u porodici,
- sudski poziv,
- učešće na društveno-političkim, ekonomskim, naučnim, kulturnim i drugim skupovima, konferencijama, manifestacijama i svečanostima na koje je poslanik pozvan.

Poslovník njemačkog Bundestaga predviđa da su **poslanici u obavezi da učestvuju u radu Bundestaga**. Svakog dana zasijedanja poslanici se upisuju u registar prisutnosti. Posljedice koje snosi poslanik koji nije unio svoje ime u registar i nije učestvovao u glasanju koristeći kartice za glasanje na kojima je navedeno ime poslanika Bundestaga predviđene su Zakonom o pravnom statusu poslanika njemačkog Bundestaga.

Detaljnije, **Zakon o pravnom statusu poslanika**¹⁹ predviđa obavezu prisustva poslanika u zgradi Parlamenta u Berlinu u danima kada parlament zasijeda. Registar prisustva prikazuje se tokom svakog dana na ulazu u zgradu Parlamenta (zgrada Rajhstaga gdje se nalazi plenarna sala) i ulazu ostalih zgrada u kojima se nalaze kancelarije poslanika kada je u toku zasijedanje. Poslanici su u obavezi da potvrde svoje prisustvo upisivanjem u registar prisustva. Prisustvo poslanika može se dokazati i na druge načine, na primjer ukoliko poslanik obavlja ulogu sekretara tokom plenare sjednice i to je zabilježeno u zapisniku sa sjednice, ukoliko poslanik učestvuje u glasanju prozivkom ili ukoliko je na službenom

¹⁸Zakon o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru (Narodne novine broj 55/2000, 107/2001, 86/2009, 91/2010 i 49/2011, 12/2012, 102/2014 i 44/2017)

<https://www.zakon.hr/z/462/Zakon-o-pravima-i-du%C5%BEnostima-zastupnika-u-Hrvatskom-saboru> (16.11.2020)

¹⁹ Members of the Bundestag Act

<https://www.bundestag.de/resource/blob/189732/6e3095be7d1968201ca34bbca5c285d9/memlaw-data.pdf> (18.11.2020)

putovanju koje je odobrio predsjednik Parlamenta. Međutim, ukoliko prisustvo nije zabilježeno u skladu sa ovim pravilima, poslaniku se umanjuje paušalna naknada²⁰ za svaki dan zasjedanja i to:

- u slučaju izostanka iz neopravdanih razloga – 200 eura;
- u slučaju opravdanog izostanka – 100 eura;
- odsustvo u vrijeme zasjedanja, kada nema plenarne sjednice – 100 eura;
- odsustvo zbog bolesti ili privremene nesposobnosti, uz dostavljanje medicinskog uvjerenja – 20 eura;
- neopravdano odbijanje glasanja prozivkom – 100 eura.²¹

U određenim pravno definisanim slučajevima, poslaniku se ne umanjuje paušalna naknada, i to u slučaju zaštite materinstva ili ukoliko poslanik ima dijete mlađe od 14 godina starosti koje živi u istom domaćinstvu, a za koje je ljekar utvrdio bolest ili o kojem poslanik mora da brine lično jer nema druge osobe u domaćinstvu koja bi preuzela tu obavezu. Od trenutka prikazivanja registra prisustva, obavljanje funkcije predsjednika ili sekretara, zahtjevi za riječ na plenarnoj sjednici, upotreba glasačke kartice, učešće u glasanju prozivkom, upisivanje u registar prisustva odbora ili drugog tijela Parlamenta, upisivanje u registar prisustva Vijeća starješina ili prethodno odobreni službeni put na dan sjednice unose se u registar i smatraju se prisustvom na sjednici.²²

Prisustvo sjednicama **u slovenačkom Državnom zboru** regulisano je Zakonom o poslanicima²³, Poslovníkom Državnog zbora, dok akt Državnog zbora, tj. Procedura za utvrđivanje odgovornosti poslanika zbog neopravdanog odsustva sa sjednice Skupštine, odnosno njenog radnog tijela detaljnije opisuje proceduru.

Shodno Poslovníku, poslanik je **u obavezi da prisustvuje sjednicama Skupštine i njenih radnih tijela čiji je član**, kao i da učestvuje u radu i odlučivanju u Skupštini i njenih radnih tijela. Poslanik koji nije u mogućnosti da prisustvuje sjednicama Skupštine i njenih radnih tijela čiji je član, u obavezi je da obavijesti predsjednika Državnog zbora ili predsjednika radnog tijela o svom odsustvu i o razlozima za to najkasnije jedan dan prije početka sjednice

²⁰ Poslanik Bundestaga prima, osim plate, mjesečnu paušalnu naknadu (eng. expense allowance) koja služi za pokrivanje troškova obavljanja funkcije i to: 1) troškove uspostavljanja i održavanja kancelarije u izornoj jedinici (van Bundestaga), uključujući troškove zakupa, komunalnih usluga, robe i kancelarijskog materijala, literature, komunikacionih sredstava, poštarine; 2) dodatne troškove koji nastaju u vezi sa sjedištem Parlamenta i putne troškove, izuzev troškova službenih putovanja u inostranstvo; 3) troškove puta u vezi sa obavljanjem funkcije unutar Savezne republike Njemačke; 4) dodatne troškove koji proizlaze iz vršenja poslaničkog mandata (reprezentativna funkcija, pozivi, rad u izornoj jedinici i sl). Član 12, stav 2 Zakona o pravnom statusu poslanika.

²¹ KRITERIJUMI U POGLEDU UTVRĐIVANJA OPRAVDANOSTI ODSUSTVA POSLANIKA SA SJEDNICA, Istraživački centar, Parlamentarni institut, Skupština Crne Gore, oktobar 2019.

http://skupstina.me/images/dokumenti/biblioteka-i-istrazivanje/2019/Kriterijumi_u_pogledu_utvr%C4%91ivanja_opravidanosti_odsustva_poslanika_sa_sjednica.pdf

(19.11.2020)

²² Član 14, stav 1 i 2 Zakona o statusu poslanika Bundestaga, Member of the Bundestag Act, Act on the Legal Status of Members of the German Bundestag of 18 February 1977 (Federal Law Gazette I, p. 297), in the version promulgated on 21 February 1996 (Federal Law Gazette I, p. 326), as amended by Article 1 of the Act of 11 July 2014 (Federal Law Gazette I, p. 906) <https://www.bundestag.de/blob/189732/6e3095be7d1968201ca34bbca5c285d9/memlaw-data.pdf> (18.11.2020)

²³ Zakon o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečišćeno besedilo, 109/08, 39/11 in 48/12) <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO231> (18.11.2020)

ili dan prije nastavka prekinute sjednice, osim ako nije u mogućnosti da to uradi iz razloga na koje nije mogao uticati (viša sila). Prema Poslovniku, **opravdanim odsustvom** se smatra:

- odsustvo sa posla na osnovu propisa o radnim odnosima i zdravstvenom osiguranju,
- službeno odsustvo po odobrenju predsjednika Državnog zbora,
- vanredno odsustvo odobreno u skladu sa zakonom i aktom Komisije za mandatno-izborna pitanja,
- odsustvo poslanika sa sjednice radnog tijela zbog istovremenog učešća u radu drugog radnog tijela čiji je član,
- odsustvo poslanika sa sjednice radnog tijela čiji je član ako, nakon odobrenja izdatog od strane šefa poslaničkog kluba, poslanika na sjednici mijenja drugi poslanik iz istog poslaničkog kluba,
- aktivnosti poslanika u izbornoj jedinici danima koji su programom rada Državnog zbora određeni za aktivnosti u izbornoj jedinici,
- odsustvo zbog najavljenog i obrazloženog odsustva svih članova poslaničkog kluba čiji je poslanik član a tiče se odsustva s rasprave o određenoj tački dnevnog reda,
- službeno odsustvo po odobrenju šefa poslaničkog kluba.

Odsustvo zbog okolnosti na koje nije mogao uticati se takođe smatra opravdanim odsustvom poslanika.

Šef poslaničkog kluba može odobriti odsustvo u vezi sa radnim zadacima samo ukoliko garantuje (osigura) da neće više od jedne trećine poslanika tog poslaničkog kluba biti opravdano odsutno sa sjednice Državnog zbora, odnosno njegovog radnog tijela iz gore navedenih razloga koji se smatraju opravdanim odsustvom. Šef poslaničkog kluba obavještava predsjednika Državnog zbora ili predsjednika radnog tijela i Komisiju za mandatno-izborna pitanja o odsustvu koji se odnosi na prethodno pomenute radne zadatke najkasnije dan prije početka zakazane ili nastavka prekinute sjednice parlamenta, odnosno njegovog radnog tijela. Nakon sjednice Državnog zbora, odnosno njegovog radnog tijela, generalni sekretar, odnosno sekretar radnog tijela obavještava Komisiju za mandatno-izborna pitanja u pisanoj formi o odsustvu poslanika sa sjednice Državnog zbora odnosno radnog tijela. **Za dane neopravdanog odsustva sa sjednice parlamenta ili radnog tijela poslanik nema pravo na zaradu, odnosno naknadu za troškove ishrane tokom rada, kao ni na naknadu troškova radi dolaska i odlaska s posla.** Na osnovu obavještenja o odsustvu poslanika sa sjednice, predsjednik Komisije za mandatno-izborna pitanja obavještava poslanika koji je neopravdano bio odsutan o rezultirajućem smanjenju plate i drugih ličnih primanja. S tim u vezi, poslanik ima pravo prigovora, koji se upućuje Komisiji u roku od osam dana od dana prijema obavještenja. Prigovor odlaže izvršenje mjere. Komisija odlučuje o prigovoru rješenjem koje uvažava prigovor i ukida mjeru, ili odbacuje prigovor i potvrđuje mjeru izvršenja da se smanji plate i druga lična primanja. Poslanik koji je podnio prigovor obavještava se o odluci koju donosi komisija pisanim putem.

Prema Zakonu o poslanicima, ukoliko poslanik neopravdano odsustvuje sa sjednice Državnog zbora ili sjednice radnog tijela čiji je član, plata i ostala lična primanja umanjuju se u skladu s tim. Postupak utvrđivanja odgovornosti poslanika i mjere utvrđuju se Poslovníkom, konkretno, Komisija za mandatno-izborna pitanja određuje bliže procedure za

utvrđivanje odgovornosti poslanika u vezi sa neopravdanim izostankom sa sjednice Parlamenta odnosno njegovog radnog tijela.

U slučaju odsustva s posla zbog bolesti, poslanici primaju naknadu u iznosu od 80% od plate isplaćene u prethodnom mjesecu. Za vrijeme opravdanog odsustva, poslanici nemaju pravo na naknadu putnih troškova, kao i na naknadu za troškove ishrane.²⁴

6. PARLAMENTARNA SASLUŠANJA I ISTRAGE

Radi pribavljanja stručnih mišljenja ili šire rasprave o predlogu akta, pojedinih rješenja iz predloga ili važećeg akta, ili radi razjašnjenja nekog pitanja od javnog interesa, matično radno tijelo **Hrvatskog sabora**, na osnovu odluke većine može organizovati **javno saslušanje**. Osnivanje istražnih odbora u Saboru bliže je uređeno **Zakonom o istražnim odborima**²⁵, čije odredbe definišu osnivanje, sastav, djelokrug, ovlaštenja, principe djelovanja i način rada istražnih odbora, te kaznene odredbe.

U skladu sa ovim zakonom, **istražni odbor** može osnovati Sabor za svako pitanje od javnog interesa, a pitanjima od javnog interesa naročito se smatraju ostvarivanje temeljnih vrijednosti definisanih članom 3 Ustava²⁶, osnovne slobode i ljudska prava, zakonitost rada državnih organa, javnih službi i pravnih lica javnog prava, kao i pitanja koja se tiču javnog morala.

Istražni odbor osniva se odlukom Sabora za svako određeno pitanje. Odlukom se utvrđuje postojanje javnog interesa za istragu u određenoj oblasti, pitanja koja ispituje istražni odbor, kao i cilj istrage, te rok do kojeg je istražni odbor dužan da izvrši svoj zadatak. Ovaj **rok** ne može biti kraći od dva mjeseca, niti duži od šest mjeseci. Istražni odbor **ne može se osnivati za pitanja o kojima je pokrenut sudski postupak**, sve dok taj postupak traje. Ukoliko je pokrenut sudski postupak o nekom pitanju za čije istraživanje je prethodno osnovan istražni odbor, on će odmah prestati sa radom. Ne može se osnovati novi istražni odbor prije isteka roka od šest mjeseci nakon što je ranije osnovani odbor za ista pitanja završio sa radom.

Osnivanje istražnog odbora može predložiti radno tijelo Sabora ili najmanje jedna desetina od ukupnog broja poslanika. Svaki poslanik može radnom tijelu čiji je član u pisanoj formi predložiti donošenje zaključka kojim se Saboru predlaže osnivanje istražnog odbora. O tom predlogu radno tijelo mora odlučiti u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja. Predlog za osnivanje istražnog odbora mora sadržati određenje javnog interesa, cilj istrage, oblast istrage i krug pitanja koja će istragom biti obuhvaćena. O predlogu za osnivanje istražnog odbora odlučuje Sabor većinom glasova svih poslanika, dok o sastavu istražnog odbora odlučuje većinom prisutnih poslanika. O osnivanju istražnog odbora Sabor mora odlučiti na prvoj sjednici nakon što je predsjednik Sabora primio predlog.

²⁴ Ibid.

²⁵ Zakon o istražnim povjerenstvima, „Narodne novine“ br. 24/96, <https://www.zakon.hr/z/1313/Zakon-o-istra%C5%BEnim-povjerenstvima> (18.11.2020)

²⁶ U članu 3 Ustava Republike Hrvatske, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka i osnov za tumačenje Ustava, pobrojani su sloboda, jednakost, nacionalna i rodna ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštovanje ljudskih prava, nepovredivost prava vlasništva, očuvanje prirode i životne sredine, vladavina prava i višestranački demokratski sistem.

Članovi istražnog odbora mogu biti isključivo poslanici. **Sastav istražnog odbora** utvrđuje se odlukom o njegovom osnivanju, i mora „približno srazmjerno“ odgovarati stranačkom sastavu Sabora. Broj članova ne može biti manji od pet, niti veći od petnaest. Istražni odbor ima predsjednika, potpredsjednika i sekretara koje imenuje Sabor iz reda članova istražnog odbora.

Radi ostvarenja cilja radi kojeg je osnovan, istražni odbor dužan je da svestrano ispita oblast za koje je zadužen, kao i svaki pojedinačni slučaj u vezi sa predmetom ili pitanjem zbog kojeg je osnovan. U istrazi koju sprovodi, istražni odbor utvrđuje pravo stanje i sve odlučne i druge važne činjenice, značajne za utvrđivanje istine i donošenje pravilnog zaključka.

U postupku utvrđivanja činjenica istražni odbor upotrebljava sve dokaze pogodne za utvrđivanje stanja stvari, kako odgovara pojedinom slučaju, kao što su dokumenta ili mikrofilmske i fotografske kopije dokumenata ili reprodukcije tih kopija, izjave svjedoka, nalazi vještaka, i dr. Prije utvrđivanja izvještaja sa predlogom mjera, istražni odbor dužan je, svakoj osobi čiji se rad ili ponašanje ispituje, omogućiti izjašnjenje o činjenicama i okolnostima od uticaja na donošenje zaključka istražnog odbora. Istražni odbor po obavljenom zadatku **podnosi izvještaj Saboru** s predlogom mjera koje po ocjeni istražnog odbora Sabor treba da preduzme. Član istražnog odbora čije se mišljenje razlikuje od mišljenja utvrđenog u izvještaju istražnog odbora ima pravo da zahtijeva da se u izvještaju posebno navede njegovo mišljenje. O izvještaju istražnog odbora odlučuje Sabor većinom glasova svih poslanika. Istražni odbor za svoj rad odgovara Saboru.

Istražni odbor ovlašćen je da zahtijeva od svih državnih organa, ustanova, trgovačkih društava, drugih pravnih lica i građana da mu dostave na uvid svu dokumentaciju koja bi mogla biti od značaja za ostvarivanje njegovog zadatka, dok su oni dužni da postupe po zahtjevu odbora.

Čelnici i drugi funkcioneri državnih organa, odgovorna lica u pravnim licima i drugi građani **dužni su da svjedoče pred istražnim odborom ili da pruže obavještenja o činjenicama koje su im poznate, kao i da dostave dokumentaciju koju posjeduju.** Navedena lica mogu uskratiti svjedočenje ako bi time sebe neposredno izložili krivičnom gonjenju. Takođe, vjerski ispovjednici oslobođeni su dužnosti svjedočenja o onome što im je povjereno tokom ispovijesti, a branioci ili opunomoćenici o onome što im je povjereno u svojstvu pravnog branioca ili opunomoćenika. Pored toga, ne može se ispitati kao svjedok lice koje bi svojim iskazom povrijedilo dužnost čuvanja državne, vojne ili službene tajne, osim ako ga je ovlašćeni organ oslobodio te dužnosti. Ako neko od nabrojanih lica izbjegava da postupi po zahtjevu istražnog odbora, ili postoji opravdana sumnja da će njegovo djelovanje prouzrokovati značajnu štetu, istražni odbor može predložiti nadležnom državnom organu udaljenje sa posla, odnosno dužnosti tog lica do završetka postupka pred istražnim odborom.

Članovi istražnog odbora dužni su da čuvaju kao tajnu ono što su u radu istražnog odbora saznali kao državnu, vojnu, službenu, poslovnu ili ličnu tajnu. Rad istražnog odbora je u načelu javan, iako, ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene, poslovne ili lične tajne, istražni odbor može odlučiti da su njegove sjednice zatvorene za javnost, te da se pojedini postupci sprovode bez prisustva javnosti. Istražni odbor donosi poslovnik o svom

radu, dok se na sva proceduralna pitanja koja nijesu uređena Zakonom o istražnim odborima ili poslovníkom istražnog odbora primjenjuje Zakon o opštem upravnom postupku.

Kada je u pitanju njemački **Bundestag**, uspostavljanje **parlamentarnih istražnih odbora** (anketnih odbora) predviđeno je Ustavom, odnosno Osnovnim zakonom, čiji član 44 predviđa da Bundestag ima pravo, a na predlog jedne četvrtine poslanika i obavezu, da uspostavi istražni odbor, koji će prikupljati dokaze na javnih saslušanjima, sa kojih javnost može biti isključena. Na proceduru prikupljanja dokaza primjenjuju se *mutatis mutandis* pravila krivičnopravne procedure, uz zaštitu privatnosti korespondencije, pošte i telekomunikacija, dok sudovi i upravni organi pružaju pravnu i administrativnu pomoć. Odluke istražnih odbora nijesu podležne sudskoj provjeri, dok sudovi imaju slobodu ra ispituju i odlučuju na osnovu činjenica koje su bile predmet istrage.

Većina istražnih odbora u Bundestagu uspostavlja se zbog mogućih slučajeva lošeg upravljanja, kao i zbog mogućeg nedostojnog ponašanja političara. Oni mogu ispitivati svjedoke ili eksperte, kao i zahtijevati sprovođenje dodatnih istraga od strane pravosudnih ili upravnih vlasti. Svoje nalaze istražni odbori sumiraju u izvještaju, koji se predstavlja na plenarnoj sjednici. Takođe, Odbor za odbranu u svakom trenutku ima pravo da se konstituiše kao istražni odbor, kako bi obezbijedio vršenje efikasnog parlamentarnog nadzora nad oružanim snagama.²⁷

Prava i obaveze istražnih odbora u Bundestagu detaljnije su uređena posebnim pravnim aktom, **Zakonom o pravnom okviru za istražne odbore**²⁸. U skladu sa ovim zakonom, Bundestag prilikom osnivanja istražnog odbora utvrđuje broj njegovih članova, i imenuje jednak broj njihovih zamjenika, imajući u vidu političku zastupljenost u parlamentu, predmet rada odbora, kao i njegov operativni kapacitet. U istražnom odboru moraju **biti svi klubovi poslanika**, čiji se broj predstavnika proporcionalno njihovoj parlamentarnoj zastupljenosti utvrđuje primjenom Sent-Legi/Šepers metode proporcionalne zastupljenosti²⁹. Članove i zamjenike članova istražnog odbora imenuju klubovi poslanika.

Istražni odbor iz redova svojih članova bira predsjednika koji rukovodi njegovim radom, uzimajući u obzir relativnu snagu klubova poslanika, kao i dogovor postignut na Vijeću starješina. Na isti način bira se i zamjenik predsjednika istražnog odbora, koji ne može biti član istog kluba kao predsjednik. Istražni odbor ima kvorum za odlučivanje ako je prisutna polovina njegovih članova, dok se odluke po pravilu donose prostom većinom glasova. U slučaju jednakog broja glasova „za“ i „protiv“, predlog se smatra odbijenim.

²⁷ Deutscher Bundestag – Committees of Inquiry, <https://www.bundestag.de/en/committees/bodies/inquiry#url=L2VuL2NvbW1pdHRlZXMvYm9kaWVzL2luXVpncnkvW5xdWlYeS0xOTc2ODY=&mod=mod562908> (17.11.2020)

²⁸ Act regulating the law governing Committees of Inquiry of the German Bundestag (Committees of Inquiry Act – Untersuchungsausschussgesetz), https://www.bundestag.de/resource/blob/284544/bc2235a401b795366099c9031939dda0/puag_en-pdf-data.pdf (18.11.2020)

²⁹ Sainte-Laguë/Schepers method of proportional distribution

Predsjednik istražnog odbora saziva njegove sjednice, saopštavajući dnevni red članovima odbora. Na zahtjev četvrtine članova odbora, predsjednik mora sazvati sjednicu za prvi slobodni datum. Predsjednik ne može sazvati sjednicu van predviđenog rasporeda ili na lokaciji izvan sjedništa Bundestaga, osim ako to nije predloženo od strane četvrtine članova istražnog odbora i odobreno od strane predsjednika Bundestaga.

Istražni odbor **ima pravo, a na zahtjev četvrtine članova i obavezu, da naredi sprovođenje istrage koju sprovodi specijalni istražitelj.** Mandat ovakve istrage ograničen je na **period od najviše šest mjeseci.** Specijalni istražitelj bira se dvotrećinskom većinom glasova prisutnih članova u roku od tri sedmice od odluke o sprovođenju istrage. Ukoliko se izbor ne izvrši u predviđenom roku, predsjednik, u dogovoru sa svojim zamjenikom, i u saradnji sa portparolima klubova poslanika u istražnom odboru, u naredne tri sedmice određuje ko će biti specijalni istražitelj. Specijalni istražitelji po pravilu pripremaju istragu, prikupljaju i ispituju dostupni dokazni materijal, imaju pravo predstavljanja dokaza, kao i pravo inspekcije i vršenja informativnih saslušanja pojedinaca. Oni za svoj rad odgovaraju istražnom odboru, dok su njihovi nalazi do stupni svim članovima odbora. Po završetku svoje istrage, specijalni istražitelj istražnom odboru podnosi usmeni i pismeni izvještaj o svojim nalazima, koji sadrži predlog daljih aktivnosti odbora. Specijalni istražitelji obavezani su na diskreciju u komunikaciji sa trećim stranama, i ne daju izjave u javnosti. U okviru svog mandata, specijalni istražitelji su nezavisni u vršenju svojih aktivnosti, i imaju pravo da angažuju razuman broj lica koja im pomažu u ispunjavanju mandata. Specijalni istražitelj u svakom trenutku može biti opozvan od strane istražnog odbora, dvotrećinskom većinom glasova njegovih prisutnih članova.

Rasprave i odlučivanje istražnog odbora ne odvijaju se u javnosti, dok odbor može dozvoliti pristup svojim sjednicama ovlašćenom osoblju poslaničkih klubova. Istražni odbor odlučuje o prirodi i obimu komunikacije sa javnošću koja proizlazi sa sjednica koje nijesu održane javno. Sjednice na kojima se predstavljaju dokazi održavaju se javno, ako istražni odbor ne odluči drugačije. Takođe, nijesu dozvoljeni snimanje ili prenos sjednice u audio ili video formi, osim uz podršku dvotrećinske većine članova odbora i uz saglasnost lica koje se ispituje ili saslušava.

Odbor **može isključiti javnost sa svojih sjednica** u sljedećim slučajevima:

- kada je riječ o činjenicama koje se tiču privatnih života svjedoka ili trećih strana, čije bi objavljivanje ugrozilo legitimne interese;
- kada postoji razlog za strah od opasnosti po život, zdravlje ili slobodu svjedoka ili drugih lica;
- kada je riječ o poslovnim tajnama ili povjerljivim informacijama u vezi sa izumom ili poreskim pitanjima, čije bi objavljivanje ugrozilo legitimne interese;
- ako postoje određene prepreke povezane sa interesima države ili saveznih pokrajina, naročito ukoliko postoji strah da bi održavanje sjednice u javnosti naškodilo bezbjednosti Savezne Republike Njemačke ili njenim međunarodnim odnosima.

Isključivanje javnosti sa sjednica ili ograničenje javnog pristupa sjednicama istražnog odbora mogu predložiti članovi istražnog odbora, poslanici Bundesrata ili Vlada i njeni predstavnici, zatim svjedoci, eksperti i druga lica koja pružaju informacije, dok odluku o

tome donosi odbor. Odbor može dodijeliti klasifikaciju povjerljivosti određenim dokaznim predmetima, dokaznim saslušanjima i raspravama.

Istražni odbor na osnovu svoje odluke **sprovodi prikupljanje dokaza**, koje se vrši na osnovu predloga najmanje četvrtine njegovih članova. Vlada, državni organi, kao i javne korporacije, institucije i fondacije, u obavezi su, imajući u vidu ograničenja ustavnog prava, da predstave materijalne dokaze na zahtjev istražnog odbora, naročito kada su u pitanju podaci u vezi sa predmetom istrage. Odluku o ovim zahtjevima donosi resorni ministar, osim u slučajevima u kojima je ta odluka rezervisana za Vladu. U slučaju odbijanja zahtjeva, ili ukoliko dostavljeni dokazni materijal ima klasifikaciju povjerljivosti, o tome se istražni odbor obavještava pismenim putem. Na osnovu prijave istražnog odbora ili četvrtine njegovih članova, Savezni ustavni sud odlučuje o zakonitosti odbijanja zahtjeva za dostavljanje dokaza, dok istražni sudija Saveznog suda pravde odlučuje o zakonitosti klasifikacije povjerljivosti.

Svjedoci su obavezni da se pojave na poziv istražnog odbora, u kome se informišu o pitanju u vezi sa kojim su pozvani da svjedoče, o svojim pravima i o pravnim posljedicama nepojavljivanja na zakazanom saslušanju, te o pravu da pozovu pravnog savjetnika koji će prisustvovati saslušanju. Ukoliko se svjedoci koji su na adekvatan način pozvani da prisustvuju ne pojave na sjednici istražnog odbora, odbor može narediti da nadoknade troškove koji proizlaze iz njihovog odsustva, izreći **novčanu kaznu u iznosu do 10.000 eura**, i narediti prinudne mjere sa ciljem obezbjeđivanja prisustva svjedoka. U slučaju ponovnog nepojavljivanja svjedoka, novčana kazna može biti izrečena i drugi put. Ove mjere ne primjenjuju se ukoliko svjedok blagovremeno pruži adekvatno obrazloženje svog odsustva.

Nakon zaključenja istrage, **istražni odbor Bundestagu podnosi pisani izvještaj**, u kojem se opisuje tok postupka, navode ustanovljene činjenice, kao i nalazi odbora. Ukoliko izvještaj nije usvojen jednoglasno, u izvještaj se uključuju i izdvojena mišljenja. U slučajevima kada se očekuje da istražni odbor neće uspjeti da završi sa radom do kraja mandata, odbor Bundestagu blagovremeno podnosi izvještaj o napretku, sa opisom toka postupka i svojim dotadašnjim nalazima. Na osnovu odluke Bundestaga, istražni odbor podnosi i privremeni izvještaj o svom radu.

U slučaju kada Odbor za odbranu odluči da određeno pitanje postane predmet istrage, imaće sva prava koja ima istražni odbor u pogledu sprovođenja istrage. Na predlog jedne četvrtine njegovih članova, Odbor za odbranu konstituise se kao istražni odbor. Odbor za odbranu takođe može imenovati pododbor koji će sprovesti istragu u vezi sa nekim pitanjem, u koji mogu biti imenovani i zamjenici članova Odbora za odbranu. Kada funkcioniše kao istražni odbor, na Odbor za odbranu primjenjuju se sve odredbe kojima se uređuje rad istražnih odbora. Po završetku istrage, Odbor za odbranu Bundestagu podnosi izvještaj o svojim nalazima. Rasprava na plenumu o tom pitanju ograničena je isključivo na objavljeni izvještaj.

U **Državnom zboru** Republike Slovenije parlamentarna istraga utvrđena je **posebnim poslovníkom**, koji se usvaja dvotrećinskom većinom glasova prisutnih poslanika.

Poslovníkom o parlamentarnoj istrazi³⁰ predviđeno je da parlamentarnu istragu može pokrenuti bilo koji poslanik (predlog parlamentarne istrage), dok Državni zbor mora pokrenuti parlamentarnu istragu ukoliko to zatraži trećina poslanika, ili Državni savjet, odnosno gornji dom Parlamenta (zahtjev za pokretanje parlamentarne istrage).

Predlog ili zahtjev za pokretanje parlamentarne istrage podnosi se pismeno, i sadrži zahtjev parlamentarne istrage, navode razloga za njeno pokretanje, kao i predlog dokaza koji će biti predstavljeni tokom istrage, u obimu u kojem su ti dokazi poznati. Zahtjev za parlamentarnu istragu sadrži kratak opis predmeta od javnog interesa koji je predmet istrage i naznaku svrhe parlamentarne istrage te, prema potrebi, naznaku predviđenog obima parlamentarne istrage. Zahtjev koji podnosi trećina poslanika mora biti praćen spiskom tih poslanika sa njihovim potpisima. Trećina poslanika ili Državni savjet, odnosno predlagači pokretanja parlamentarne istrage, određuju svog predstavnika prilikom razmatranja zahtjeva na sjednici Državnog zbora.

Predlog ili zahtjev za pokretanje parlamentarne istrage upućuje se predsjedniku Državnog zbora, koji ga potom uvrsti na dnevni red prve sljedeće sjednice, ako je predlog podnesen najkasnije 30 dana prije održavanja sjednice, odnosno ako je zahtjev uložen najkasnije osam dana prije njenog održavanja. Kada se razlozi za pokretanje parlamentarne istrage koju zahtijeva jedna trećina poslanika pojave ili im postanu poznati tek po isteku navedenog roka, zahtjev će se uvrstiti u dnevni red sjednice Državnog zbora, ako je podnesen do njenog početka.

O predlogu za pokretanje parlamentarne istrage odlučuje Državni zbor odlukom, kojom se može u cjelosti preuzeti sadržina predloga, ili se obim predložene istrage može suziti, proširiti ili dopuniti. O zahtjevu za pokretanje parlamentarne istrage se ne glasa, već se u aktu kojim se pokreće istraga na osnovu zahtjeva u cjelosti preuzme sadržina zahtjeva, ili istraga može biti proširena ili dopunjena, ukoliko je to u skladu sa predmetom i namjenom zahtijevane istrage i ako se tome ne usprotivi njen predlagač. Predlozi za proširenje ili dopunu zahtjeva za pokretanje parlamentarne istrage usklađuju se sa predstavnikom predlagača zahtjeva na kolegijumu predsjednika Državnog zbora.

Za svaku parlamentarnu istragu Državni zbor imenuje **poseban istražni odbor**, na istoj sjednici na kojoj se usvoji odluka ili akt o pokretanju parlamentarne istrage, ili najkasnije na prvoj narednoj sjednici. Istražni odbor čini **najmanje pet članova**, koji imaju svoje zamjenike, koju su članovi istog kluba poslanika. Klub poslanika može se odreći članstva u istražnom odboru. Iz reda članova istražnog odbora, koji mogu biti samo poslanici, Državni zbor imenuje predsjednika i potpredsjednika.

Ako je parlamentarna istraga pokrenuta na predlog poslanika ili na zahtjev Državnog savjeta, svaki klub poslanika može zahtijevati da ima broj članova, odnosno zamjenika u istražnom odboru, koji je srazmjernan brojčanoj zastupljenosti tog kluba u Državnom zboru, dok u slučaju kada se parlamentarna istraga pokrene na zahtjev trećine poslanika, svi klubovi

³⁰ Poslovníkom o parlamentarnoj preiskavi, „Uradni list RS“, št. 63/93 in 33/03, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POS16> (16.11.2020)

poslanika imaju jednak broj predstavnika u istražnom odboru. Predsjednik istražnog odbora bira se iz reda poslanika koji su uložili zahtjev za pokretanje parlamentarne istrage.

Istražni odbor **ima svog sekretara**, dok može imati i **jednog ili više stručnih savjetnika**, koji pružaju stručnu pomoć predsjedniku i članovima odbora. Sekretar komisije i svi stručni savjetnici moraju imati **visoko obrazovanje iz oblasti prava, kao i položen pravosudni ispit**. Sekretar i stručni savjetnici po ovlaštenju istražnog odbora mogu obavljati pripremne istražne radnje.

Postupak parlamentarne istrage obuhvata pripremne istražne radnje, ukoliko su potrebne za pripremu ili dopunu dokaznog naloga, oblikovanje i prijem dokaznog naloga, pribavljanje dokaza, konsultacije i odlučivanje o nalazima istrage, te pripremu i usvajanje izvještaja Državnom zboru.

Tokom trajanja istrage Državni zbor može na predlog istražnog odbora da proširi opseg istrage, dok, u slučaju da u istražnom odboru nastane sumnja u vezi sa sadržinom predmeta parlamentarne istrage, istražni odbor mora na zahtjev najmanje dvije trećine prisutnih članova zahtijevati odluku Državnog zbora u vezi sa tim. Ova odluka usvaja se ako joj se ne usprotivi najmanje trećina poslanika.

Predsjednik istražnog odbora vodi postupak parlamentarne istrage i ima sljedeća ovlaštenja:

- saziva i vodi sjednice istražnog odbora;
- izdaje nalog za izvršenje istražnih radnji;
- utvrđuje mjesto i vrijeme predstavljanja dokaza;
- utvrđuje redosljed saslušanja ispitanika, svjedoka i vještaka;
- podnosi zahtjeve sudovima i drugim državnim organima za pravnu pomoć u sprovođenju istrage;
- predlaže izvještaj istražnog odbora Državnom zboru.

Većina članova istražnog odbora ima pravo da predloži razrješenje predsjednika odbora. Istražni odbor odlučuje većinom glasova prisutnih članova, ako Poslovníkom nije drugačije utvrđeno. Istražni odbor mora da sprovede istražne radnje, obavijesti javnost o sprovedenim istražnim radnjama, postavi pitanja državnim organima u vezi sa parlamentarnom istragom, te da prihvati i iznese dokaze, ukoliko to zatraži najmanje trećina njegovih članova.

Ako istražni odbor utvrdi da je iz bezbjednosnih razloga potrebna zaštita istražnog odbora ili nekih njegovih članova, predsjednik istražnog odbora o tome pismeno obavještava predsjednika Državnog zbora sa zahtjevom da ministar unutrašnjih poslova obezbijedi adekvatnu zaštitu. Ako istražni odbor odluči da sprovede istražne radnje van sjedišta Državnog zbora, predsjednik istražnog odbora pismenim putem o tome obavještava predsjednika Državnog zbora.

Istražni odbor može u bilo kom trenutku da donese odluku o sprovođenju pripremnih istražnih radnji, koje vrše članovi odbora ili druga lica koje odbor ovlasti. Pripremne istražne radnje koriste se za prikupljanje i uređivanje materijala za istragu i dokaznog materijala,

posebno relevantnih spisa i dokumenata. Informacije se takođe mogu prikupljati od osoba koje mogu dati određene informacije o predmetu istrage. Pripreme istražne radnje sprovode se bez prisustva javnosti, dok odbor može odlučiti da o tim radnjama obavijesti javnost. O mjestu i vremenu sprovođenja pripremnih istražnih radnji obavještavaju se svi članovi istražnog odbora, koji imaju pravno da im prisustvuju. O pripremnim istražnim radnjama sačinjava se zapisnik, dok se po njihovom obavljanju o tome obavještavaju svi članovi odbora.

Dokazi se iznose na sjednici koja je otvorena za javnost, te je dozvoljeno i njeno snimanje, ukoliko istražni odbor ne odluči drugačije. Dokazi koji su označeni kao povjerljivi predstavljaju se na sjednici bez prisustva javnosti.

Istražna komisija može u **potpunosti ili djelimično isključiti javnost sa sjednice** na kojoj se predstavljaju dokazi ako to zahtijeva legitimni interes pojedinca, ako ispitanik ili svjedok odbije da javno svjedoči, ili ako okolnosti ukazuju na to da istinu neće reći javno. O isključenju javnosti po ovom osnovu istražni odbor odlučuje većinom glasova prisutnih članova. Istražni odbor može isključiti javnost iz procesa iznošenja dokaza ako je to diktirano javnim interesom, o čemu se odluka donosi dvotrećinskom većinom prisutnih članova. O isključenju javnosti istražni odbor odlučuje na sjednici bez prisustva javnosti. Ako se usvoji odluka o potpunom ili djelimičnom isključenju javnosti, takva odluka mora biti objavljena na sjednici otvorenoj za javnost.

Na sjednicama istražnog odbora vodi se zapisnik i fonografski zapis (magnetogram). Zapisnik vodi sekretar ili stručni savjetnik istražnog odbora, a potpisuju ga predsjednik istražnog odbora i zapisničar.

Na predlog istražnog odbora Državni zbor može prekinuti parlamentarnu istragu. Istraga ne može biti prekinuta ako se tome usprotivi podnosilac zahtjeva za sprovođenje parlamentarne istrage ili lice na koje se istraga odnosi. Prekinutu istragu moguće je naknadno nastaviti odlukom Državnog zbora na predlog istražnog odbora, podnosioca zahtjeva za sprovođenje istrage, ili lica na koje se istraga odnosi. Predlog za nastavljanje prekinute istrage treba da se uvrsti na dnevni red prve naredne sjednice Državnog zbora ako je podnesen najmanje osam dana prije održavanja sjednice.

Državni zbor može u svakom trenutku obustaviti parlamentarnu istragu na predlog istražnog odbora, podnosioca zahtjeva za sprovođenje istrage, ili trećine poslanika. Istragu nije moguće obustaviti ako se tome usprotivi podnosilac zahtjeva ili trećina poslanika. Obustavljene parlamentarne istrage nije moguće obnoviti u istom mandatu Državnog zbora, osim ako se ne otkriju značajne činjenice koje u prethodnom postupku nijesu bile poznate. Ako je zahtjev za sprovođenje istrage podnijela trećina poslanika, računa se da se predlagač protivi prekidanju, odnosno obustavljanju parlamentarne istrage, ako se tome usprotivi većina svih potpisnika zahtjeva.

Po završetku parlamentarne istrage, istražni odbor Državnom zboru predstavlja pisani izvještaj, koji mora sadržati opis toka postupka, dokaze i ključne nalaze istrage, kao i predlog

odluke koju Državni zbor usvaja nakon rasprave. Ako istražni odbor ne postigne saglasnost u vezi sa nalazima istrage, u izvještaju se navode i izdvojena mišljenja.

Na osnovu odluke Državnog zbora, usvojene na zahtjev podnosioca zahtjeva za pokretanje parlamentarne istrage ili jedne trećine poslanika, istražni odbor mora podnijeti privremeni izvještaj o toku istrage Državnom zboru i tokom parlamentarne istrage. Istražni odbor takođe može samoinicijativno podnijeti privremeni izvještaj Državnom zboru. Ako se ispostavi da istražni odbor nije mogao da sprovede istragu do kraja aktuelnog saziva Državnog zbora, mora o tome blagovremeno, a najkasnije na posljednoj sjednici Državnog zbora, podnijeti izvještaj o toku i nalazima istrage, kao i o razlozima zbog kojih ona nije mogla biti okončana u navedenom vremenskom okviru. Parlamentarna istraga koja nije zaključena do kraja mandata smatra se zaključenom, dok je novi saziv može ponovo otvoriti u skladu sa Poslovníkom o parlamentarnoj istrazi.

Prilikom razmatranja izvještaja o parlamentarnoj istrazi, Državni zbor može da prihvati ili odbije nalaze i ocjene istražnog odbora, ili da zatraži dopunu istražnog postupka. Predlog odluke iz izvještaja istražnog odbora Državni zbor može prihvatiti ili odbiti, ili može usvojiti drugačiju odluku.

7. REDOVNO ZASIJEDANJE

Redovno zasijedanje **Hrvatskog sabora** održava se **dvaput godišnje**: između 15. januara i 15. jula, odnosno između 15. septembra i 15. decembra. Predsjednik Sabora dužan je, u vrijeme redovnog zasijedanja Sabora, da sazove sjednicu Sabora u roku od osam dana od dana kad mu je dostavljen pisani zahtjev većine ukupnog broja poslanika Sabora. Ako predsjednik Sabora ne sazove sjednicu u vrijeme redovnog zasijedanja, zasijedanje, odnosno sjednicu, će sazvati najmanje tri potpredsjednika Sabora. U skladu sa odredbama Poslovníka, na početku svakog redovnog zasijedanja Sabora izvodi se himna Republike Hrvatske.

Kada Sabor redovno zasijeda, sjednice Sabora održavaju se jednom mjesečno, a ako je potrebno i češće. Za redovne sjednice predlog dnevnog reda dostavlja se poslanicima osam dana prije održavanja sjednice. Izuzetno, predsjednik Sabora može, u slučajevima kada je nužno donijeti pojedini akt po hitnom postupku, ili kada to zahtijevaju drugi naročito opravdani razlozi, sazvati sjednicu Sabora u roku kraćem od osam dana, a dnevni red za tu sjednicu može predložiti na samoj sjednici.

Sve sjednice njemačkog **Bundestaga** otvorene su za javnost, osim u slučajevima predviđenim Osnovnim zakonom (tj. Ustavom), koji predviđa da na predlog jedne desetine poslanika ili Vlade javnost može biti isključena sa sjednice Bundestaga odlukom koja se donosi dvotrećinskom većinom. **Datum i dnevni red sjednica utvrđuje Vijeće starješina, osim u slučaju da je Bundestag već donio odluku o tom pitanju, ili ako je predsjednik Bundestaga to učinio u skladu sa svojim poslovničkim ovlašćenjima.** O dnevnom redu obavještavaju se poslanici Bundestaga, kao i Bundesrat (gornji dom) i Vlada. Ukoliko ne bude prigovora, dnevni red se smatra usvojenim otvaranjem prve tačke dnevnog reda. Nakon otvaranja plenarne sjednice, svaki poslanik može prije prve tačke dnevnog reda predložiti izmjene dnevnog reda, pod uslovom da je taj predlog dostavljen predsjedniku najkasnije do

18 časova prethodnog dana. Ako je sjednica prekinuta zbog nedostatka kvoruma, predsjednik može sazvati još jednu sjednicu istog dana i sa istim dnevnim redom, u okviru koga predsjednik može utvrditi termin ponavljanja neuspjelog glasanja ili izbora, ili izbrisati tu tačku sa dnevnog reda, ukoliko se tome ne usprotivi jedan od klubova poslanika ili 5% prisutnih poslanika.

Predsjednik može samostalno da utvrdi datum održavanja i dnevni red sjednice ako ga Bundestag za to ovlasti, ili ako Bundestag nije u mogućnosti da se sastane, u svim slučajevima izuzev nedostatka kvoruma. Predsjednik je u obavezi da sazove sjednicu Bundestaga ako to zahtijeva trećina poslanika, Savezni predsjednik (tj. predsjednik države) ili Savezni kancelar (predsjednik Vlade). Ako u drugim slučajevima predsjednik samostalno utvrdi datum održavanja sjednice i njen dnevni red, na početku takve sjednice mora za to dobiti saglasnost Bundestaga. Predsjednik otvara, vodi i zaključuje plenarne sjednice, te prije zaključenja svake sjednice najavi datum održavanja sljedeće sedmice, kao što je dogovoreno na Vijeću starješina ili odlučeno na plenarnoj sjednici.

Redovne sjednice **Državnog zbora** sazivaju se tokom **redovnih godišnjih zasijedanja**: tokom **proljećnog zasijedanja** koje traje između 10. januara i 15. jula, i tokom **jesenjeg zasijedanja**, između 1. septembra i 20. decembra. Rasporedom koji donosi Kolegijum utvrđuju se dani zasijedanja Državnog zbora i radnih tijela, spisak pitanja koje će se razmatrati, kao i dani kada se očekuje da se o pojedinačnim pitanjima raspravlja na sjednicama radnih tijela.

Predsjednik Državnog zbora saziva redovne sjednice u skladu sa programom rada Državnog zbora, odlukom Državnog zbora, dogovorom na Kolegijumu, ili na predlog Vlade. Državni zbor održava redovne sjednice tokom redovnih godišnjih zasijedanja, po pravilu tokom posljednjih sedam radnih dana u svakom mjesecu. Odlukom Državnog zbora ili dogovorom na Kolegijumu, redovne sjednice se mogu održavati i drugim danima.

8. VRIJEME IZLAGANJA I TRAJANJE PRETRESA

U skladu sa Poslovníkom **Hrvatskog sabora**, niko ne može govoriti na sjednici prije nego što zatraži i dobije **riječ od predsjedavajućeg**. Prijave za govor podnose se najkasnije do jedan sat nakon početka rasprave, a za izlaganje u ime kluba poslanika najkasnije do završetka izlaganja posljednjeg prijavljenog kluba poslanika. Predsjedavajući daje poslanicima riječ po redoslijedu kojim su se prijavili. Nezavisno od redoslijeda poslanik može dobiti riječ kada želi da replicira, te kada želi da govori o povredi Poslovníka. Govornika može opomenuti ili prekinuti u govoru samo predsjedavajući, koji se brine o tome da govornik ne bude ometan ili spriječen u svom govoru. Govornik može govoriti samo o temi o kojoj se raspravlja i prema utvrđenom dnevnom redu. Ako se govornik udalji od teme dnevnog reda, predsjedavajući će ga opomenuti da se drži teme dnevnog reda. Ako se govornik i nakon drugog poziva ne drži teme dnevnog reda, predsjedavajući će mu oduzeti riječ, dok u tom slučaju poslanik više ne može da učestvuje u raspravi o toj temi dnevnog reda.

U okviru plenarne rasprave **poslanik po pravilu može govoriti najduže 10 minuta, a predstavnici klubova poslanika do 15 minuta**. Izuzetno, zbog važnosti teme, Sabor može

odlučiti da pojedini predstavnik kluba poslanika ili poslanik može govoriti i duže. Predlagač, odnosno predstavnici predlagača koje on odredi, mogu govoriti u uvodnom izlaganju na početku rasprave **najduže 30 minuta**, u izlaganju na kraju rasprave najduže 30 minuta, a prilikom svakog davanja objašnjenja tokom rasprave **najduže pet minuta**.

Predstavnik Vlade, kada nije predlagač, može u uvodnom izlaganju na početku rasprave govoriti **najduže 15 minuta**, a prilikom svakog davanja objašnjenja tokom rasprave kad dobije riječ, **najduže pet minuta**. Poslanik koji se prijavio za govor, ali nije bio prisutan u sali kada je prozvan, gubi pravo da govori o temi dnevnog reda za koju se prijavio. Pravo da govori o temi dnevnog reda za koju se prijavio gubi i predstavnik kluba poslanika koji nije bio prisutan u sali kada je pozvan da govori u ime kluba poslanika.

Članovi kluba poslanika čiji je predstavnik kluba izgubio pravo da govori o temi dnevnog reda, mogu govoriti o toj temi dnevnog reda, te replicirati. Nakon što svi poslanici koji su se prijavili za raspravu završe svoj govor, predstavnici klubova poslanika, osim poslanika koji izgube pravo da govore ili iskoriste prethodno opisanu mogućnost, mogu ponovo da zatraže riječ, i tada mogu govoriti najviše pet minuta, nezavisno od toga da li je predstavnik kluba poslanika već učestvovao u raspravi o toj temi dnevnog reda.

Predsjedništvo Sabora može predložiti da rasprava o određenoj temi dnevnog reda **može trajati tačno određeno vrijeme**, u okviru koga **predlagač** može govoriti **najduže do 20 minuta**, a predstavnik matičnog radnog tijela, **predstavnik Odbora za zakonodavstvo**, te predstavnici ostalih radnih tijela koja su razmatrala temu, **najduže do 10 minuta**. Preostalo vrijeme raspoređuje se klubovima poslanika srazmjerno postojećem sastavu Sabora, tako da se poslanicima iz pojedinog kluba ne može odrediti **manje od 15 minuta za govor**, a poslanici koji nijesu članovi pojedinog kluba mogu govoriti **najduže do pet minuta**. Ovu odluku donosi Sabor, bez rasprave.

Poslaniku koji se javio za repliku predsjedavajući daje riječ čim se završi osnovno izlaganje poslanika na koje želi da replicira. Replika poslanika, odnosno odgovor na repliku, ne može trajati duže od jednog minuta. Poslanik može replicirati samo jedanput. te može imati najviše tri replike po jednoj tački dnevnog reda. Poslanik **ne može replicirati** predsjedavajućem, predstavniku kluba poslanika, kao ni na izlaganje zbog kojeg je predsjedavajući govorniku izrekao kaznenu mjeru.

Poslaniku koji želi da **govori o povredi Poslovnika** predsjedavajući daje riječ čim je zatraži. Govor tog poslanika ne može trajati duže od pola minuta, a poslanik odmah mora navesti član Poslovnika o čijoj povredi govori. Predsjedavajući je nakon iznesenog prigovora dužan dati objašnjenje. Ako poslanik nije zadovoljan datim objašnjenjem, može najaviti da će Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sistem podnijeti zahtjev za mišljenje o povredi Poslovnika. Ovaj zahtjev podnosi se u pisanom obliku i mora biti obrazložen. Zahtjev mora biti podnesen u roku od 24 sata od izvršenja radnje koja je predmet zahtjeva. Poslanik koji ne podnese zahtjev u predviđenom obliku i roku gubi pravo da govori o povredi Poslovnika do kraja tekuće sjednice. Ako poslanik najavi zahtjev posljednjeg dana tekuće sjednice, a ne podnese ga u roku, gubi pravo da govori o povredi Poslovnika na idućoj sjednici Sabora. O imenima poslanika koji nemaju pravo da govore o povredi Poslovnika, predsjedavajući

obavještava poslanike na sjednici Sabora. Odbor je dužan da dostavi mišljenje Saboru u roku od 24 sata od primanja zahtjeva. Ako Sabor nije na okupu u vrijeme primanja zahtjeva, Odbor je dužan da dostavi mišljenje do početka sljedeće sjednice. Predsjednik Sabora dužan je da uvrsti mišljenje Odbora u dnevni red sjednice Sabora. O mišljenju Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sistem Sabor odlučuje bez rasprave.

U skladu sa Poslovníkom **Bundestaga**, oblik i trajanje rasprave o određenoj tački dnevnog reda određuje Bundestag, na predlog Vijeća starješina. Ukoliko Vijeće starješina ne postigne konkretan sporazum u vezi sa ovim pitanjem, ili ako Bundestag ne odluči drugačije, **nijedan govornik ne može govoriti duže od 15 minuta. Na zahtjev kluba poslanika**, jedan od govornika iz tog kluba **može govoriti do 45 minuta**. Predsjednik može produžiti maksimalno trajanje diskusije ukoliko ocijeni da je to prikladno zbog teme ili toka same debate.

Ukoliko član Vlade ili Bundesrata, ili njihov predstavnik, govori duže od 20 minuta, klub poslanika koji želi da predstavi drugačije mišljenje može zahtijevati jednako vrijeme za diskusiju za jednog od svojih članova. U slučaju da poslanik prekorači dodijeljeno vrijeme za diskusiju, predsjednik će, nakon izdavanja jednog upozorenja, govorniku naložiti da završi sa diskusijom.

Na sjednicama **Državnog zbora** Slovenije pojedinačne tačke dnevnog reda razmatraju se u skladu sa utvrđenim dnevnim redom, dok u toku sjednice redosljed tačaka dnevnog reda može biti promijenjen najviše dva puta, ukoliko se tome ne usprotivi jedna trećina prisutnih poslanika.

Na početku rasprave o svakoj tački dnevnog reda predlagač ili njegov predstavnik može dati **dodatno obrazloženje**. Predlagač ili njegov predstavnik mora dati dodatno obrazloženje ako Državni zbor tako odluči. Nakon predlagača, odnosno njegovog predstavnika, riječ imaju izvjestioci radnih tijela, predstavnik Vlade i predstavnici klubova poslanika, dok potom poslanici dobijaju riječ onim redosljedom kojim su se prijavili za raspravu. Tokom rasprave riječ može dobiti predlagač ili njegov predstavnik, kao i predstavnik Vlade. Ukoliko predsjedavajući ocijeni da je potrebno na samoj sjednici razriješiti određeno pravno pitanje, može pozvati predstavnika zakonodavno-pravne službe da na samoj sjednici usmeno dâ pravno mišljenje. Predstavnik zakonodavno-pravne službe može zatražiti odgovarajuće vrijeme za pripremu takvog mišljenja.

Kolegijum utvrđuje vrijeme trajanja pojedinačnih tačaka dnevnog reda, vrijeme trajanja rasprava poslanika, klubova poslanika i drugih učesnika na sjednici. Diskusije poslanika i drugih učesnika na sjednici **ne mogu biti kraće od pet minuta**, dok diskusije klubova poslanika **ne mogu biti ograničene na manje od deset minuta**, osim u slučaju kada Kolegijum, uz saglasnost svih šefova klubova poslanika, ne donese odluku o njihovom kraćem trajanju.

Ako se neki od klubova poslanika usprotivi odluci Kolegijuma o vremenu trajanja diskusija klubova poslanika o određenoj tački dnevnog reda, može zahtijevati da se vrijeme za diskusiju tog kluba poslanika utvrdi tako što se broj njegovih članova pomnoži sa vremenom diskusija poslanika, koje ne može biti duže od pet minuta, pri čemu ukupno vrijeme za

diskusije kluba poslanika ne može biti kraće od 20, niti duže od 90 minuta. Vrijeme diskusija kluba poslanika se na ovaj način može utvrditi za pet tačaka dnevnog reda, pri čemu se tako utvrđeno vrijeme trajanja diskusija udvostručava kada su u pitanju rasprave o predlogu državnog budžeta, rebalansu i izmjenama budžeta, kao i interpelaciji. Ovaj zahtjev klub poslanika mora podnijeti na sjednici Kolegijuma na kojoj se donosi odluka o trajanju diskusija klubova poslanika.

Državni zbor može na predlog predsjedavajućeg ili poslanika odlučiti da svaki govornik o određenom pitanju može govoriti samo jednom, dok na predlog predsjedavajućeg može odlučiti da se vrijeme za raspravu o nekoj tački dnevnog reda produži, ali ne za više od sat vremena. Predsjedavajući utvrđuje redosljed diskutanata na način da riječ dobiju predstavnici svih klubova poslanika.

Prijave za diskusiju moraju biti podnijete u pisanom obliku predsjedniku Državnog zbora najkasnije dan prije početka rasprave o tački dnevnog reda na koju se odnose, najkasnije do podna. Ova odredba ne odnosi se na drugo čitanje predloga zakona, kao ni na treće čitanje za raspravu o članovima na koje su podneseni amandmani.

Poslaniku koji želi da **govori o primjeni Poslovnika** (proceduralno pitanje ili predlog) predsjedavajući daje riječ čim je zatraži. Govor tog poslanika ne može trajati duže od tri minuta, dok o proceduralnom pitanju ili predlogu nema rasprave. O primjeni Poslovnika odlučuje predsjedavajući, osim u slučajevima u kojima je samim Poslovníkom utvrđeno da odluku donosi Državni zbor.

Svaki učesnik u diskusiji ima pravo odgovora na diskusiju drugog poslanika (replika), ukoliko se ta diskusija odnosi na njegovu diskusiju, ili ako smatra da je njegova diskusija pogrešno shvaćena ili interpretirana. U takvim slučajevima predsjedavajući poslaniku daje riječ čim je zatraži. **Replika** mora biti ograničena samo na potrebno pojašnjenje i **ne smije trajati duže od tri minuta**. Replika na repliku nije dozvoljena, osim u slučajevima kada predsjedavajući ocijeni da su navodi u replici bili netačni.

Ukoliko vrijeme predviđeno za raspravu još nije isteklo nakon što je iscrpljen spisak prijavljenih diskutanata, predsjedavajući će pitati da li još neko želi da učestvuje u diskusiji. Diskusije poslanika koji se jave za riječ na ovaj poziv predsjedavajući ograničava na određeno vrijeme, imajući u vidu vrijeme koje je preostalo za raspravu. Nakon što predsjedavajući utvrdi da je isteklo vrijeme predviđeno za raspravu, ili da nema više prijavljenih diskutanata, rasprava se zaključuje.

Predstavnik kluba poslanika prije konačnog glasanja o predlogu odluke može obrazložiti glasanje svog kluba poslanika. Njegov govor ne može trajati duže od tri minuta. Takođe, poslanik ima pravo da obrazloži svoj glas prije konačnog glasanja o predlogu odluke, u trajanju do najviše dva minuta. Ove odredbe ne primjenjuju se na odluke koje se donose tajnim glasanjem, ni na odluke o proceduralnim pitanjima.

Predsjedavajući u toku sjednice **može prekinuti rad Državnog zbora**, i odlučiti kada će se rad nastaviti. Predsjedavajući će prekinuti rad Državnog zbora i ako prije glasanja to od njega

zatraži šef kluba poslanika, radi održavanja konsultacija unutar kluba. Jedan klub poslanika takav prekid može zatražiti samo jednom za određenu tačku dnevnog reda. Ovaj **prekid ne može trajati duže od 45 minuta**, ukoliko Državni zbor na obrazložen predlog šefa kluba poslanika ne odluči drugačije. U nastavku prekinute sjednice predstavnik kluba poslanika koji je zatražio pauzu može predstaviti stav kluba, u trajanju od najduže tri minuta. Ako je na osnovu održane rasprave potrebno pripremiti predloge odluka ili stavove, predsjedavajući će obustaviti raspravu o toj tački dnevnog reda, koja se nastavlja nakon podnošenja potrebnih predloga odluka ili stavova. Predsjedavajući takođe prekida rad Državnog zbora ako se utvrdi da u trenutku glasanja ne postoji kvorum, ako su prije glasanja potrebne konsultacije, kao i u drugim slučajevima, ako tako odluči Državni zbor. Ako Državni zbor odluči da je potrebno pribaviti mišljenja radnih tijela, zakonodavno-pravne službe ili Vlade, predsjedavajući može prekinuti raspravu o toj tački dnevnog reda, ili prekinuti sjednicu Državnog zbora. Predsjedavajući, klub poslanika, predlagač, ili Vlada, u slučajevima kada nije predlagač, mogu predložiti da se rasprava ili glasanje o tački dnevnog reda koja se razmatra odloži za neku od narednih sjednica.

9. ODRŽAVANJE REDA NA SJEDNICI

Red na sjednicama **Hrvatskog sabora** obezbjeđuje predsjedavajući. Za remećenje reda na sjednici **predsjedavajući može poslaniku izreći sljedeće kaznene mjere:**

- opomenu;
- opomenu sa oduzimanjem riječi;
- udaljenje sa sjednice.

Navedene kaznene mjere su izvršne i o njima se ne vodi rasprava. Kaznene mjere izriču se za povrede člana Poslovnika kojim se definiše da poslanici tokom rasprave ne smiju:

- govoriti bez prethodnog odobrenja predsjedavajućeg;
- govoriti o temi koja nije predmet rasprave;
- govoriti bez prethodnog odobrenja predsjedavajućeg;
- svojim upadicama ili na drugi način ometati govornika;
- početi da govore o drugoj temi za koju nijesu dobili riječ ako su se javili za povredu Poslovnika;
- omalovažavati ili vrijeđati predsjedavajućeg ili druge poslanike;
- svojim ponašanjem odstupati od opštih pravila ponašanja u Saboru;
- na drugi način remetiti red na sjednici.

U slučaju nepoštovanja navedenih pravila ponašanja na sjednici poslaniku se izriče **opomena**. Poslaniku će se izreći **opomena sa oduzimanjem riječi** ako nastavi da postupa protivno navedenim pravilima zbog čega mu je već prethodno izrečena opomena. Poslaniku koji nastavi da govori o temi za koju nije dobio riječ nakon što se javio za riječ povodom povrede Poslovnika predsjedavajući može izreći **opomenu sa oduzimanjem riječi do kraja rasprave o tački dnevnog reda o kojoj se raspravlja**. Opomena sa oduzimanjem riječi izreći će se poslaniku i kada poziva na nasilje ili mržnju, odnosno kada vrijeđa hrvatski narod, vjerske, nacionalne i druge zajednice, polne, rodne i druge grupe, te strane države i međunarodne organizacije i njihove predstavnike.

Poslaniku će se izreći kaznena mjera **udaljenja sa sjednice Sabora** kada postupa protivno odredbama Poslovnika i svojim ponašanjem onemogućava rad Sabora. Kaznena mjera udaljenja sa sjednice može se izreći za vrijeme trajanja rasprave i odlučivanja o jednoj ili više tačaka dnevnog reda ili za dan kada mu je izrečena kaznena mjera udaljenja sa sjednice. Kada je poslaniku izrečena kaznena mjera udaljenja sa sjednice Sabora, poslanik je dužan da odmah napusti sjednicu, a ako to ne učini, predsjedavajući mu može izreći kaznenu mjeru u dvostrukom trajanju. Ako se poslanik ni nakon izricanja ove mjere ne udalji sa sjednice, predsjedavajući će prekinuti sjednicu i naložiti da se poslanik udalji iz plenarne sale. U tom slučaju predsjedavajući može zatražiti od Straže Sabora da poslanika udalji iz dvorane. Predsjedavajući može od Straže Sabora zatražiti da poslaniku kojem je izrečena mjera udaljenja sa sjednice onemogući ulazak u dvoranu dok traje kaznena mjera.

Protiv kaznene mjere udaljenja sa sjednice Sabora poslanik može podnijeti **prigovor**. Prigovor se podnosi u pisanom obliku i mora biti obrazložen. Prigovor se podnosi predsjedniku Sabora najkasnije u roku od 24 časa od izricanja kaznene mjere, a predsjednik ga upućuje svim poslanicima. Ako poslanik ne podnese prigovor u navedenom obliku i roku, gubi pravo na podnošenje prigovora. Predsjedavajući unosi valjano podneseni prigovor u dnevni red prvog idućeg dana, ako je sjednica u toku, odnosno za prvu iduću sjednicu. Mišljenje o prigovoru daje Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sistem. Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sistem dužan je da dostavi mišljenje Saboru u roku od 24 sata od primanja prigovora. Ako Sabor nije na okupu u vrijeme primanja prigovora, Odbor je dužan da dostavi mišljenje do početka sljedeće sjednice. O mišljenju Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sistem Sabor odlučuje bez rasprave, a pravo govora imaju samo poslanik koji je podnio prigovor i izvjestilac Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sistem, a njihovi govori mogu trajati najduže po pet minuta. Sabor može po prigovoru potvrditi ili ukinuti izrečenu kaznenu mjeru. Odluka Sabora je konačna.

Predsjedavajući može zatražiti da se iz sale udalji i druga osoba koja narušava red na sjednici. U tom slučaju predsjedavajući može od Straže Sabora zatražiti udaljenje iz sale osobe koja narušava red na sjednici.

U **Bundestagu**, predsjednik može pozvati govornika koji odstupa od teme koja je na dnevnom redu da se drži teme. Takođe, predsjednik može imenovati i pozvati na red poslanike koji krše red na sjednici ili narušavaju dostojanstvo Bundestaga. Poziv na red i njegovo obrazloženje ne mogu biti predmet diskusija narednih govornika.

Ukoliko tokom diskusije govornik tri puta bude pozvan da se drži teme koja je na dnevnom redu, ili triput pozvan na red, nakon što je prilikom druge opomene ili pozivanja na red upozoren na posljedice treće opomene ili poziva na red, predsjednik mu mora naložiti da prekine svoju diskusiju, i zabraniti mu da do kraja rasprave govori o istoj tački dnevnog reda.

U **slučajevima ozbiljnih kršenja reda na sjednici ili nepoštovanja dostojanstva Bundestaga**, predsjednik može poslaniku izreći **novčanu kaznu u iznosu od 1.000 eura**, čak i ako ga prethodno nije pozvao na red. Svako ponavljanje ovog prekršaja za posljedicu ima **povećanje iznosa navedene kazne na 2.000 eura**.

Predsjednik može poslaniku koji je počinio ozbiljno kršenje reda ili nepoštovanje dostojanstva Bundestaga **naložiti da napusti plenarnu salu do kraja sjednice**, čak i ako prethodno taj poslanik nije pozvan na red, niti mu je izrečena novčana kazna. Prije zaključivanja sjednice predsjednik objavljuje na koliko radnih dana je pomenuti poslanik suspendovan. Poslanik može biti **suspendovan najviše na 30 radnih dana**.

Suspenzija poslanika sa sjednice može biti izrečena i retrospektivno, najkasnije na prvoj sjednici nakon sjednice na kojoj je došlo do ozbiljnog kršenja reda ili nepoštovanja dostojanstva Bundestaga, ukoliko predsjednik eksplicitno utvrdi takvo kršenje, odnosno nepoštovanje, i zadrži pravo da naknadno utvrdi suspenziju. Suspendovani poslanik bez odlaganja mora napustiti plenarnu salu, dok ga, u slučaju da odbije da to uradi, predsjednik obavještava da će takvo ponašanje za posljedicu imati produženje suspenzije. Suspendovani poslanik će tokom trajanja suspenzije takođe biti suspendovan i sa sjednica radnih tijela čiji je član. Suspendovani poslanik tokom suspenzije neće se smatrati opravdano odsutnim, niti će biti upisivan u registar prisustva.

Poslanik kome je izrečena mjera u okviru održavanja reda na sjednici može narednog radnog dana Bundestaga da podnese pismenu žalbu na poziv na red, novčanu kaznu ili suspenziju. Ova žalba stavlja se na dnevni red te sjednice, i o njoj Bundestag odlučuje bez rasprave. Žalba ne odlaže izvršenje izrečene disciplinske mjere.

Ukoliko smetnje predstavljaju prijetnju ili opstrukciju za rad Bundestaga, predsjednik može odložiti sjednicu na određeno vrijeme, ili je prekinuti. Ukoliko predsjednik ne može omogućiti da ga prisutni čuju, ustaće sa svog mjesta, čime se automatski prekida sjednica. Predsjednik će ponovo sazvati sjednicu kada ocijeni da su se za to stekli uslovi.

Ovlašćenja predsjednika Bundestaga u pogledu mjera kojima se održava red na sjednici odnose se i na lica koja nijesu poslanici, a učestvuju u radu sjednice, kao i na sva druga lica koja prisustvuju sjednici. Bilo koja osoba u galerijama za posmatrače koja iskazuje odobravanje ili neodobravanje, ili se ponaša na nepristojno ili nedostojno, može biti bez odlaganja udaljena naredbom predsjednika, dok u slučaju da dođe do ometanja rada Bundestaga predsjednik može naložiti da galerije budu ispražnjene prije nego što se sjednica nastavi.

U **Državnom zboru** o redu na sjednici stara **se predsjedavajući**. Na sjednici Državnog zbora ne smije niko govoriti dok ne dobije riječ od strane predsjedavajućeg. Govornik može govoriti samo o pitanju koje je na dnevnom redu. Predsjedavajući vodi računa da govornika niko ne ometa tokom diskusije. Jedino predsjedavajući može prekinuti govornika, kako bi ga opomenuo na red. Za remećenje reda na sjednici predsjedavajući može izreći **sljedeće mjere**:

- opomena;
- oduzimanje riječi;
- udaljenje sa sjednice ili dijela sjednice.

Opomena može biti izrečena poslaniku ili drugom učesniku na sjednici, ako govori iako mu predsjedavajući nije dao riječ, ako upada govorniku u riječ, ako govori o pitanju koje nije na dnevnom redu, ili na drugi način ometa red na sjednici ili krši odredbe Poslovnika.

Mjera **oduzimanja riječi** izriče se poslaniku ili drugom učesniku na sjednici, ako svojim govorom narušava red na sjednici i krši odredbe Poslovnika, a prethodno je dvaput bio neposredno opomenut da poštuje red na sjednici i odredbe Poslovnika. Protiv mjere oduzimanja riječi poslanik može podnijeti prigovor, o kojem odlučuje Državni zbor bez rasprave i obrazloženja glasanja.

Mjera **udaljenja sa sjednice** ili dijela sjednice izriče se poslaniku ili drugom učesniku na sjednici, ako uprkos dvostrukoj opomeni ili oduzimanju riječi narušava red na sjednici, i time onemogućava rad Državnog zbora. Poslanik ili drugi učesnik na sjednici kome je izrečena mjera udaljenja sa sjednice ili dijela sjednice mora napustiti plenarnu salu. Odsustvo poslanika tokom trajanja ove mjere računa se kao neopravdano odsustvo sa sjednice. Poslanik kome je bila izrečena ova mjera može u roku od tri dana da podnese prigovor na tu odluku, o kojem Državni zbor odlučuje na prvoj narednoj sjednici bez rasprave i obrazloženja glasanja.

Predsjedavajući takođe može narediti da se iz plenarne sale i iz zgrade u kojoj se sjednica održava odstrani posjetilac (posmatrač) koji krši red na sjednici. Ukoliko je red na sjednici ozbiljno narušen, predsjedavajući može narediti da uđu udaljeni svi posmatrači. U slučaju da predsjedavajući redovnim mjerama ne može da održi red na sjednici, može je prekinuti.

10. GLASANJE

U skladu sa Poslovníkom, za donošenje odluka na sjednici **Hrvatskog sabora** potrebno je prisustvo većine poslanika, osim u slučajevima kada je Ustavom ili Poslovníkom drugačije određeno. Prilikom svakog odlučivanja, po pravilu, predsjedavajući utvrđuje broj prisutnih.

Glasanje na sjednici je javno, osim ako Poslovníkom nije određeno da se glasa tajno. Javno glasanje može se sprovesti **dizanjem ruku ili elektronskim glasanjem**. Javno glasanje po pravilu se sprovodi elektronskim glasanjem. Na zahtjev predstavnika kluba poslanika može se sprovesti glasanje dizanjem ruku.

Prilikom **elektronskog glasanja** svaki poslanik dužan je da potvrdi svoje prisustvo i na odgovarajući način se identifikuje. Elektronsko glasanje sprovodi se tako što predsjedavajući poziva poslanike da se na odgovarajući način izjasne „za“ ili „protiv“ predloga, odnosno da se suzdrže od glasanja. Predsjedavajući proglašava rezultat glasanja na osnovu rezultata glasanja ispisanih na kontrolnom ekranu. Rezultat elektronskog glasanja svakog poslanika objavljuje se u glasilu Sabora.

Glasanje **dizanjem ruke** sprovodi se tako da predsjedavajući prvo poziva poslanike da se izjasne ko je za predlog, zatim ko je protiv predloga, te ko se uzdržao od glasanja. Glasovi poslanika koji su bili prisutni u sali, a nijesu glasali ni za ni protiv predloga, a nijesu se izjasnili ni da se suzdržavaju od glasanja, smatraju se uzdržanim glasovima. Izuzetno od ovoga, pri

utvrđivanju dnevnog reda sjednice glasa se za ili protiv, a pri glasanju o amandmanima ako se za njegovo prihvatanje izjasni manje od polovine prisutnih poslanika, predsjedavajući može odmah konstatovati da je amandman odbijen.

Nakon glasanja predsjedavajući utvrđuje da li je pojedina odluka dobila potrebnu većinu glasova, i objavljuje rezultat glasanja, s tim da se glasovi poslanika koji su bili prisutni u dvorani, a nijesu glasali ni za ni protiv predloga i nijesu se izjasnili da se suzdržavaju od glasanja, smatraju suzdržanim glasovima. Na zahtjev jednog poslanika koji zatraži provjeru glasanja predsjedavajući nalaže brojanje i ponovo objavljuje rezultat glasanja. Provjera glasanja mora se zatražiti prije nego što predsjedavajući utvrdi da je pojedina odluka donesena.

Tajno glasanje sprovodi se po pravilu pri izboru, odnosno imenovanju u slučaju kada je broj predloženih kandidata veći od broja koji se bira, odnosno imenuje. Na predlog najmanje desetine poslanika Sabor može odlučiti da se javno glasa i u tim slučajevima, s tim da se najprije glasa o predlogu koji je podnio Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove, a nakon toga o drugim predlozima prema abecednom redu prezimena kandidata. Tajno glasanje sprovodi se glasačkim listićima koje priprema sekretar Sabora. Glasački listići su iste veličine, boje i oblika, i ovjereni su pečatom Sabora. Na glasačkom listiću prezimena kandidata navedena su abecednim redom.

Predsjedavajućem pri tajnom glasanju uz sekretara sjednice Sabora pomaže i određeni broj poslanika. Poslanici koji pomažu predsjedavajućem u sprovođenju tajnog glasanja predaju poslanicima glasačke listiće. Predaju glasačkog listića bilježi na popisu poslanika sekretar sjednice Sabora zaokruživanjem rednog broja ispred imena poslanika kojem je predat glasački listić. Broj glasačkih kutija i mjesta na koje će se postaviti određuje sekretar Sabora. Glasanju kod svake glasačke kutije prisustvuje jedan od poslanika izabranih da pomažu predsjedavajućem. U slučaju ponovnog glasanja sjednica se prekida radi pripreme novih glasačkih listića. Ponovno glasanje sprovodi se istim postupkom kao i prvo glasanje.

Poslanik može glasati samo jednim glasačkim listićem, i to lično, te samo za kandidate navedene na glasačkom listiću. Važeći glasački listić je listić iz kojeg se na siguran i nedvosmislen način može utvrditi kandidat za koga je poslanik glasao. Poslanik glasa tako što na glasačkom listiću zaokružuje redni broj ispred imena kandidata za kojeg glasa. Nevažeći glasački listić je nepopunjeni glasački listić, listić na kojem je zastupnik glasao za veći broj kandidata od broja kandidata koji se bira, kao i listić iz kojeg se ne može sigurno i nedvosmisleno utvrditi za koje je kandidate poslanik glasao.

Nakon što su svi prisutni poslanici predali glasačke listiće i nakon što je predsjedavajući objavio da je glasanje završeno, prelazi se na utvrđivanje rezultata glasanja u sali u kojoj se održava sjednica. Rezultat glasanja utvrđuje se na osnovu predatih glasačkih listića. Rezultat glasanja utvrđuje predsjedavajući u prisustvu poslanika koji su mu pomagali pri glasanju. Predsjedavajući objavljuje rezultat izbora i imenovanja na istoj sjednici na kojoj je sprovedeno tajno glasanje. Predsjedavajući objavljuje koliko je poslanika od ukupnog broja primilo glasačke listiće, koliko ih je ukupno glasalo, koliko je bilo nevažećih listića, te koliko

je poslanika glasalo za izbor, odnosno imenovanje pojedinog kandidata, nakon čega predsjedavajući proglašava koji su kandidati izabrani ili imenovani.

Kada je u pitanju **Bundestag**, u skladu sa Poslovníkom, glasanje se vrši **podizanjem ruku ili ustajanjem, odnosno sjedanjem**. Konačno glasanje o predlogu zakona nakon trećeg čitanja vrši se ustajanjem, odnosno sjedanjem. Osim u slučajevima predviđenim Osnovnim zakonom, saveznim zakonom ili Poslovníkom, za odluku je potrebna **prosta većina glasova**. Izjednačen broj glasova smatra se negativnim ishodom glasanja. U slučajevima u kojima odredbe Osnovnog zakona, saveznog zakona ili Poslovníka predviđaju **postojanje određene kvalifikovane većine glasova**, predsjednik Bundestaga prije glasanja mora eksplicitno da naglasi koja je većina potrebna da bi predlog bio izglasan.

U slučajevima u kojima savezni zakon ili Poslovník predviđaju glasanje u Bundestagu putem glasačkih listića, glasanje je tajno. Glasajući listići dodjeljuju se poslanicima neposredno pred ulazak u kabinu za glasanje, nakon što budu poimenično prozvani. Glasaučke kabine uspostavljaju se na način kojim se štiti tajnost glasanja. Obilježeni glasački listići ubacuju se u kovertu, koje se potom ubacuju u za to predviđene ćupove.

Poslovník Bundestaga predviđa posebnu proceduru za izbor lokacije koja će biti sjedište određenog državnog organa, u slučajevima kada je u okviru predloga zakona potrebno utvrditi sjedište državnog organa ili institucije, a postoji više od dva predloga. Bundestag u tom slučaju glasa glasačkim listićima na kojima su upisana imena poslanika, na koje poslanici upisuju željeni izbor. Lokacija koja dobije većinu glasova je izabrana, dok se, u slučaju da većina ne postoji, održava drugi krug glasanja u kome se bira između dvije opcije koje su dobile najveći broj glasova u prvom krugu. Lokacija koja dobije veći broj glasova smatra se izabranom. Ista procedura glasanja sprovodi se i za druge slične odluke u slučajevima kada postoje više od dvije opcije.

Ukoliko se predsjedavajući ne slaže sa rezultatom glasanja, vrši se provjera rezultata. U slučaju da se ni nakon provjere predsjedavajući ne slaže sa rezultatom, vrši se ponovno brojanje. Takođe, u slučaju da predsjedavajući tako odluči, može se sprovesti posebna procedura glasanja. U okviru ove procedure, svi poslanici na zahtjev predsjednika napuštaju plenarnu salu, nakon čega se zatvaraju sva osim troje vrata. Po dva sekretara zauzimaju pozicije pored svakih vrata, nakon čega, kada predsjednik dá odgovarajući signal, poslanici ponovo ulaze u plenarnu salu kroz vrata obilježena sa „za“, „protiv“ i „uzdržan“, dok ih sekretari broje naglas. Predsjednik potom daje znak kojim se završava brojanje. Predsjednik i sekretari koji vrše prebrojavanje glasaju javno, nakon čega predsjednik objavljuje rezultat glasanja.

Glasanje putem kartica sa imenima poslanika može se sprovesti na zahtjev kluba poslanika ili 5% ukupnog broja poslanika. Sekretari u tom slučaju prikupljaju glasačke kartice, na kojima se nalaze imena poslanika i izjave „za“, „protiv“ ili „uzdržan“, i ubacuju ih u za to predviđene ćupove. Nakon prikupljanja svih glasačkih kartica, predsjednik proglašava završetak glasanja, sekretari broje glasove, nakon čega predsjednik objavljuje rezultat glasanja. Glasanje putem kartica ne može se koristiti u slučajevima glasanja o ovlašćenjima odbora, skraćivanja vremensih rokova, utvrđivanja termina i dnevnog reda

sjednice, prekida sjednice, prekida ili zaključivanja rasprave, podjele određenog pitanja na djelove, kao ni o upućivanju određenog pitanja odboru na razmatranje.

Državni zbor može odlučivati ako sjednici prisustvuje većina svih poslanika. Ukoliko je za donošenje odluke potrebna dvotrećinska većina svih poslanika, Državni zbor može odlučivati ako sjednici prisustvuju dvije trećine ukupnog broja poslanika. Prisustvo poslanika utvrđuje se upotrebom uređaja za glasanje, podizanjem ruku, ili pojedinačnim prozivanjem poslanika. Podizanjem ruku ili prozivanjem poslanika utvrđuje se njihovo prisustvo samo kada uređaj za glasanje ne funkcioniše, ili kada u sali u kojoj se sjednica održava takav uređaj ne postoji. O načinu utvrđivanja prisustva odlučuje predsjedavajući.

Državni zbor odlučuje **većinom opredijeljenih glasova prisutnih poslanika**, ako Ustavom, zakonom ili Poslovníkom nije predviđeno postojanje drugačije većine. Po pravilu Državni zbor odlučuje **javnim glasanjem**, dok se **tajnim glasanjem** odlučuje u slučajevima izbora, imenovanja ili razrješenja, kao i u slučajevima predviđenim Ustavom, zakonom ili Poslovníkom. Državni zbor može odlučiti i da se tajno glasa o optužbi protiv predsjednika republike u skladu sa članom 109 Ustava, kao i o optužbi protiv predsjednika Vlade ili ministra, u skladu sa članom 119 Ustava Republike Slovenije, na predlog predlagača ili kluba poslanika. Glasanje se obavlja nakon završetka rasprave o predlogu o kome se odlučuje. Predsedavajući na početku sjednice ili tokom same sednice može odrediti vrijeme kada će se održati glasanje o pojedinačnim predlozima o kojima Državni zbor odlučuje.

Javno glasanje vrši se korišćenjem **uređaja za glasanje, ili podizanjem ruku, u slučajevima kada uređaj za glasanje ne funkcioniše**, ili kada u sali u kojoj se sjednica održava takav uređaj ne postoji. Ukoliko se glasa putem uređaja za glasanje, predsjedavajući poziva poslanike da glasaju pritiskom na određeni taster uređaja za glasanje, dok u slučaju glasanja dizanjem ruku predsjedavajući najprije postavlja pitanje ko je za predlog, a potom ko je protiv predloga. O glasanju izvršenom putem uređaja za glasanje vodi se kompjuterska evidencija. Predsjedavajući nakon svakog glasanja utvrđuje i objavljuje njegov ishod.

Tajno glasanje obavlja se putem glasačkih listića, koji su jednake veličine, oblika i boje, i ovjereni su pečatom Državnog zbora. Za svako tajno glasanje štampa se 90 glasačkih listića. Glasački listić sadrži predlog o kome se odlučuje, kao i opcije „za“ i „protiv“. Na dnu listića riječ „za“ je na desnoj, a riječ „protiv“ na lijevoj strani, te poslanik glasa zaokružujući jednu od te dvije riječi. Neispunjeni glasački listić, kao i listić iz kojeg nije moguće jasno utvrditi opredjeljenje poslanika, smatraju se nevažećim. Sadržaj glasačkih listića za izbore, imenovanja i razrješenja utvrđen je Poslovníkom u dijelu kojim se uređuju izbori, imenovanja i razrješenja.

Tajno glasanje sprovodi komisija koju čine predsjedavajući i četiri poslanika, koje izglasa Državni zbor na predlog predsjedavajućeg. U radu komisije učestvuje generalni sekretar ili njegov zamjenik. Tajno glasanje vrši se u sali u kojoj se održava sjednica. Lica koja ne učestvuju u glasanju nemaju pristup sali tokom samog glasanja. Poslanicima se glasački listići uručuju tako što svaki od njih prilazi stolu predsjedavajućeg i izgovara svoje ime i prezime. Poslanici ispunjavaju glasački listić u glasačkoj kabini i ubacuju ga u glasačku kutiju.

Prije početka glasanja predsjedavajući utvrđuje vrijeme početka i završetka glasanja, te nakon isteka tog vremena zaključuje glasanje.

Nakon završetka glasanja, komisija se povlači u posebnu prostoriju radi utvrđivanja ishoda glasanja. U tu prostoriju nemaju pravo pristupa lica koja nijesu uključena u utvrđivanje ishoda glasanja. Prije otvaranja glasačke kutije, komisija prebroji nepodijeljene glasačke listiće, te ih odloži u posebnu kovertu koja se potom zapečati. Utvrđivanje ishoda glasanja sadrži sljedeće:

- broj podijeljenih glasačkih listića;
- broj iskorišćenih glasačkih listića;
- broj nevažećih glasačkih listića;
- broj važećih glasačkih listića;
- broj glasova „za“ i broj glasova „protiv“, ili, u slučaju kada se u okviru glasanja o izboru ili imenovanju glasa između više kandidata za istu poziciju, broj glasova koje su dobili pojedinačni kandidati;
- zaključak da je predlog izglasan ili da nije izglasan propisanom većinom, ili, u slučaju kada se u okviru glasanja o izboru ili imenovanju glasa između više kandidata za istu poziciju, koji kandidat je izabran, odnosno imenovan.

O utvrđenom ishodu glasanja sastavlja se zapisnik koji potpisuju svi članovi komisije, dok predsjedavajući objavljuje ishod glasanja na sjednici Državnog zbora.

11. IZMJENE POSLOVNIKA USLJED PANDEMIJE VIRUSA COVID-19

Imajući u vidu vanredne okolnosti izazvane pandemijom virusa COVID-19, **Hrvatski sabor** je na sjednici održanoj 30. aprila 2020. na osnovu člana 80 Ustava Republike Hrvatske donio **Poslovnik o dopuni Poslovnika Hrvatskog sabora**³¹, kojim je u Poslovnik unesen član 293.a pod naslovom „*Rad Sabora u slučaju proglašenja epidemije zarazne bolesti ili opasnosti od epidemije zarazne bolesti te pandemije zarazne bolesti*“.

U skladu sa ovim odredbama, u slučaju proglašenja epidemije zarazne bolesti ili opasnosti od epidemije zarazne bolesti, te pandemije zarazne bolesti, koju proglašava nadležno tijelo u skladu sa posebnim zakonom, Sabor nastavlja sa radom u skladu sa odredbama Ustava Republike Hrvatske i Poslovnika. Početak i prestanak posebnog načina rada Sabora u navedenim slučajevima može utvrditi Predsjedništvo Sabora u skladu sa odlukom nadležnog tijela određenog posebnim zakonom, i o tome izvještava poslanike. Svaki klub poslanika ima pravo da odredi najmanje jednog člana koji će prisustvovati sjednici Sabora. Na računanje broja poslanika pojedinog kluba poslanika na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Poslovnika kojima se utvrđuje broj poslaničkih pitanja koja mogu postaviti poslanici pojedinog kluba. Svi poslanici koji nijesu članovi kluba zastupnika za potrebe izračunavanja prisustva na sjednici Sabora izuzetno se smatraju jednim klubom zastupnika, te se na njih primjenjuju iste odredbe. Poslanici nacionalnih manjina ostvaruju pravo prisustva na sjednici Sabora ili na osnovu članstva u klubu poslanika nacionalnih manjina, ili na osnovu

³¹ Poslovnik o dopuni Poslovnika Hrvatskoga sabora, „Narodne novine“ br. 53/20, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2020_04_53_1061.html (12.11.2020)

članstva u drugom klubu poslanika, o čemu su obvezni da obavijeste Sekretarijat Sabora najkasnije 24 sata prije početka sjednice Sabora.

Odredbe o broju poslanika pojedinog kluba poslanika koji mogu prisustvovati sjednici Sabora ne primjenjuju se na predsjednika, odnosno potpredsjednika Sabora koji predsjedava sjednici Sabora, te do najviše dva poslanika ako su oni predlagači ili predstavnici predlagača akta. Pravo prisustva na sjednici Sabora po pojedinoj tački dnevnog reda imaju oni poslanici koji su određeni u skladu sa navedenim odredbama, a obavještenje o njihovim imenima i prezimenima dostavlja se Sekretarijatu Sabora prije početka rasprave o tački dnevnog reda sjednice na kojoj imaju pravo prisustva. Pritom je u (pojedinačnoj) raspravi dopušteno njihovo izmjenjivanje sa članovima kluba poslanika, odnosno drugim nezavisnim poslanicima. Pravo na repliku po raspravi ima svaki klub poslanika, odnosno nezavisni poslanici koji su tretirani kao klub, u skladu sa brojem pripadajućih mjesta u plenarnoj sali. Poslanik u raspravi može govoriti najduže pet minuta, a predstavnici klubova poslanika do 10 minuta. Predlagač, odnosno predstavnik predlagača kojeg on odredi, mogu govoriti u uvodnom izlaganju na početku rasprave i na kraju rasprave najduže 20 minuta. U slučaju zahtjeva za pauzom u skladu sa odgovarajućom odredbom Poslovnika, predsjedavajući je može odobriti u trajanju do pet minuta. Sjednice radnih tijela Sabora mogu biti održane elektronskim putem, odnosno audio i/ili videokonferencijskim putem. Osim u plenarnoj sali Sabora, glasanje može biti organizovano elektronskim putem i/ili dizanjem ruke u jednoj ili više prostorija izvan nje. Na pitanja koja nijesu posebno uređena ovim članom na odgovarajući način primjenjuju se ostale odredbe Poslovnika.

Međutim, odredbe koje se odnose na rad Sabora u slučaju proglašenja epidemije zarazne bolesti ili opasnosti od epidemije zarazne bolesti te pandemije zarazne bolesti, ukinute su odlukom Ustavnog suda, te izbrisane iz Poslovnika Hrvatskog sabora.

Izvor: Odluka Ustavnog suda RH https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_10_119_2337.html

Poslovniku je dodat novi član 293b:

U slučaju proglašenja epidemije zarazne bolesti ili opasnosti od epidemije zarazne bolesti te pandemije zarazne bolesti, koju proglašava nadležno tijelo u skladu sa posebnim zakonom, Sabor nastavlja sa radom u skladu s odredbama Ustava Republike Hrvatske i Poslovnika.

Početak i prestanak posebnog načina rada Sabora može utvrditi Predsjedništvo Sabora u skladu sa odlukom nadležnog tijela određenog posebnim zakonom, i o tome izvještava poslanike.

Osim u dvorani za sjednicu Sabora, sjednica može biti održana i u drugim dvoranama Sabora ili, prema odluci Predsjedništva Sabora, i izvan Sabora.

Predsjedništvo Sabora odrediće u kojim će se dvoranama održati sjednica, koliko poslanika može biti prisutno u svakoj dvorani u skladu sa važećim epidemiološkim mjerama te će odrediti odgovarajući način rada. Prilikom raspodjele mjesta u pojedinim dvoranama između klubova poslanika Predsjedništvo Sabora držaće se načela srazmjernosti u skladu sa udjelom poslanika pojedinog kluba u ukupnom broju poslanika Sabora. Svi poslanici koji nijesu članovi kluba poslanika za potrebe izračunavanja prisustva u pojedinim dvoranama na sjednici Sabora izuzetno se smatraju klubom poslanika.

Ako predsjednik i svi potpredsjednici Sabora iz opravdanih razloga nijesu u mogućnosti predsjedavati sjednicom Sabora, predsjednik Sabora odrediće koji će poslanici kojim redosljedom predsjedavati sjednicom, na odgovarajući način. Poslanik u raspravi može govoriti najduže pet minuta, a predstavnici klubova poslanika do deset minuta.

Predlagaač odnosno predstavnik predlagača kojeg on odredi može govoriti u uvodnom izlaganju na početku rasprave i na kraju rasprave najduže 20 minuta.

Predstavnik Vlade, kada nije predlagač, može u uvodnom izlaganju na početku rasprave govoriti najduže deset minuta, a prilikom svakog davanja objašnjenja tokom rasprave kad dobije riječ, najduže pet minuta. U slučaju zahtjeva za pauzu, predsjedavajući je može odobriti u trajanju do pet minuta.

Sjednice radnih tijela Sabora mogu biti održane i prenošene elektronskim putem, odnosno audio i/ili videokonferencijskim putem.

Poslaniku koji iz opravdanih razloga ne može biti prisutan u dvorani u kojoj se održava sjednica Sabora omogućiće se rasprava i glasanje elektronskim putem, odnosno audio i/ili videokonferencijskim putem, prema prethodnoj odluci Predsjedništva Sabora.

Na pitanja koja nisu posebno uređena ovim člankom na odgovarajući se način primjenjuju ostale odredbe Poslovnika.

Poslovnik o izmjeni i dopuni Hrvatskog sabora, 11. novembar 2020

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_11_123_2382.html

Donji dom Parlamenta Njemačke (**Bundestag**) u aprilu 2020. privremeno je izmijenio Poslovnik u cilju suočavanja sa poteškoćama izazvanim širenjem COVID-19. Što se tiče radnih tijela Bundestaga, učešće poslanika na daljinu prvobitno je bilo omogućeno najkasnije do 30. septembra 2020. godine, da bi rok nakon toga važenja izmjene Poslovnika produžen **do 31. decembra 2020. godine.**³² Kada su u pitanju plenarne sjednice, prisustvo poslanika je obavezujuće i nije moguće održati sjednicu niti glasati van plenarne sale.

U tom smislu, Poslovniku je dodat član 126a, koji važi određeni vremenski period, tj. **do 31. decembra**, čime je omogućena posebna primjena Poslovnika pod otežavajućim uslovima usljed pandemije virusa COVID-19. Novi član Poslovnika sadržao je sljedeće izmjene:

- kvorum je sveden na 25% poslanika (za plenarne sjednice i sjednice odbora);
- proširena je mogućnost upotrebe pisanih procedura u odborima;
- dozvoljeno je učešće na daljinu u radu odbora;
- pristup saslušanjima ili sjednicama odbora može biti ograničen na prenos putem sredstava elektronske komunikacije.

Bundestag može donijeti odluku o ukidanju odredbe 126a u bilo kojem trenutku.

Osim toga, dodavanjem novog člana (6a) izmijenjen je i Aneks 6 Poslovnika koji se odnosi na **imunitet poslanika**, konkretno na odluke Bundestaga koje se tiču oduzimanja imuniteta poslanicima. Naime, u skladu sa članom 6 Aneksa 6 Poslovnika Bundestaga, Odbor za nadzor izbora, imunitet i Poslovnik može putem preliminarne odluke zahtijevati od Bundestaga da obustavi proceduru u skladu sa članom 46, stav 4 Ustava koji predviđa da se na zahtjev Bundestaga obustavlja krivični postupak protiv poslanika, pritvor ili drugo ograničavanje ličnih sloboda poslanika. Takođe, član 46 Ustava u stavu 3 predviđa da je dozvola Bundestaga potrebna za bilo kakvo ograničavanje ličnih sloboda poslanika, kao i za pokretanje postupka protiv poslanika, što uključuje i mjere u skladu sa Zakonom od zaštite od zaraznih bolesti.³³ Izmjenom Aneksa 6 Poslovnika i dodavanjem člana 6a, omogućena je primjena mjera u skladu sa Zakonom o zaštiti od zaraznih bolesti.

Član 6a Aneksa 6 glasi:

Njemački Bundestag odobrava mjere naložene u skladu sa Zakonom o zaštiti od zaraznih bolesti kojima se ograničava sloboda poslanika Bundestaga. Nadležni organi dužni su da bez odlaganja obavijeste predsjednika Bundestaga o mjerama naloženim protiv poslanika. Odbor za kontrolu izbora, imuniteta i Poslovnik nadležan je da ispita da li su mjere opravdane Zakonom o zaštiti od zaraznih bolesti, te da li mjere utiču na funkcionalnost njemačkog Bundestaga. Ukoliko ih smatra neopravdanim i neprihvatljivim, Odbor može putem preliminarne odluke zahtijevati obustavu naređenih mjera. Ukoliko Odbor nije u mogućnosti da se sastane u roku od dva dana od prijema obavještenja, predsjednik Bundestaga ima pravo koje pripada Odboru u tom pogledu. Predsjednik je dužan da bez odlaganja obavijesti Odbor o svojoj odluci. U svim ostalim slučajevima, poslanici ne smiju biti spriječeni opštim mjerama u skladu sa Zakonom o zaštiti od zaraznih bolesti, poput obavezujućeg ograničenja kretanja, u

³² Rules of Procedures, Article 126a http://www.gesetze-im-internet.de/btgo_1980/BJNR012380980.html (20.11.2020)

³³ Basic Law for the Federal Republic of Germany

*vršenju svog mandata, naročito kad je riječ o putovanju na sjednice i sastanke njemačkog Bundestaga.*³⁴

Na 34. vanrednoj sjednici održanoj 7. aprila 2020. godine, **Državni zbor** usvojio je po skraćenom postupku izmjene Poslovnika.³⁵ Svrha izmjena i dopuna Poslovnika, prema obrazloženju predloga izmjena i dopuna, je uspostavljanje **pravne osnove za održavanje sjednica odbora i sjednica Državnog zbora na daljinu**, budući da bi zahtijevano fizičko prisustvo poslanika moglo biti opasno zbog zaraze korona virusom. Naime, Državni zbor na sjednicama (radnih tijela i na plenarnoj sednici) odlučuje jedino ako je prisutna većina poslanika. Cilj amandmana na Poslovnik je, dakle, bila organizacija rada u izuzetnim okolnostima, kako bi se omogućilo neometano funkcionisanje Državnog zbora. Kako dotadašnji tekst Poslovnika nije regulisao način rada u vanrednim okolnostima, npr. u slučaju prirodnih i drugih katastrofa, poput masovne pojave zaraznih bolesti ili epidemije COVID-19, predloženo je se da je u takvim slučajevima rad Državnog zbora, odnosno plenarne sjednice i sjednice radnih tijela omoguće na daljinu, putem upotrebe informacionih i komunikacionih tehnologija. Svrha i osnovni princip održavanja sjednica na daljinu su zaštita bezbjednosti i zdravlja i poslanika i zaposlenih, kao i obezbjeđivanje funkcionisanja Državnog zbora, te organizovanje rada kako bi Državni zbor mogao neometano i efikasno da djeluje i preduzima hitne mjere u okviru svojih nadležnosti, konkretno u cilju borbe protiv epidemije korona virusa. Kako se navodi u obrazloženju, ovaj predlog izmjena i dopuna Poslovnika slijedi osnovne principe parlamentarizma, tj. pravo nezavisne i slobodne rasprave, pravo poslanika na učešće, javno odlučivanje poslanika itd. Ovakav način funkcionisanja Državnog zbora biće javan jer samo u tom slučaju javnost može kontrolisati funkcionisanje Parlamenta. Uspostavljanje nove pravne osnove za održavanje sjednica na daljinu ne ograničava suštinska pravila zakonodavnog postupka.

U skladu sa izmjenama i dopunama, **sjednica na daljinu** je sjednica na kojoj dio poslanika učestvuje izvan sjedišta Državnog zbora putem informacionih i komunikacionih tehnologija, što omogućava održavanje rasprave i glasanje na daljinu. Predsjednik Državnog zbora, u skladu sa odlukom Kolegijuma predsjednika, može sazvati sjednicu na daljinu u slučaju prirodne ili druge ozbiljne katastrofe ili drugih vanrednih okolnosti, kada je nemoguće sazvati sjednicu u Državnom zboru zbog rizika po zdravlje i bezbjednost poslanika, a kada je to neophodno zbog usvajanja odluka koje se ne mogu odložiti. Kolegijum odlučuje o postojanju vanrednih okolnosti i sazivanju i održavanju sjednice na daljinu. **Odluka o održavanju sjednice na daljinu** donosi se ako predlog podrže šefovi klubova poslanika, čiji članovi predstavljaju najmanje dvije trećine svih poslanika u Državnom zboru. Prilikom donošenja odluke o održavanju sjednice na daljinu, Kolegijum utvrđuje tok sjednice, vremenske rokove za razmatranje pitanja i vremenski rok u kojem radno tijelo mora da pripremi i podnese predsjedniku Državnog zbora izvještaj o razmatranju pojedinog pitanja, kao i vrijeme za raspravu i glasanje.

³⁴ ECPRD Request no. 4365, Amendments to the Rules of Procedure related to Covid -19 outbreak, 30 March 2020.

³⁵ Državni zbor – Seje, <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/glasovanje?mandat=VIII&seja=33.%20Izredna&uid=C1257A70003EE753C125854300581872> (16.11.2020)

Odluku o tome da li će prisustvovati sjednici na daljinu poslanik dostavlja predsjedniku Državnog zbora u roku koji odredi Kolegijum prilikom odlučivanja o održavanju sjednice. Ukoliko poslanik prisustvuje sjednici na daljinu, mora obezbijediti da njegov komunikacioni uređaj bude povezan na mrežu koja omogućava prenos slike i zvuka ili samo zvuka, pod uslovom da se njegov identitet može nedvosmisleno utvrditi. Predsjednik Državnog zbora saziva sjednicu na daljinu sa određenim dnevnim redom. Pri određivanju kvoruma, prisutnima se smatraju poslanici koji su prisutni u Državnom zboru i oni koji prisustvuju putem informacionih i komunikacionih tehnologija. Državni zbor odlučuje ukoliko sjednici prisustvuje većina svih poslanika. Shodno tome, u slučaju sjednice na daljinu, dio poslanika može biti prisutan u Državnom zboru, kao i predsjednik ili predsjedavajući i, naravno, stručna služba Državnog zbora.

Sjednica na daljinu se snima, a glasanje je javno. Poslanici koji glasaju na daljinu glasaju koristeći uređaj za glasanje. U nedostatku takvog uređaja, glasaju na način što izgovaraju „za“, „protiv“ ili „uzdržan“, podizanjem zelenog, crvenog ili bijelog kartona, ili na bilo koji drugi dogovoreni način koji jasno pokazuje volju poslanika. Predsjedavajući radnog tijela saziva sjednicu na daljinu samo ukoliko je potrebno da raspravlja o pitanjima koja Državni zbor razmatra na daljinu. Osim toga, Kolegijum predsjednika može održati sastanak na isti način, tj. na daljinu.

Nakon završetka sjednice, priprema se i objavljuje zapisnik sa sjednice koji sadrži podatke o prisustvu sjednici, imena poslanika koji su prije sjednice najavili učešće na sjednici na daljinu i rezultate glasanja.³⁶

12. IZBOR PREDsjedNIKA I ČLANOVA VLADE

U Hrvatskoj je pitanje izbora Vlade regulisano je Ustavom i Poslovníkom Hrvatskog sabora. U skladu sa Ustavom³⁷, **članove Vlade predlaže lice kojem je predsjednik Republike povjerio mandat za sastav Vlade.** Odmah po sastavljanju Vlade, a najkasnije **u roku od 30 dana** od prihvatanja mandata, mandatar je dužan da program Vlade i Vladu predstavi Hrvatskom saboru i zatraži glasanje o povjerenju. Vlada stupa na dužnost kad joj povjerenje iskaže većina svih poslanika u Hrvatskom saboru. Predsjednik i članovi Vlade polažu svečanu zakletvu pred Hrvatskim saborom. Tekst zakletve utvrđuje se zakonom. Na temelju odluke Hrvatskog sabora o iskazivanju povjerenja Vladi Republike Hrvatske, rješenje o imenovanju predsjednika Vlade donosi predsjednik Republike uz potpis i predsjednika Hrvatskog sabora, a rješenje o imenovanju članova Vlade donosi predsjednik Vlade uz potpis i predsjednika Hrvatskog sabora.

Ako mandatar ne sastavi Vladu u roku od 30 dana od dana prihvatanja mandata, predsjednik Republike mu može produžiti mandat za najviše još 30 dana. Ako ni u tom roku mandatar ne

³⁶ Predlog sprememb in dopolnitev Poslovníka Državnega Zbora, <https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/09872b3d1f78adf05fbf0cfc6dbd669602cbb87127067821eaaee212f535f96> (16.11.2020)

³⁷ Ustav Republike Hrvatske <https://www.sabor.hr/hr/o-saboru/vazniji-propisi/ustav-republike-hrvatske-narodne-novine-broj-561990-1351997-81998-1132000> (16.11.2020)

usprije da sastavi Vladu ili ako predložena Vlada ne dobije povjerenje Hrvatskog sabora, predsjednik Republike će mandat za sastav Vlade povjeriti drugoj osobi.

Ako Vlada ne bude sastavljena u skladu sa ovim odredbama Ustava, Predsjednik Republike će imenovati privremenu nestranačku Vladu i istovremeno raspisati prijevremene izbore za Hrvatski sabor.

Pored navedenog, glava sedam Poslovnika Hrvatskog sabora posvećena je regulisanju odnosa Sabora i Vlade. Prvi dio sadrži četiri člana (119-122) koja se odnose na pitanje predstavljanja Vlade Saboru, prve dvije odredbe ovog dijela se odnose na izbor Vlade. U skladu sa tim, mandatar, odmah nakon sastavljanja Vlade, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prihvatanja mandata, dužan je da program Vlade i Vladu u cjelini predstavi Saboru i traži glasanje o povjerenju. Mandatar, uz zahtjev za glasanje o povjerenju, dostavlja program Vlade i biografije predloženih kandidata za članove Vlade. **O programu Vlade i kandidatima za članove Vlade vodi se rasprava, nakon koje se glasa o povjerenju Vladi u cjelini.** Povjerenje Vladi je iskazano ako je za predlog glasala **većina svih poslanika u Saboru.** Vlada stupa na dužnost nakon što joj je iskazano povjerenje. Ako se naknadno imenuje pojedini član Vlade, rasprava o predloženom kandidatu sprovodi se u radnom tijelu Sabora u čijem su djelokrugu pitanja iz nadležnosti tijela državne uprave za čijeg rukovodioca se predlaže imenovanje datog kandidata. Ako je utvrđena nadležnost dva ili više radnih tijela Sabora, rasprava se sprovodi na zajedničkoj sjednici tih radnih tijela. Izuzetno, ako se naknadno imenuje pojedini član Vlade koji nije nadležan za određeno područje ili iz drugog razloga nije moguće utvrditi nadležnost pojedinog radnog tijela, rasprava se sprovodi u Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sistem. Tokom rasprave predloženom kandidatu za člana Vlade mogu se postavljati pitanja na koja je kandidat dužan da odgovori. Na sjednici Sabora glasa se o povjerenju predloženom kandidatu za člana bez rasprave.

Nakon glasanja o povjerenju predsjedniku i članovima Vlade, predsjednik i članovi Vlade polažu svečanu zakletvu, čiji se tekst utvrđuje zakonom. Predsjednik izgovara tekst zakletve i nakon toga proziva pojedinačno članove Vlade. Član Vlade, odnosno naknadno imenovani član Vlade koji nije bio prisutan na polaganju svečane zakletve, daje je na sljedećoj sjednici Sabora.

Pitanje izbora Vlade **u Njemačkoj** definisano je Osnovnim zakonom, kao i Poslovníkom Bundestaga. Osnovni zakon ovo pitanje definiše kroz članove koji se odnose na sastav Vlade, izbor saveznog kancelara, kao i imenovanje i razrješenje saveznih ministara – polaganje zakletve. U skladu sa tim, savezna vlada se sastoji od saveznog kancelara i saveznih ministara. **Saveznog kancelara bira, bez rasprave, Bundestag na osnovu predloga saveznog predsjednika.** Izabrano je lice koje dobije **većinu glasova poslanika Bundestaga.** Izabrano lice imenuje savezni predsjednik. Ukoliko lice koje predloži savezni predsjednik ne bude izabrano, Bundestag može da, u roku od četrnaest dana od glasanja, izabere saveznog kancelara i to glasovima više od jedne polovine poslanika. Ako se u navedenom periodu ne izabere savezni kancelar, bez odlaganja se sprovodi novo glasanje, nakon kojeg se bira osoba koja dobije najveći broj glasova. Ako izabrano lice dobije glasove većine poslanika Bundestaga, savezni predsjednik ga mora imenovati u roku od sedam dana od izbora. Ako izabrano lice ne dobije toliku većinu, onda savezni predsjednik mora u roku od sedam dana bilo imenovati izabranu osobu ili raspustiti Bundestag.

Prema Osnovnom zakonu, savezne ministre imenuje i razrješava savezni predsjednik na predlog saveznog kancelara. Stupanjem na dužnost, savezni kancelar i savezni ministri pred Bundestagom polažu zakletvu predviđenu Osnovnim zakonom.³⁸

Poslovnik Bundestaga, propisuje da se savezni kancelar bira tajnim glasanjem. Nominacije za glasanje u skladu Osnovnim zakonom³⁹ mora potpisivati jedna četvrtina poslanika Bundestaga ili parlamentarna grupa koja predstavlja najmanje jednu četvrtinu poslanika Bundestaga.

Izbor Vlade u **Sloveniji** propisan je Ustavom⁴⁰ i Poslovníkom Državnog zbora. Prema Ustavu, Vlada je sastavljena od predsjednika i ministara. U okviru svojih ovlašćenja, Vlada i pojedinačni ministri su nezavisni i odgovorni Državnom zboru.

Nakon konsultovanja sa liderima parlamentarnih grupa predsjednik Republike predlaže Državnom zboru kandidata za predsjednika Vlade. **Predsjednika Vlade bira Zbor većinom glasova svih poslanika ukoliko Ustav ne predviđa drugačije.** Glasanje je tajno. Ako kandidat ne dobije potrebnu većinu glasova, predsjednik Republike može nakon ponovljenog procesa konsultacija predložiti novog kandidata u roku od četrnaest dana, ili istog kandidata, a kandidate mogu predložiti i parlamentarne grupe ili najmanje deset poslanika. Ukoliko se u ovom periodu predloži nekoliko kandidata, o svakom se glasa posebno, s tim što se počinje od kandidata kojeg je predložio predsjednik Republike, a ako taj kandidat nije izabran, glasa se o drugom kandidatu po redosljedu po kojem su predloženi. Ako se ne izabere nijedan kandidat, predsjednik Republike raspušta Zbor i raspisuje nove izbore, ukoliko u roku od četrdeset osam sati Zbor ne odluči većinom glasova prisutnih poslanika da održi nove izbore za predsjednika Vlade, gdje je većina glasova tih poslanika dovoljna za izbor kandidata. Na takvim novim izborima glasa se za kandidate pojedinačno po redosljedu određenom brojem glasova koje su dobili na ranijim glasanjima a zatim o novim kandidatima predloženim prije novog glasanja, pri čemu svaki kandidat koga predloži predsjednik Republike ima prednost. Ako na takvim izborima nijedan kandidat ne dobije potreban broj glasova, predsjednik Republike raspušta Zbor i raspisuje nove izbore.

Ministre imenuje i razrješava Zbor na predlog predsjednika Vlade. **Prije imenovanja predloženi ministar mora da, pred nadležnom komisijom Zbora, odgovara na njena pitanja.** Po izboru, odnosno imenovanju, predsjednik Vlade i ministri polažu pred Zborom zakletvu predviđenu odredbom Ustava.⁴¹

U skladu sa Poslovníkom, predsjednik Republike najkasnije 30 dana od konstituisanja Zbora predlaže Zboru kandidata za predsjednika Vlade. Predlog za imenovanje sadrži lične podatke kandidata: ime i prezime, datum rođenja, adresu prebivališta, te pisanu saglasnost kandidata. Izbor predsjednika Vlade održava se najkasnije 48 sati i najkasnije sedam dana nakon podnošenja predloga kandidature. Prije glasanja predloženi kandidat predstavlja programske osnove rada Vlade na sjednici Zbora.

³⁸ Član 56 Osnovnog zakona.

³⁹ Član 63, stavovi 3 i 4 Osnovnog zakona.

⁴⁰ Ustav Republike Slovenije <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1> (19.11.2020)

⁴¹ Član 104 Ustava.

Ako kandidat ne bude izabran, ponovni izbori za predsjednika Vlade održavaju se na osnovu novih predloga kandidata u skladu sa Ustavom⁴². Nove kandidature predlaže predsjednik Republike, poslanički klubovi ili najmanje deset poslanika u skladu sa Poslovníkom⁴³ najkasnije u roku od 14 dana od dana sjednice na kojoj je održano prvo glasanje.

Novi izbori za predsjednika Vlade održavaju se najranije 48 sati i najkasnije sedam dana po isteku roka za predaju novih kandidatura. Novopredloženi kandidat predstavlja osnove programa rada Vlade na sjednici Zbora prije glasanja o njegovoj kandidaturi.

Ako se preda nekoliko predloga kandidatura, o svakom se kandidatu glasa zasebno. Najprije se glasa o kandidatu koga je predložio predsjednik Republike. Ako taj kandidat nije izabran glasa se o drugim kandidatima po redosljedu po kojem su predati predlozi za kandidature. Ako se izabere kandidat čija je kandidatura ranije predata ne glasa se o kandidatima čije su kandidature predate kasnije.

Ako se ne izabere nijedan kandidat, Zbor može da odluči da održi nove izbore za predsjednika Vlade u skladu sa Ustavom.⁴⁴ Novi izbori za predsjednika Vlade održavaju se najranije 48 sati i najkasnije sedam dana po usvajanju odluke. Prije početka sjednice Zbora na kojoj se održavaju novi izbori za predsjednika Vlade, predsjednik Republike, poslanički klubovi ili najmanje deset poslanika mogu ponovo da predaju svoje dotadašnje predloge kandidatura ili nove predloge kandidatura u skladu sa Poslovníkom⁴⁵. Na novim izborima, najprije se glasa za ranije predložene kandidate po redosljedu određenom po broju glasova koje su dobili u ranijim glasanjima. Ako se nijedan od tih kandidata ne izabere glasa se o novopredloženim kandidatima po redosljedu po kojem su predati predlozi kandidatura, pri čemu se prvo glasa o kandidatu kojeg eventualno predloži predsjednik Republike. Novopredloženi kandidat predstavlja osnove programa rada Vlade na sjednici Zbora prije glasanja o njegovoj kandidaturi.

Predsjednik Vlade predaje Zboru najkasnije 15 dana nakon što je izabran, predlog za imenovanje ministara. Predlog kandidatura podnosi predsjedniku Zbora u pisanoj formi. Predlog sadrži listu kandidata za ministre i lične podatke kandidata: ime i prezime, datum rođenja i prebivalište, te pisanu saglasnost kandidata. Svaka kandidatura na listi mora biti posebno obrazložena.

Ako predlog kandidatura ne sadrži sve navedene informacije, ili ako nijesu predata posebna obrazloženja za svaku kandidaturu predsjednik Zbora poziva predsjednika Vlade da ispravi ove nepravilnosti. Ako se nepravilnosti ne isprave do sjednice Zbora na kojoj se imenuju ministri, glasa se samo o imenovanju onih ministara čije su kandidature predate u skladu sa ovim Poslovníkom. Glasa se o imenovanju najmanje onoliko ministara koliko treba da se imenuje da bi se omogućilo da Vlada po zakonu stupi na funkciju.

Svaki kandidat za ministra mora najranije tri dana a najkasnije sedam dana nakon što se preda predlog kandidature da istupi pred nadležno radno tijelo Zbora i odgovori na pitanja

⁴² Član 111, stav 3 Ustava.

⁴³ Član 225, drugi stav Poslovníka.

⁴⁴ Član 111, stav 4 Ustava.

⁴⁵ Član 225, drugi stav Poslovníka.

njegovih članova. Kandidat za ministra istupa pred radnim tijelom osnovanim za isto područje rada u kome će ministar vršiti svoju funkciju. U sporovima oko nadležnosti radnih tijela predsjednik Zbora odlučuje pred kojim radnim tijelom mora da istupi kandidat. Ako je kandidat za ministra član radnog tijela pred kojim istupa, ne smije učestvovati u formulisanju mišljenja o njegovom saslušanju. U tom slučaju njega mijenja poslanik iz istog poslaničkog kluba koga imenuje šef tog poslaničkog kluba.

Predsjedavajući radnog tijela odmah, a najkasnije 48 sati nakon saslušanja kandidata za ministra, prosljeđuje predsjedniku Zbora i predsjedniku Vlade mišljenje koje je o predloženom kandidatu usvojilo radno tijelo. Predsjednik Vlade može da povuče predlog kandidature za ministra u roku od najviše tri dana nakon što dobije mišljenje radnog tijela. U tom slučaju može istovremeno predložiti novog kandidata za ministra. Saslušanja novopredloženih kandidata moraju se završiti u roku od najviše tri dana od predaje novog predloga kandidature.

Poslanici glasaju o imenovanju ministara glasanjem o listi kandidata u cjelini.

Ako lista nije izglasana, obavlja se novo glasanje na osnovu nove liste kandidata. Predsjednik Vlade može na novu listu kandidata da uključi kandidate za ministre koje je uključio na listu koja nije izabrana. Predsjednik Vlade predaje novu listu kandidata najkasnije deset dana nakon prvog glasanja. Ako ni nova lista kandidata nije izglasana, predsjednik Vlade može da predloži da se glasa o svakom kandidatu sa liste posebno

Ako se ministru završi mandat tokom mandata Zbora, novi ministar se imenuje u skladu sa odredbama ovog Poslovnika o imenovanju ministara i u skladu sa opštim odredbama ovog Poslovnika o izborima i imenovanjima. Predsjednik Vlade mora u roku od deset dana nakon završetka mandata ministra da predloži novog ministra i da obavijesti Zbor da će funkciju tog ministra privremeno obavljati predsjednik Vlade lično ili da će se ta funkcija povjeriti drugom ministru.

13. ODNOS PARLAMENTA I VLADE

U ovom poglavlju detaljno je predstavljen odnos parlamenta i vlade u Hrvatskoj, Njemačkoj i Sloveniji u skladu sa ustavom i poslovníkom, uključujući poslanička pitanja, interpelacije, postupak glasanja o (ne)povjerenju vladi i slično.

Hrvatski sabor

Pitanje odnosa između Skupštine i Vlade u Hrvatskoj, regulisan je Ustavom Republike Hrvatske, kao i Poslovníkom Hrvatskog sabora. U skladu sa Ustavom, pravo na predlaganje zakona ima svaki poslanik, klubovi poslanika i radna tijela Hrvatskog sabora, te Vlada Republike Hrvatske. Poslanici Hrvatskog sabora imaju pravo da Vladi Republike Hrvatske i pojedinim ministrima postavljaju **poslanička pitanja**. Najmanje jedna desetina poslanika Hrvatskog sabora može da podnese **interpelaciju o radu Vlade** Republike Hrvatske **ili pojedinog člana** Vlade. Postavljanje poslaničkih pitanja i podnošenje interpelacije bliže uređuje poslovnik.

Hrvatski sabor može, najviše na vrijeme od godinu dana, ovlastiti Vladu Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz njegovog djelokruga, osim onih koja se odnose na

razradu Ustavom utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda, nacionalna prava, izborni sistem, organizaciju, djelokrug i način rada državnih tijela i lokalne samouprave. Uredbe na temelju zakonskog ovlašćenja ne mogu se retroaktivno primjenjivati. Uredbe donesene na temelju zakonskog ovlašćenja prestaju da važe istekom roka od godinu dana od dana dobijanja ovlašćenja, ako Hrvatski sabor ne odluči drugačije. Takođe, Ustavom je utvrđeno da je Vlada odgovorna Hrvatskom saboru. Predsjednik i članovi Vlade zajednički su odgovorni za odluke koje donosi Vlada, a posebno su odgovorni za svoje područje rada.

Na predlog najmanje jedne petine poslanika u Hrvatskom saboru može se pokrenuti **pitanje povjerenja predsjedniku Vlade, pojedinom članu Vlade ili Vladi u cjelini**. Glasanje o povjerenju Vladi može zahtijevati i njen predsjednik. Ne može se raspravljati i glasati o povjerenju prije nego prođe sedam dana od dana dostavljanja predloga Hrvatskom saboru. Rasprava i glasanje o povjerenju mora se sprovesti najkasnije u roku od 30 dana od dana dostavljanja predloga Hrvatskom saboru. Odluka o nepovjerenju je donijeta ako je za nju glasala većina od ukupnog broja poslanika u Hrvatskom saboru.

Ako Hrvatski sabor odbije predlog za izglasavanje nepovjerenja, poslanici koji su ga postavili ne mogu ponovno podnijeti isti predlog prije isteka roka od šest mjeseci. Ako se izglasa nepovjerenje predsjedniku Vlade ili Vladi u cjelini, predsjednik Vlade i Vlada podnose ostavku.

Ako se u roku od 30 dana ne izglasa povjerenje novom mandataru i članovima koje predlaže za sastav Vlade, predsjednik Hrvatskoga sabora obavijestit će o tome Predsjednika Republike Hrvatske. Nakon primljenog obavještenja predsjednika Hrvatskog sabora Predsjednik Republike će odmah donijeti odluku o raspuštanju Hrvatskog sabora i istovremeno raspisati izbore za Hrvatski sabor.

Ako se izglasa nepovjerenje pojedinom članu Vlade, predsjednik Vlade može da, umjesto njega, predloži drugog člana Hrvatskom saboru da mu izglasa povjerenje ili predsjednik Vlade i Vlada mogu podnijeti ostavku.

U svim slučajevima kada predsjednik Vlade ili Vlada podnesu ostavku postupit će se u skladu sa odredbom Poslovnika koja propisuje da ako se u roku od 30 dana ne izglasa povjerenje novom mandataru i članovima koje predlaže za sastav Vlade, predsjednik Hrvatskoga sabora će o tome obavijestiti Predsjednika Republike Hrvatske. Nakon primljenog obavještenja predsjednika Hrvatskog sabora Predsjednik Republike će odmah donijeti odluku o raspuštanju Hrvatskog sabora i istovremeno raspisati izbore za Hrvatski sabor.

Poslovnik Hrvatskog sabora detaljno uređuje odnos Sabora i Vlade. U nastavku teksta predstavljen je sadržaj odredaba Poslovnika koje se odnose na predstavljanje Vlade Saboru, odgovornost Vlade Saboru, godišnji izvještaj Vlade, poslanička pitanja i interpelaciju.

Predstavljanje Vlade Saboru

U skladu sa Poslovníkom, Vlada određuje člana Vlade i državnog sekretara za svoje **predstavnike u Saboru povodom rasprave o predlogu zakona i drugih akata**. Predstavnik Vlade prisutan na sjednicama Sabora i radnih tijela Sabora, učestvuje u njihovom radu, iznosi stavove Vlade, daje obavještenja i stručna objašnjenja, izjašnjava se o

podnešenim amandmanima ako je za to ovlašten, te obavještava Vladu o stavovima i mišljenjima Sabora, odnosno radnih tijela. Ako na raspravi nije prisutan predstavnik Vlade, Sabor ili radno tijelo može, ukoliko smatra da je prisustvo predstavnika Vlade neophodno, raspravu prekinuti ili odložiti. O tome će Sabor, odnosno radno tijelo odlučiti bez rasprave. U raspravi, u Saboru u radnim tijelima, osim datog predstavnika Vlade, mogu učestvovati i drugi njeni članovi.

O sazivima sjednica predsjednik Sabora i predsjednici radnih tijela Sabora obavještavaju predsjednika Vlade, dok se o sjednicama na kojima će se razmatrati predlog akta ili drugi predlog koji je podnijela Vlada obavještavaju ovlašćeni predstavnici Vlade. Vlada je u obavezi da Saboru dostavi zatražena mišljenja, stavove i predloge Vlade, u slučajevima kada ona nije predlagač, kao i da odredi svog predstavnika.

Odgovornost Vlade Saboru

U skladu sa odredbama Poslovnika, Vlada je odgovorna Saboru za svoj rad i odluke koje donosi. Predsjednik i članovi Vlade zajednički su odgovorni za odluke koje donosi Vlada, a lično su odgovorni za svoje područje rada.

Vlada je u obavezi da, na zahtjev Sabora, obavijesti Sabor o svom radu, o politici koju sprovodi, u cjelini ili u pojedinom području, o sprovođenju zakona i drugih propisa te o drugim pitanjima iz svog djelokruga. Vlada može i na svoju inicijativu podnijeti Saboru izvještaj o svom radu i o stanju u pojedinim područjima.

Na predlog najmanje jedne petine ukupnog broja poslanika u Saboru može se pokrenuti pitanje povjerenja predsjedniku Vlade, pojedinom članu Vlade ili Vladi u cjelini. Glasanje o povjerenju Vladi može zahtijevati i njen predsjednik. Predlog za pokretanje pitanja povjerenja predsjedniku Vlade, pojedinom članu Vlade ili Vladi u cjelini, uvrštava se odmah u dnevni red, bez odlučivanja. Vlada je obavezna da se izjasni o predlogu najkasnije u roku od osam dana od dana uvrštavanja predloga u dnevni red. Ne može se raspravljati i glasati o povjerenju prije nego što prođe sedam dana od dana podnošenja predloga Saboru. Sabor će o povjerenju raspravljati i glasati najkasnije u roku od 30 dana od dana dostavljanja predloga Saboru. U raspravi o povjerenju predsjedniku Vlade ili Vladi u cjelini predsjednik Vlade može usmeno obrazložiti izjašnjenje Vlade o predlogu, a o predlogu za pokretanje pitanja povjerenja pojedinom članu Vlade može se izjasniti taj član Vlade. Predsjednik Vlade, odnosno član Vlade mogu prije završnog govora predlagača održati govor, a mogu se javljati i dobiti riječ tokom rasprave radi davanja objašnjenja. Odluka o nepovjerenju je donesena ako je za nju glasala većina od ukupnog broja poslanika u Saboru.

Ako Sabor odbije predlog za izglasavanje nepovjerenja Vladi, odnosno pojedinom članu Vlade, poslanici koji su ga postavili ne mogu ponovno podnijeti isti predlog prije isteka roka od šest mjeseci od dana podnošenja predloga. Ako se izglasa nepovjerenje predsjedniku Vlade ili Vladi u cjelini, predsjednik Vlade i Vlada podnose ostavku. Ako se izglasa nepovjerenje pojedinom članu Vlade, predsjednik Vlade može umjesto njega predložiti

drugoga člana Saboru da mu izglasa povjerenje ili predsjednik Vlade i Vlada mogu podnijeti ostavku.

Sabor, odnosno njegova radna tijela mogu tražiti izvještaj i podatke od ministara i zvaničnika koji rukovode radom drugih tijela državne uprave, a oni su na postavljeni zahtjev obavezni da:

- obavijesti o pitanjima i pojavama u djelokrugu ministarstva, odnosno drugog tijela državne uprave;
- podnesu izvještaj o izvršavanju i sprovođenju zakona i drugih akata, odnosno zadataka za čije su izvršavanje odgovorni,
- dostave podatke kojima raspolažu ili koje su u svom djelokrugu obavezni da prikupljaju i evidentiraju te spise i drugo potrebno za rad Sabora ili radnog tijela
- odgovore na postavljena pitanja.

Sabor, osim izvještaja i navedenih podataka, može od Vlade tražiti i sprovođenje određenih radnji koje su u njenoj nadležnosti.

Godišnji izvještaj Vlade

Predsjednik Vlade jedanput godišnje, na početku drugog redovnog zasjedanja Sabora usmeno predstavlja Saboru godišnji izvještaj Vlade, u kojem obavještava Sabor o uočenim pojavama, problemima i stanju u društvu, kao i o aktivnostima Vlade. Govor predsjednika Vlade o izvještaju može trajati najduže jedan sat. Na govor predsjednika Vlade nije dopuštena replika.

O godišnjem izvještaju se vodi rasprava. U raspravi mogu učestvovati samo klubovi poslanika. Predstavnik kluba poslanika u raspravi može govoriti najduže 20 minuta. Nakon sprovedene rasprave predsjednik Vlade podnosi završno izlaganje koje može trajati najduže 20 minuta. U raspravi nije dopuštena replika. Na temelju godišnjeg izvještaja i sprovedene rasprave Sabor može donositi akte u skladu sa Poslovnikom kojima obvezuje Vladu na preduzimanje određenih radnji.

Poslanička pitanja

Procedura u vezi sa poslaničkim pitanjima predviđenaj Poslovnikom. Poslanici mogu da postavljaju **poslanička pitanja Vladi i pojedinom članu Vlade** o ostvarivanju njenih ustavnih prava i dužnosti, a posebno o stanju u pojedinim oblastima društvenog života te o sprovođenju zakona i drugih akata Sabora, odnosno o radu ministarstava i drugih tijela državne uprave te pravnih lica sa javnim ovlašćenjima. Poslanička pitanja mogu se postavljati usmeno i u pisanom obliku. Poslanik je dužan da navede kome postavlja poslaničko pitanje.

Usmena pitanja Vladi, odnosno pojedinom članu Vlade poslanici mogu postavljati na sjednicama za vrijeme *Aktualnog prijepodneva*. *Aktualno prijepodne* održava se **na početku svake sjednice Sabora** prije prelaska na prvu tačku dnevnog reda. Tokom *Aktualnog prijepodneva* **poslanici organizovani u klubove poslanika mogu da postave ukupno 40 pitanja**, a nezavisni poslanici koji nisu izabrani na listi političke partije, poslanici nacionalnih manjina koji nisu organizovani u klub poslanika te po jedan poslanik političkih partija koji nemaju klub poslanika mogu postaviti pitanje na svakoj drugoj sjednici. Broj pitanja koja

moгу postaviti poslanici pojedinog kluba poslanika određuje se srazmjerno broju članova pojedinog kluba u odnosu na ukupan broj poslanika tako da se broj članova pojedinog kluba podijeli sa četiri, s tim da se pri izračunavanju rezultat od 0,50 i više koriguje na više. Poslanik može postaviti jedno pitanje, koje mora biti formulisano kratko i jasno i u pravilu takvo da se na njega može odgovoriti odmah i bez pripreme. Postavljanje pitanja **ne može trajati duže od dva minuta**. Nakon odgovora na pitanje poslanik može izraziti zadovoljstvo ili nezadovoljstvo odgovorom na poslaničko pitanje iznošanjem razloga u trajanju do dva minuta. Ako je nezadovoljan odgovorom, poslanik **može zatražiti** da mu Vlada, odnosno ministar dostavi **odgovor u pisanom obliku**. Tokom *Aktualnog prijepodneva* poslanik ne može zatražiti riječ da bi odgovorio na navod iznesen u poslaničkom pitanju drugog poslanika ili koji je u odgovoru na poslaničko pitanje iznio predsjednik ili član Vlade.

Poslanici postavljanje usmenih poslaničkih pitanja najavljuju u pisanom obliku **najkasnije 24 sata prije početka sjednice Sabora**. Najave se ubacuju u kutiju u Sekretarijatu Sabora, a obavezno sadrže ime i prezime poslanika koji želi da postavi poslaničko pitanje, naznaku kome se pitanje postavlja te naznaku oblasti na koje se pitanje odnosi.

Predsjednik Sabora dužan je da organizuje sprovođenje žrijebanja kojim se utvrđuje **redosljed za postavljanje usmenih poslaničkih pitanja** odmah nakon isteka navedenog roka. Žrijebanje se sprovodi javno. Žrijebanje se sprovodi tako da sekretar sjednice Sabora izvlači najave iz kutije. Prema redosljedu izvučenih najava sastavlja se lista kojom se utvrđuje redosljed poslanika koji postavljaju usmena poslanička pitanja. Pitanja nezavisnih poslanika koji nijesu izabrani na listi političkepartija i poslanika nacionalnih manjina te po jednog poslanika političke partije koja nema klub poslanika stavljaju se na prvo i svako dalje mjesto na listi čiji je redni broj djeljiv sa brojem pet, a prema redosljedu kojim su izvučena u odnosu na ostala pitanja. Nakon žrijebanja lista sa kopijom najava dostavlja se predsjedniku Vlade.

Klubovi poslanika, zbog važnosti pojedinih pitanja, ovlašćeni su da promijene oblast i redosljed za najviše tri pitanja koja su najavili članovi tog kluba, o čemu su dužni da obavijeste predsjednika Sabora i predsjednika Vlade najkasnije jedan sat prije početka sjednice Sabora. Na pitanja postavljena Vladi odgovara predsjednik ili član Vlade. Na pitanja postavljena pojedinom članu Vlade odgovara taj član Vlade, a odgovor može dopuniti predsjednik Vlade. Ako član Vlade kojem je pitanje postavljeno nije prisutan, na pitanje odgovara predsjednik ili jedan od potpredsjednika Vlade. Predsjednik Vlade dužan je da obezbijedi prisustvo najmanje polovine članova Vlade na sjednici Sabora u vrijeme određeno za postavljanje poslaničkih pitanja.

Član Vlade kojem je pitanje postavljeno **dužan je da odmah odgovori na postavljeno pitanje** ili navede razloge zbog kojih ne može da odgovori. **Odgovor na postavljeno pitanje može trajati do četiri minuta**. Ako poslanik ne dobije odmah odgovor na postavljeno pitanje ili ako zatraži odgovor u pisanom obliku, Vlada, odnosno pojedini član Vlade dužni su da mu odgovore u roku od 30 dana od dana postavljanja pitanja. Ako Vlada, odnosno član Vlade ne može da odgovori u ovom roku, dužni su da, putem predsjednika Sabora, obavijeste

poslanika o razlozima zbog kojih to ne mogu da učine, kao i kada će dostaviti odgovor. Na dostavljanje odgovora, na odgovarajući način, se primjenjuju posebne odredbe Poslovnika⁴⁶.

Član Vlade kojem je postavljeno poslaničko pitanje može odbiti da dâ odgovor na postavljeno pitanje ako se to pitanje ne odnosi na njegov rad ili na poslove iz njegovog djelokruga. Takođe, ako je odgovor povjerljive prirode, član Vlade može predložiti da odgovori neposredno poslaniku ili na zatvorenoj sjednici radnog tijela u čijem je djelokrugu to pitanje.

Pored usmenih pitanja, poslanici mogu, putem predsjednika Sabora, da postavljaju **poslanička pitanja u pisanom obliku, a nakon dobijenog odgovora i dopunska poslanička pitanja**. Poslaničko pitanje mora biti postavljeno u skladu sa odredbama ovog Poslovnika. Ako postavljeno pitanje nije u skladu sa odredbama ovog Poslovnika, predsjednik Sabora će pozvati poslanika da svoje pitanje uskladi sa odredbama ovoga Poslovnika. Ako poslanik ne uskladi svoje pitanje sa odredbama ovoga Poslovnika, predsjednik Sabora neće to pitanje dostaviti Vladi, odnosno članu Vlade i o tome će obavijestiti poslanika.

Odgovor u pisanom obliku na pitanje postavljeno u pisanom obliku daje se u roku od 30 dana od dana kada je pitanje dostavljeno Vladi, odnosno pojedinom članu Vlade kojem je postavljeno. Ako Vlada, odnosno član Vlade ne može da odgovoriti u navedenom roku, dužni su da, putem predsjednika Sabora, obavijeste poslanika o razlozima zbog kojih to ne mogu da učine, kao i kada će dostaviti odgovor.

Vlada, odnosno ministar dostavlja odgovor u pisanom obliku poslaniku na poslaničko pitanje putem predsjednika Sabora. Predsjednik Sabora dostavlja odgovor u pisanom obliku svim poslanicima, osim ako je odgovor povjerljive prirode.

Ako Vlada ili član Vlade ne odgovore na poslaničko pitanje, na navedeni način, predsjednik Sabora će nakon isteka vremena određenog za postavljanje poslaničkih pitanja obavijestiti poslanike o pitanjima na koja Vlada ili pojedini član Vlade njeisu dostavili odgovor u propisanom roku i zahtijevati da se u roku od osam dana dostavi odgovor.

Interpelacija

Poslovníkom je propisana **interpelacija** kojom se na sjednici Sabora otvara rasprava o radu Vlade u cjelini ili o pojedinim odlukama Vlade ili ministarstva ako one odstupaju od opšeg stava Vlade ili ministarstva u sprovođenju zakona ili utvrđene politike. Interpelacija se može podnijeti i kada poslanik nije zadovoljan ni naknadnim dopunskim pisanim odgovorom Vlade ili člana Vlade na postavljeno pitanje, a pitanje i odgovor ukazuju da postoje posebno opravdani razlozi da se o njima otvori rasprava u Saboru. Interpelacija se podnosi u pisanom obliku. U njoj mora biti jasno postavljeno i obrazloženo pitanje koje treba da se razmatra,

⁴⁶ Riječ je o članovima 143. i 144. koji glase: Vlada, odnosno ministar dostavlja odgovor u pisanom obliku poslaniku na poslaničko pitanje putem predsjednika Sabora. Predsjednik Sabora dostavlja odgovor u pisanom obliku svim poslanicima, osim ako je odgovor povjerljive prirode. Ako Vlada ili član Vlade ne odgovore na poslaničko pitanje, na navedeni način, predsjednik Sabora će nakon isteka vremena određenog za postavljanje poslaničkih pitanja obavijestiti poslanike o pitanjima na koja Vlada ili pojedini član Vlade njeisu dostavili odgovor u propisanom roku i zahtijevati da se u roku od osam dana dostavi odgovor.

kao i zaključci koji su predloženi. Interpelaciju potpisuju svi poslanici koji su je pokrenuli. Interpelaciju predsjedniku Sabora može podnijeti najmanje jedna desetina poslanika.

Interpelaciju, koja je podnijeta na odgovarajući način, predsjednik Sabora dostavlja predsjedniku Vlade i poslanicima u roku od 15 dana od dana prijema interpelacije. Vlada je obvezna, povodom interpelacije, da predsjedniku Sabora, najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema interpelacije, dostavi izvještaj sa mišljenjima i stavovima povodom interpelacije. Predsjednik Sabora dostavlja izvještaj poslanicima u roku od 15 dana od dana prijema izvještaja. Interpelacija se uvrštava u dnevni red sjednice Sabora po dostavljenom izvještaju Vlade. Ako Vlada ne podnese izvještaj u navedenom roku, interpelacija se uvrštava u dnevni red nakon isteka tog roka.

Poslanici koji su podnijeli interpelaciju mogu izabrati svog predstavnika koji ima **pravo da na sjednici Sabora obrazloži interpelaciju**. Predsjednik Vlade, kada je interpelacija pokrenuta o radu Vlade u cjelini ili o pojedinim odlukama Vlade, odnosno pojedini ministar, kada se interpelacija odnosi na rad ministarstva, imaju pravo da, na sjednici usmeno, obrazlože izvještaj Vlade povodom interpelacije. Nakon toga Sabor sprovi raspravu.

Raspravu o interpelaciji Sabor završava utvrđivanjem stava o pitanju koje je pokrenuto interpelacijom i zaključcima postavljenim u interpelaciji. Nakon utvrđivanja stava o interpelaciji Sabor može postaviti pitanje odgovornosti Vlade ili pokrenuti pitanje povjerenja predsjedniku Vlade, pojedinom članu Vlade ili Vladi u cjelini.

Poslanici koji su pokrenuli interpelaciju mogu da je povuku do zaključenja rasprave. Ako je interpelacija odbijena na sjednici Sabora ili je povučena, o istoj temi se ne može ponovno podnijeti interpelacija prije isteka roka od tri mjeseca od dana kada je Sabor odbio interpelaciju, odnosno od dana kada je povučena.

Njemačka

Odnos između Savezne vlade Njemačke i Donjeg doma Parlamenta Njemačke regulisan je Osnovnim zakonom Njemačke i Poslovníkom Bundestaga. Osnovnim zakonom (član 66, član 69, stav 2) je predviđeno da ni savezni kancelar ni savezni ministar ne mogu da obavljaju bilo koju drugu plaćenu funkciju niti da se angažuju u bilo kom zanimanju ili profesiji niti da pripadaju rukovodstvu ili, bez odobrenja Bundestaga, nadzornom odboru bilo kog profitnog preduzeća. Takođe, Osnovnim zakonom je propisano da se mandat saveznog kancelara ili saveznog ministra završava u svakom slučaju kada se sazove novi saziv Bundestaga.

Poslovník njemačkog Bundestaga reguliše **odnos između Savezne vlade i Bundstaga** kroz odredbe koje se odnose na **izglasavanje nepovjerenja saveznom kancelaru, predlog saveznog kancelara za izglasavanje povjerenja, hitne predloge zakona Savezne vlade** u skladu sa članom 81 Osnovnog zakona, **velike interpelacije, odgovore i rasprave u vezi sa velikim interpelacijama**, odbijanje davanja odgovora na veliku interpelaciju, ograničenje rasprava o velikim interpelacijama, **manje interpelacije, pitanja koja postavljaju poslanici Bundestaga pojedinačno i raspravu o aktuelnim temama i pitanjima postavljenim Saveznoj vladi**. Takođe, u sklopu *Priloga 4 Poslovnika Bundestaga definisane su smjernice za poslanička pitanja i pitanja u pisanoj formi*.

Pored toga, u nastavku teksta navedene su odredbe Osnovnog zakona povezane sa određenim odredbama Poslovnika Bundstaga u vezi sa regulisanjem **pitanja izglasavanja nepovjerenja i izglasavanja povjerenja saveznom kancelaru.**

Izglasavanje nepovjerenja saveznom kancelaru

Na predlog, a u skladu sa članom 67, stav 1 Osnovnog zakona, Bundestag može izraziti nedostatak povjerenja saveznom kancelaru. Predlog potpisuje jedna četvrtina poslanika Bundestaga, ili parlamentarna grupa koja

Član 67 Osnovnog zakona
Izglasavanje nepovjerenja

- (1) Bundestag može izraziti nedostatak povjerenja u saveznom kancelaru samo izborom nasljednika većinom glasova svojih članova i zahtjevom upućenim saveznom predsjedniku da razriješi saveznom kancelaru. Savezni predsjednik mora ispoštovati ovaj zahtjev i postaviti izabranu osobu.
- (2) Četrdeset i osam sati mora proteći između pokretanja predloga i izbora.

obuhvata najmanje jednu četvrtinu poslanika Bundestaga, a formuliše se na takav način da se predlaže ime novog saveznog kancelara za izbor u Bundestagu. Predlozi koji ne zadovoljavaju ove uslove ne mogu se staviti na dnevni red. Novi savezni kancelar bira se na jednom tajnom glasanju, čak i kada je predloženo više kandidata. Smatra se izabranim ako dobije glasove većine poslanika Bundestaga⁴⁷. Vrijeme

izbora određuje se u skladu sa članom 67 stav 2 Osnovnog zakona.

Predlog saveznog kancelara za izglasavanje povjerenja

Savezni kancelar može pokrenuti predlog za glasanje o povjerenju u skladu sa članom 68 Osnovnog zakona. Vrijeme glasanja o predlogu određuje se u skladu sa članom 68, stav 2 Osnovnog zakona. Ukoliko predlog ne podrži većina poslanika Bundestaga, Bundestag može na osnovu predloga jedne četvrtine poslanika Bundestaga izabrati novog saveznog kancelara u roku od 21 dan.⁴⁸

Član 68 Osnovnog zakona
Izglasavanje povjerenja

- (1) Ukoliko predlog saveznog kancelara za glasanje o povjerenju nije podržala većina poslanika Bundestaga, savezni predsjednik može, na osnovu predloga saveznog kancelara, raspustiti Bundestag u roku od dvadeset i jedan dan. Pravo raspuštanja Bundestaga prestaje čim Bundestag izabere novog saveznog kancelara većinom glasova svojih poslanika.
- (2) Četrdeset i osam sati mora proteći između pokretanja predloga i izbora.

Hitni predlozi zakona Savezne vlade u skladu sa članom 81 Osnovnog zakona

Predlozi zakona Savezne vlade koji su proglašeni hitnim u skladu sa članom 81 Osnovnog zakona ili koji su ponovo podneseni Bundestagu nakon proglašenja zakonodavne krize stavljaju se na dnevni red za sledeće zasijedanje ukoliko tako zahtijeva Savezna vlada. Oni sa dnevnog reda mogu biti skinuti samo jednom. Za predlog zakona se takođe smatra da je

⁴⁷ U značenju člana 121 Osnovnog zakona, većina poslanika Bundestaga i većina članova Državne konvencije jeste većina broja njihovih članova određena zakonom.

⁴⁸ Novi savezni kancelar bira se na jednom tajnom glasanju, čak i kada je predloženo više kandidata. Smatra se izabranim ako dobije glasove većine poslanika Bundestaga.

odbijen ako je, na drugom ili trećem čitanju, bilo u smislu pojedine klauzule ili u cjelini, stavljen na glasanje dva puta, bez rezultata zbog nedostatka kvoruma.

Član 81 Osnovnog zakona
Zakonodavna kriza

(1) Ako pod okolnostima opisanim u članu 68, ne dođe do raspuštanja Bundestaga, savezni predsjednik može, na zahtjev Savezne vlade i uz saglasnost Bundesrata, da proglasi stanje zakonodavne krize u odnosu na neki predlog zakona, ako Bundestag odbije taj predlog zakona iako ga je Savezna vlada proglasila hitnim. Isto se primjenjuje i ako je predlog zakona odbijen, iako ga je savezni kancelar podnio zajedno sa zahtjevom u skladu sa članom 68.

(2) Ako, nakon proglašenja zakonodavne krize, Bundestag ponovo odbije predlog zakona ili ga usvoji u obliku za koji je rečeno da je neprihvatljiv za Saveznu vladu, za predlog zakona će se smatrati da je postao zakon ukoliko dobije saglasnost Bundesrata. Isto se primjenjuje i u slučaju predloga zakona koji nije usvojen u Bundestagu u roku od četiri sedmice nakon što je ponovo uveden u proceduru.

(3) Za vrijeme mandata saveznog kancelara, bilo koji drugi predlog zakon koji Bundestag odbije može postati zakon u skladu sa stavovima 1 i 2 ovog člana, u periodu od šest mjeseci od kada je prvi put proglašeno stanje zakonodavne krize. Nakon isteka ovog perioda, nedopustivo je novo proglašavanje zakonodavne krize za vrijeme mandata istog saveznog kancelara.

(4) Ovaj Osnovni zakon ne može biti dopunjen, poništen niti suspendovan, u cjelini ili djelimično, zakonom donesenim u skladu sa stavom 2 ovog člana.

Interpelacije

Velike interpelacije upućene Saveznoj vladi podnose se predsjedniku Bundestaga. Moraju biti kratke i jezgrovite i mogu biti praćene kratkim obrazloženjem. Ako se u obrazloženju daje nešto vezano i za drugi materijal, shodno se primjenjuje odgovarajući član Poslovnika.⁴⁹

Predsjednik Bundestaga obavještava Saveznu vladu o velikim interpelacijama i traži od nje da izjavi da li će i kada odgovoriti. Po prijemu odgovora, velika interpelacija se stavlja na dnevni red. **Rasprava se mora održati ukoliko parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga tako zahtijeva.**

Ukoliko Savezna vlada odbije da dostavi odgovor na veliku interpelaciju ili odbije da to učini u toku naredne tri sedmice, Bundestag može staviti interpelaciju na dnevni red za raspravu. Rasprava se mora održati ukoliko parlamentarna grupa ili pet posto poslanika Bundestaga tako zahtijeva. Prije nego se rasprava otvori, jednoj od osoba koja je pokrenula interpelaciju, može se dati pravo da izrazi dodatne razloge za to.

Ukoliko je broj velikih interpelacija toliki da ometa pravilno vođenje toka rasprave, Bundestag može privremeno ograničiti rasprave o njima na određeni dan u sedmici. U tom se slučaju, takođe, Bundestag može odlučiti da raspravlja pojedine velike interpelacije na nekom drugom danu zasijedanja.

U manjim interpelacijama od Savezne vlade se može zahtijevati da dostavi informacije o konkretno definisanim pitanjima. Pitanja se podnose predsjedniku i ne smiju sadržati bilo kakve subjektivne izjave ili evaluacije. Može se dodati kratko obrazloženje. Predsjednik

⁴⁹ Član 77, stav dva Poslovnika Bundestaga.

zahtijeva od Savezne vlade da odgovori na manje interpelacije u pisanoj formi u roku od dvije sedmice. Ovaj rok može produžiti u dogovoru sa podnosiocem interpelacije.

Poslanička pitanja

Svaki poslanik Bundestaga ima pravo da postavi **kratko pitanje Saveznoj vladi tražeći usmeni ili odgovor u pisanoj formi**. Takođe, rasprava o jasno definisanim aktuelnim temama od opšteg interesa, vođena u obliku izlaganja, koja ne prelaze pet minuta (rasprava o aktuelnim temama) regulisana je u sklopu smjernica navedenih u Prilogu 4 Poslovnika, izuzev ako Poslovníkom nije određeno drugačije. U sedmicama zasijedanja, poslanici Bundestaga imaju priliku da Saveznoj vladi postavljaju pitanja u vezi sa aktuelnim temama u okviru njene nadležnosti, prvenstveno u vezi sa prethodnim sastankom vlade. Smjernice u vezi sa ovom procedurom detaljnije su definisane u okviru Priloga 7 Poslovnika, čiji sadržaj je predstavljen u nastavku rada.

U nastavku teksta predstavljen je sadržaj Priloga 4 Poslovnika Bundestaga kojim su definisane smjernice za poslanička pitanja i pitanja u pisanoj formi kroz četiri dijela: pravo postavljanja pitanja, dostavljanje pitanja, vođenje poslaničkih pitanja i pitanja u pisanoj formi.

U svakoj sedmici zasijedanja odvaja se vrijeme za poslanička pitanja koje ukupno ne prelazi 90 minuta. Svaki poslanik Bundestaga ima pravo da, tokom vremena predviđenog za pitanja u okviru jedne sjednice, Saveznoj vladi postavi do dva pitanja koja zahtijevaju usmeni odgovor. Pitanja moraju biti koncizna i takva da je moguće dati kratak odgovor. Takođe, ne smiju sadržati subjektivne izjave ili procjene.

Svako pitanje može biti podijeljeno u dva potpitanja. Postavljena pitanja se, u štampanom materijalu, grupišu u skladu sa sektorima odgovornim za njih u Saveznoj vladi. Predsjednik određuje redosljed kojim će ovi sektori biti prozivani.

Pitanja koja se postavljaju tiču se tematike za koju je Savezna vlada direktno ili indirektno odgovorna. Na pitanje koje se odnosi na tačku dnevnog reda tekuće sedmice zasijedanja odgovara se u pisanoj formi. Ovo se ne primjenjuje kada se obrazloženje i rasprava na tu temu neće voditi. Pitanja od očiglednog lokalnog značaja predsjednik Bundestaga prosljeđuje Saveznoj vladi zahtijevajući odgovor u pisanoj formi.

Onaj ko postavlja pitanje ima pravo da postavi do dva dopunska pitanja ukoliko se na pitanje odgovara usmeno. Predsjednik Bundestaga dozvoljava drugim poslanicima Bundestaga da postavljaju dopunska pitanja, sve dok to ne prijeti da poremeti ustaljeni tok vođenja poslaničkih pitanja. Predsjednik Bundestaga odbija svako dopunsko pitanje koje nije u direktnoj vezi sa glavnim pitanjem.

Pitanja se dostavljaju u četiri kopije predsjedniku Bundestaga (parlamentarnom sekretarijatu). Pitanja se uvrštavaju u štampani materijal za poslanička pitanja samo ukoliko su u skladu sa gore navedenim odredbama. Usmena pitanja se dostavljaju predsjedniku Bundestaga u petak koji prethodi sedmici zasijedanja najkasnije do 10.00 časova i Saveznoj vladi najkasnije do 12.00 časova.

Predsjednik proziva redni broj pitanja i ime onog ko pitanje postavlja. Na pitanja se može odgovoriti samo ako je prisutan onaj ko je postavio pitanje. Ukoliko je onaj koji je pitanje postavio odsutan, na njegovo se pitanje odgovara samo u pisanoj formi, ukoliko je od predsjednika Bundestaga zatražio odgovor u pisanoj formi prije početka vremena za poslanička pitanja. Ako nadležni savezni ministar ili njegov predstavnik nijesu prisutni, onaj ko postavlja pitanje može zahtijevati da se njegovo pitanje postavi na početku onog vremena za poslanička pitanja kada ministar ili njegov predstavnik budu prisutni. Pravo poslanika da postavi pitanje ne smije biti zbog toga ograničeno. Na pitanja na koja, zbog nedostatka vremena, nije dobijen odgovor u toku vremena posvećenog poslaničkim pitanjima jedne sedmice, odgovara Savezna vlada u pisanoj formi, izuzev ako onaj koji postavlja pitanje ne obavijesti predsjedavajućeg sjednicom, prije isteka vremena za poslanička pitanja u datoj sedmici zasijedanja, da želi da povuče svoje pitanje. Odgovor u pisanoj formi se uvrštava u prilog zapisnika sa plenarnih zasijedanja.

Svaki poslanik Bundestaga ima pravo da Saveznoj vladi svakog mjeseca postavi **do četiri pitanja na koja traži odgovor u pisanoj formi**. Kada je u pitanju prihvatljivost pitanja, shodno se primjenjuju gore navedene odredbe. Savezna vlada mora da odgovori na pitanja u roku od jedne sedmice nakon što ih Služba Saveznog kancelara primi. Odgovori koji su primljeni u toku jedne sedmice objavljuju se zajedno sa pitanjima u štampanom materijalu za sledeću sedmicu.

Ako odgovor, u toku date sedmice, nije proslijeđen predsjedniku Bundestaga (parlamentarnom sekretarijatu), onaj koji je postavio pitanje može zahtijevati da njegovo pitanje dobije usmeni odgovor, za vrijeme posvećeno pitanjima u prvoj sedmici zasijedanja nakon isteka vremenskog roka. Takav zahtjev neophodno je podnijeti predsjedniku Bundestaga (parlamentarnom sekretarijatu) najkasnije do 12:00 časova dana prije vremena određenog za poslanička pitanja. Ukoliko je na pitanje u međuvremenu odgovoreno u pisanoj formi, onaj koji je pitanje postavio može samo pitati zašto odgovor nije dat u predviđenom vremenskom roku od jedne sedmice. Navedena pitanja ne računaju se kao pitanja postavljena usmeno za tu sedmicu zasijedanja. Ona se prozivaju na početku vremena za poslanička pitanja. Samo onaj koji je postavio pitanje može postavljati dopunska pitanja na ovakvo pitanje.

Pored toga, u nastavku rada su predstavljene smjernice u vezi sa procedurom postavljanja pitanja Saveznoj vladi u vezi sa aktuelnim temama u okviru njene nadležnosti, prvenstveno u vezi sa prethodnim sastankom vlade koje su obuhvaćene Prilogom 7 Poslovnika pod nazivom „Pitanja za Saveznu vladu“.

Pitanja se dostavlja Saveznoj vladi do 13:00 časova u srijedu u sedmici zasijedanja. Sesija posvećena *pitanju i odgovoru* traje, po pravilu, 60 minuta. Predsjednik je može produžiti za najviše 15 minuta. U tom slučaju, trajanje vremena za poslanička pitanja koje slijedi nakon toga skraćuje se za onoliko koliko je produženo vrijeme za postavljanje pitanja Saveznoj vladi

Savezna vlada će proslijediti dnevni red sastanka Vlade parlamentarnim grupama nakon što bude utvrđen. Poslanici Bundestaga mogu postaviti pitanje Saveznoj vladi o aktuelnim pitanjima iz oblasti njene nadležnosti. Pitanjima mogu da prethode napomene. Pitanja moraju biti kratka i takva da dozvoljavaju kratke odgovore. Podnosilac pitanja, za svako pitanje, može postaviti jedno dopunsko pitanje.

Najmanje jedan član Savezne vlade učestvuje u sesiji posvećenoj *pitanju i odgovoru* u skladu sa prethodno utvrđenom rotacijom. Ovaj član ima prednost prilikom odgovaranja. Na pitanja koja se odnose na pitanja iz portfelja drugih ministarstava mogu odgovarati ostali prisutni ministri Savezne vlade ili parlamentarni državni sekretari iz nadležnog ministarstva. Na početku sesije posvećene pitanjima koja se postavljaju Saveznoj vladi, jedan član Savezne vlade ima pravo da govori do pet minuta, ukoliko to zatraži.

Predsjednik Bundestaga daje pravo na riječ u skladu sa odredbama Poslovnika Bundestaga⁵⁰. U prvom dijelu sesije, biće postavljena pitanja o izvještaju i portfelju člana Savezne vlade čiji je red da prisustvuje, zatim pitanja o prethodnim sastancima Vlade i opšta pitanja.

Tri puta godišnje, sesija koja se odnosi na *pitanja i odgovor* biće posvećena pitanjima koja se postavljaju Saveznom kancelaru. Ove sesije se održavaju u posljednjoj sedmici zasijedanja prije Vaskrsa, prije ljetnje pauze i prije Božića. Svaka sesija traje 60 minuta. U svim ostalim aspektima, prethodna pravila će se primjenjivati, *mutatis mutandis*.

Slovenija

Odnos Skupštine i Vlade Slovenije definisan je odredbama Ustava Republike Slovenije i Poslovnika Državnog zbora. Ustavom je propisano da zakone može da predlaže Vlada ili bilo koji poslanik, kao i najmanje pet hiljada glasača. Takođe, ustavne odredbe obuhvataju i pitanja poput prestanka funkcije predsjednika Vlade, glasanja o nepovjerenju, glasanje o povjerenju, interpelacija i postupka protiv predsjednika Vlade i Ministara.

Predsjednik Vlade i ministri prestaju da budu na funkciji kada se konstituiše novi Državni zbor, nakon izbora. Takođe, ministri prestaju da budu na funkciji kada predsjednik Vlade prestane da bude na funkciji i kada su ministri razriješeni ili daju ostavku. Međutim, ministri moraju nastaviti da obavljaju svoje redovne dužnosti do izbora novog predsjednika Vlade ili do imenovanja novih ministara.

Državni zbor može da izglasa **nepovjerenje Vladi** samo tako da na predlog namjanje deset poslanika i većinom glasova svih poslanika izabere novog predsjednika Vlade. Time se dotadašnji predsjednik Vlade razrješava, ali mora zajedno sa ministrima da nastavi da obavlja redovne dužnosti dok nova Vlada ne položi zakletvu. Između podnošenja predloga za izbor novog predsjednika Vlade i glasanja mora proći najmanje četrdeset osam sati, ukoliko Državni zbor ne odluči drugačije dvotrećinskom većinom glasova svih poslanika, ili ako je zemlja u ratu ili vanrednom stanju. Kada je predsjednik Vlade izabran na osnovu četvrtog stava člana 111⁵¹, nepovjerenje u njega se izražava ako, na predlog deset poslanika, Zbor izabere novog predsjednika Vlade većinom glasova.

⁵⁰ Član 28, stav 1 Poslovnika.

⁵¹ Četvrti stav člana 111, glasi: ako se ne izabere nijedan kandidat, predsjednik Republike raspušta Zbor i raspisuje nove izbore, ukoliko u roku od četrdeset osam sati Zbor ne odluči većinom glasova prisutnih poslanika da održi nove izbore za predsjednika Vlade, gdje je većina glasova tih poslanika dovoljna za izbor kandidata. Na takvim novim izborima glasa se za kandidate pojedinačno po redoslijedu određenom brojem glasova koje su dobili na ranijim glasanjima a zatim o novim kandidatima predloženim prije novog glasanja, pri čemu svaki kandidat koga predloži predsjednik Republike ima prednost. Više informacija u poglavlju: Izbor Vlade.

Pored toga, predsjednik Vlade može da zahtijeva glasanje o povjerenju Vladi. Ako Vlada ne dobije podršku većinom glasova svih poslanika, Zbor mora da izabere novog predsjednika Vlade u roku od trideset dana ili da u ponovljenom glasanju izrazi povjerenje aktuelnom predsjedniku Vlade ili, ako se to ne desi, predsjednik Republike raspušta Zbor i raspisuje nove izbore. Predsjednik Vlade može da poveže pitanje povjerenja sa usvajanjem nekih drugih odluka Zbora. Ako se takva odluka ne usvoji, smatra se da je izglašano nepovjerenje Vladi. Između zahtjeva za glasanje o povjerenju i samog glasanja mora proći najmanje četrdeset osam sati.

Takođe, interpelaciju o radu vlade ili pojedinačnog ministra može da pokrene najmanje deset poslanika u Zboru. Ako nakon rasprave o interpelaciji većina svih poslanika izglašava nepovjerenje Vladi ili nekom pojedinom ministru, Zbor razrješava Vladu ili tog ministra. Takođe, Zbor može pokrenuti postupak protiv predsjednika Vlade ili ministra pred Ustavnim sudom pod optužbom za kršenje Ustava i zakona u obavljanju njihovih funkcija. Ustavni sud razmatra optužbe na način utvrđen posebnom odredbom Ustava⁵².

Poslovníkom Državnog zbora Slovenije definisan je odnos između Zbora i Vlade kroz niz odredbi, uključujući one koje se odnose na učešće Vlade u radu Zbora, poslanička pitanja i inicijative, interpelaciju, glasanje o nepovjerenju Vladi, glasanje o povjerenju Vladi, ostavku Vlade ili ministra, te pokretanje postupka pred Ustavnim sudom protiv predsjednika Vlade i ministara. U nastavku teksta, predstavljen je sadržaj tih odredbi.

Učešće Vlade u radu Zbora

Učešće Vlade u radu donjeg doma Parlamenta Slovenije regulisano je članovima 235-239 Poslovníka. Prema ovim odredbama, predsjednik Vlade i ministri predstavljaju Vladu u Zboru. Predsjednik Vlade ima opšte pravo da predstavlja Vladu u Zboru i njegovim radnim tijelima. Na sjednici Zbora Vladu može predstavljati ministar ili rukovodilac vladine službe kojeg odredi Vlada. Ako je odsutan ili nije u mogućnosti da obavlja svoju dužnost, ministra može da zamijeni državni sekretar ili rukovodilac službe u ministarstvu dok rukovodioca vladine službe može da zamijeni njegov zamjenik. Na sjednicama radnih tijela Vladu predstavlja ministar, državni sekretar, rukovodilac službe u ministarstvu ili rukovodilac vladine službe kojeg odredi Vlada. Ako je odsutan ili nije u mogućnosti da obavlja svoju dužnost, ministra zamjenjuje državni sekretar ili rukovodilac službe u ministarstvu, a rukovodioca vladine službe može da zamijeni njegov zamjenik. Ako su ministar i državni sekretar zauzeti zbog obaveza u institucijama EU ili zbog međunarodne obaveze, na sjednicama radnih tijela ih može zamijeniti generalni direktor direktorata u ministarstvu. Takva zamjena je moguća na sjednicama Zbora ako tako odluči Kolegijum predsjednika Zbora. Sav material koji Vlada prosljedi Zboru mora da sadrži informacije o tome koji će predstavnici Vlade učestvovati u radu Zbora i njenih radnih tijela.

Državni zbor i njegova radna tijela obavještavaju Vladu o svojim sjednicama, njihovom dnevnom redu i donesenim odlukama i prosljeđuju joj potrebni materijal. Zbor može da donese odluku kojom traži od Vlade ili pojedinačnih ministara da podnesu izvještaj Zboru o

⁵² Član 109 Ustava.

sprovedenju zakona i drugih propisa koje donosi Zbor, kao i o drugim mjerama u okviru njihove nadležnosti i o učinku istih. Poslanici imaju pravo da traže od organa državne uprave obrazloženja koja su im potrebna u vezi sa radom u njihovim izbornim jedinicama.

Vlada može da podnese izvještaj Zboru o svom radu u pisanoj formi ili usmeno na sjednici Zbora. Ako Vlada pošalje Zboru pisani izvještaj, predsjednik Zbora odmah obavještava poslanike o tome. Predstavnik Vlade može da obrazloži taj pisani izvještaj na sjednici Zbora.

Poslanička pitanja i inicijative

Poseban dio Poslovnika Državnog zbora posvećen je poslaničkim pitanjima i inicijativama. Svaki poslanik ima pravo da **postavi pitanje ili preda inicijativu** Vladi ili ministru ili generalnom sekretaru Vlade, sa ciljem da se uredi neko pojedinačno pitanje ili da se donese određena mjera u okviru područja rada Vlade ili ministra ili vladine službe. Poslanička pitanja mogu se postaviti usmeno ili u pisanoj formi. Poslaničke inicijative mogu se podnijeti samo u pisanoj formi. Poslaničko pitanje ili inicijativa moraju biti kratki i koncizni i formulisani tako da im je smisao jasan.

Posebna tačka dnevnog reda sjednice Zbora rezervisana je **jednom mjesečno za poslanička pitanja**.

Za svaku raspravu o poslaničkim pitanjima Kolegijum određuje datum i vrijeme početka rasprave o poslaničkim pitanjima i trajanje rasprave. Po pravilu popodnevni dio sjednice rezerviše se za takvu raspravu. Tokom rasprave o poslaničkim pitanjima, predsjednik Vlade i ministri, te generalni sekretar Vlade moraju biti prisutni na sjednici Zbora. Predsjednik vlade, ministar ili generalni sekretar vlade mora najaviti izostanak sa rasprave o poslaničkim pitanjima na sjednici Zbora najkasnije pet dana prije početka sjednice Zbora.

Poslanik može da postavi **samo dva usmena pitanja na svakoj sjednici**. Poslanik se prijavljuje za poslaničko pitanje predsjedniku Zbora najkasnije tri dana prije početka sjednice na kojoj se raspravlja o poslaničkim pitanjima, do 12 časova. Prijava sadrži pitanje u skladu sa trećim stavom člana 240 ovog Poslovnika, koji glasi da pitanja moraju biti kratka i koncizna i formulisana tako da im je smisao jasan. Poslanik može da se prijavi za poslanička pitanja vezana za događaje do kojih je došlo nakon vremenskog određenog roka najkasnije dva sata prije rasprave o tački dnevnog reda u okviru koje se raspravlja o poslaničkim pitanjima. Predsjednik Zbora odmah nakon što dobije pisanu prijavu upućuje pitanje predsjedniku Vlade ili ministru ili generalnom sekretaru Vlade kojem je to pitanje upućeno.

Ako se u pisanoj prijavi jasno navodi da se poslaničko pitanje odnosi na pitanja od lokalnog značaja, predsjednik Zbora upućuje takvo pitanje Vladi ili ministru da pripreme pisani odgovor. U određivanju redosljeda prijavljivanja za poslanička pitanja predsjedavajući sjednicom Zbora obezbjeđuje da se daje riječ poslanicima različitih poslaničkih klubova pri čemu prva četiri pitanja postavljaju poslanici iz opozicije i poslanik vladajuće koalicije. Ako poslanik prijavi dva usmena pitanja, drugo pitanje će postaviti nakon što svi poslanici postave po jedno pitanje. Ako se prva četiri pitanja odnose na formulisanje ili sprovođenje politike Vlade, na njih odgovara predsjednik Vlade. Uz ovaj izuzetak, redosljed poslaničkih

pitanja, utvrđuje se tako da nakon dva poslanika iz opozicije slijedi jedan poslanik iz vladajuće koalicije. Usmeno postavljanje poslaničkog pitanja ne smije trajati duže od tri minuta. Na poslanička pitanja odgovara predsjednik Vlade ili ministar ili generalni sekretar Vlade na istoj sjednici u najviše pet minuta. Ukoliko nijesu u mogućnosti da daju odgovor na istoj sjednici, oni to usmeno obrazlažu i šalju pisani odgovor u roku od trideset dana.

Ako poslanik nije zadovoljan odgovorom koji je dobio na sjednici, može da traži dopunu odgovora. Obrazloženje zahtjeva poslanika za dopunom odgovora ne smije biti duže od dva minuta, dok dopuna odgovora predsjednika Vlade, ministra ili Generalnog sekretara Vlade ne smije trajati duže od tri minuta. Na predlog poslanika koji je postavio pitanje, Zbor može da odluči da na sljedećoj sjednici održi raspravu o odgovoru koji je dala Vlada ili ministar ili generalni sekretar Vlade. Zbor o tome odlučuje bez rasprave i obrazloženja glasanja.

Ako zbog ograničenja vremena ili odsustva predsjednika Vlade, ministra ili generalnog sekretara Vlade ili iz bilo kog drugog razloga predsjednik Vlade, ministar ili generalni sekretar Vlade nijesu u mogućnosti da odgovore na poslaničko pitanje, Vlada, ministar ili generalni sekretar Vlade moraju u roku od 30 dana da pošalju pisani odgovor. Poslanik koji je postavio pitanje može da izjavi da insistira na usmenom odgovoru. U tom slučaju pitanje se stavlja na dnevni red naredne sjednice Zbora.

Poslanici predstavljaju pisana pitanja ili inicijative predsjedniku Zbora. Predsjednik Zbora upućuje poslaničko pitanje ili inicijativu Vladi ili ministru ili generalnom sekretaru Vlade. Vlada ili ministar ili generalni sekretar Vlade odgovaraju na pisano poslaničko pitanje ili inicijativu u pisanoj formi u roku od 30 dana nakon što dobiju pitanje ili inicijativu. Predsjednik Zbora odmah obavještava poslanika koji je postavio pisano poslaničko pitanje ili inicijativu o odgovoru. Ako poslanik nije zadovoljan odgovorom, može da traži da se odgovor dopuni. Vlada ili ministar ili generalni sekretar Vlade šalju dopunjeni odgovor u roku od 15 dana od dobijanja zahtjeva.

Neodgovorena poslanička pitanja ili inicijative upućeni Vladi, ministru ili generalnom sekretaru Vlade postaju irelevantni, na početku mandata nove vlade, ministra ili generalnog sekretara Vlade.

Interpelacija

Pitanje interpelacije je definisano članovima 250-253 Poslovnika, u kojima je navedeno da najmanje deset poslanika može da podnese interpelaciju o radu Vlade ili pojedinog ministra, jasno navodeći i obrazlažući pitanje koje je predmet interpelacije. Interpelaciju moraju potpisati svi poslanici koji je podnose. Predsjednik Zbora odmah prosljeđuje interpelaciju predsjedniku Vlade ili ministru na koga se ona odnosi i svim poslanicima. Nadalje, određuje rok od najmanje 15, a najviše 30 dana za odgovor predsjednika Vlade ili ministra.

Predsjednik Zbora odmah prosljeđuje svim poslanicima odgovor Vlade ili ministra na interpelaciju. Zbor raspravlja i odlučuje o interpelaciji najkasnije na prvoj narednoj sjednici nakon što je primila odgovor Vlade ili ministra, ako su poslanici dobili odgovor na interpelaciju najmanje 15 dana prije sjednice ili na prvoj narednoj sjednici nakon što istekne

rok za davanje odgovora na interpelaciju, ako odgovor na interpelaciju nije bio dat u tom roku.

Predstavnik poslanika koji su podnijeli interpelaciju može da obrazloži interpelaciju prije rasprave o njoj na sjednici Zbora. Prije rasprave, predsjednik Vlade ili ministar kome je upućena interpelacija može da obrazloži pisani odgovor ili usmeno da odgovori na interpelaciju. Predlagači mogu da povuku interpelaciju do kraja rasprave o njoj.

Nakon što se okonča rasprava o interpelaciji, predlagači interpelacije mogu da predlože Zboru da donese zaključak kojim se ocjenjuje rad Vlade ili ministra. Nakon što se okonča rasprava o interpelaciji, najmanje deset poslanika može da traži da se glasa o nepovjerenju Vladi ako predlože, uz taj zahtjev, izbor novog predsjednika Vlade. Nakon što se okonča rasprava o interpelaciji, najmanje deset poslanika može da traži da se glasa o nepovjerenju ministru protiv koga je bila podnesena interpelacija. Ako se nakon rasprave o interpelaciji predaju navedeni predlog i zahtjevi, Zbor najprije glasa o zahtjevima. Nepovjerenje vladi je izglasano ako je izabran novi predsjednik Vlade. Odredbe ovog Poslovnika o glasanju o nepovjerenju Vlade primjenjuju se na postupak izbora novog predsjednika Vlade. Ako se izglasa nepovjerenje ministru, smatra se da je razriješen.

Glasanje o nepovjerenju Vladi

U skladu sa Poslovníkom, Zbor odlučuje o glasanju o nepovjerenju Vladi na pisani predlog najmanje deset poslanika da se izabere novi predsjednik Vlade. Predsjednik Zbora odmah prosljeđuje takav predlog predsjedniku Vlade, predsjedniku Republike i svim poslanicima. Prije izbora novog predsjednika Vlade, predsjednik Vlade može da odgovori na predlog i da obrazloži svoj stav o dotadašnjem radu Vlade.

Posebna odredba Poslovnika primjenjuje se na sadržaj predloga da se izabere novi predsjednik Vlade. Ako se preda nekoliko predloga za izbor novog predsjednika vlade, oni se stavljaju na dnevni red sjednice Zbora po redosljedu po kojem su predati. Glasanje o svakom predloženom kandidatu za novog predsjednika Vlade održava se kao posebna tačka dnevnog reda. Predloženi kandidat predstavlja osnove programa rada Vlade na sjednici Zbora prije glasanja o njegovoj kandidaturi.

Izbori za novog predsjednika Vlade održavaju se najranije 48 sati a najkasnije sedam dana nakon što se preda predlog za izbor. Na predlog najmanje deset poslanika ili predsjednika Zbora, Zbor može, većinom glasova svih poslanika, odlučiti da izbore održi u kasnijem terminu, ali najkasnije 30 dana nakon što se preda predlog za izbor novog predsjednika Vlade.

Glasanje o povjerenju Vladi

Poslovníkom je uređena i procedura glasanja o povjerenju Vladi. Predsjednik Vlade šalje predsjedniku Zbora u pisanoj formi zahtjev da Zbor održi glasanje o povjerenju Vladi. O

povjerenju vladi glasa se najranije 48 sati a najkasnije sedam dana nakon što se preda zahtjev. Predsjednik Vlade može da obrazloži pisani zahtjev prije glasanja o povjerenju.

Predsjednik Vlade može da poveže pitanje povjerenja sa donošenjem zakona ili neke druge odluke Zbora, pri čemu predlaže da se zakon ili neka druga odluka usvoji ili ne usvoji. U tom slučaju, predsjednik Vlade može da predstavi pitanje povjerenja i na sjednici Zbora prije glasanja o zakonu ili nekoj drugoj odluci. Ako predsjednik Vlade poveže pitanje povjerenja sa usvajanjem zakona ili neke druge odluke Zbora, glasanje o povjerenju ne obavlja se zasebno i glasa se samo o zakonu ili nekoj drugoj odluci. Smatra se da je izglasano povjerenje Vladi ako se za zakon ili neku drugu odluku glasa u skladu sa predlogom predsjednika Vlade. Smatra se da Vladi nije izglasano povjerenje ako Zbor glasa o zakonu ili nekoj drugoj odluci suprotno od predloga predsjednika Vlade.

Ako Vladi nije izglasano povjerenje, predsjednik Republike, poslanički klub ili najmanje deset poslanika mogu u roku od sedam dana predstaviti kandidature za novog predsjednika Vlade. Posebne odredbe Poslovnika primjenjuju se na postupak izbora novog predsjednika Vlade, pri čemu u tom slučaju, ako se ne izabere nijedan kandidat u prvom glasanju (član 227), nove kandidature moraju da se predlože u roku od tri dana od sjednice na kojoj je obavljeno prvo glasanje.

Ako se ne izglasa povjerenje Vladi, predsjednik Vlade može da traži novo glasanje o povjerenju. Ukoliko je prvo glasanje o povjerenju bilo vezano za donošenje zakona ili neke druge odluke Zbora ponovno glasanje o povjerenju ne može da promijeni odluku koja je već donesena. Ako ni u ponovljenom glasanju nije izglasano povjerenje Vladi, glasanje o povjerenju ne može se ponoviti.

Ostavka Vlade ili ministra

Posebim članom 261 Poslovnika je uređeno pitanje ostavke Vlade ili ministara. Predsjednik Vlade obavještava u pisanoj formi predsjednika Zbora o svojoj ostavci ili o ostavci ministra. Predsjednik Vlade obavještava o ostavci ministra u roku od sedam dana nakon što je dobio pisanu izjavu ministra o ostavci. Obavještenje o ostavci predsjednika Vlade ili ministra stavlja se na dnevni red sjednice Zbora najkasnije sedam dana po prijemu obavještenja o tome. Smatra se da je predsjedniku Vlade ili ministru prestala funkcija kada je Zbor obaviješten o ostavci. Posebne odredbe Poslovnika primjenjuju se na izbor novog predsjednika Vlade i na imenovanje novih ministara.

Pokretanje postupka pred Ustavnim sudom protiv predsjednika Vlade i ministara

Poslovnik Državnog zbora Slovenije propisuje da najmanje deset poslanika može Zboru da predloži da pokrene postupak pred Ustavnim sudom protiv predsjednika Vlade i ministara. Odredbe o postupku protiv predsjednika Republike, koje su navedene u nastavku teksta, primjenjuju se *mutatis mutandis* i na postupak protiv predsjednika Vlade i ministara optuženih za kršenje Ustava i zakona u vršenju svojih dužnosti (član 119 Ustava). Na zahtjev Zbora, predsjednik Republike daje mišljenje o

predloženom postupku protiv predsjednika Vlade, a predsjednik Vlade daje svoje mišljenje o predloženom postupku protiv ministra.

U nastavku teksta su navedene odredbe Poslovnika koje se odnose na pokretanje postupka protiv predsjednika Republike. Prema tome, pokretanje postupka protiv predsjednika Republike može da predloži najmanje 30 poslanika Zbora. Predlog za pokretanje postupka protiv predsjednika Republike (član 109 Ustava) mora da sadrži opis navodnog kršenja Ustava ili ozbiljnog kršenja zakona i predloge dokaza za navodno kršenje. Zbor raspravlja o predlogu na prvoj narednoj sjednici ako je predlog predložen najkasnije 30 dana prije te sjednice. Zbor odlučuje o predlogu najkasnije 60 dana nakon podnošenja predloga. Ako Zbor ne donese odluku u tom roku smatra se da je predlog odbijen.

Pokretanje postupka protiv predsjednika Republike ne može se predložiti u periodu između raspisivanja izbora za predsjednika Republike i proglašenja izbornih rezultata. Pokretanje postupka protiv predsjednika Republike ne može se predložiti ako je već predloženo i ne smije se nastaviti ako predsjednik Republike da ostavku ili mu istekne mandat. Zbor nastavlja takav postupak ako predsjednik Republike to zahtijeva.

Predsjednik Zbora prosljeđuje predlog za pokretanje postupka predsjedniku Republike. Predsjednik Republike može da odgovori na predlog za pokretanje postupka protiv njega u pisanoj formi ili usmeno na sjednici Zbora. Predstavnik predlagača može da obrazloži predlog za pokretanje postupka protiv predsjednika Republike na sjednici Zbora. Predlagač može da povuče predlog za pokretanje postupka do kraja rasprave na sjednici Zbora. U tom slučaju smatra se da predlog za pokretanje postupka nije predat. Zbor odlukom odlučuje o pokretanju postupka protiv predsjednika Republike.

Predsjednik Zbora šalje odluku o postupku protiv predsjednika Republike Ustavnom sudu i predsjedniku Republike. Odluka sadrži opis navodnog kršenja Ustava ili ozbiljnog kršenja zakona i predloge dokaza za navodno kršenje. Zbor odlukom imenuje ovlašćenog predstavnika da predstavlja optužbu pred Ustavnim sudom. Ovlašćeni predstavnik postavlja se iz reda poslanika koji su predložili postupak protiv predsjednika Republike.

PRILOG I: POSTUPAK DONOŠENJA AKATA HRVATSKOG SABORA

ODJELJAKA – REDOVNI POSTUPAK DONOŠENJA ZAKONA

Pododjeljak 1. – Pokretanje postupka

Opšta odredba

Član 171.

Postupak donošenja zakona pokreće se podnošenjem predloga zakona predsjedniku Sabora.

Ovlašćeni predlagač zakona

Član 172.

Pravo predlaganja zakona ima svaki poslanik, klubovi zastupnika, radna tijela Sabora te Vlada.

Pravo predlaganja drugih akata imaju predlagači iz stava 1. ovog člana, osim ako je Ustavom Republike Hrvatske, ovim Poslovnikom ili zakonom propisano da pojedini predlog mogu podnijeti samo određena tijela ili određeni broj zastupnika.

Prethodna rasprava

Član 173.

Sabor može posebnim zaključkom odrediti da se u radnim tijelima sprovede, na osnovu ocjene stanja u pojedinim područjima te izloženih teza o mogućim normativnim rješenjima, a uz potrebna obrazloženja, prethodna rasprava o razlozima za donošenje zakona i o osnovnim pitanjima koja treba urediti zakonom.

Predlog za sprovođenje prethodne rasprave može podnijeti ovlašćeni predlagač zakona iz člana 172 Poslovnika.

Prethodna se rasprava može sprovesti i na sjednici Sabora.

Nakon sprovedene prethodne rasprave svi stavovi, mišljenja i predlozi dostavljaju se predlagaču koji je u obavezi pri izradi predloga zakona uzeti ih u obzir te posebno obrazložiti one koje nije mogao prihvatiti.

Sadržaj predloga zakona

Član 174.

Predlog zakona sadrži:

- ustavnu osnovu donošenja zakona
- ocjenu stanja i osnovna pitanja koja treba urediti zakonom te posljedice koje će donošenjem zakona proisteći
- ocjenu i izvore potrebnih sredstava za sprovođenje zakona
- tekst predloga zakona, s obrazloženjem
- tekst odredaba važećeg zakona koje se mijenjaju, odnosno dopunjuju, ako se predlaže izmjena ili dopuna zakona.

Predlagač zakona u obavezi je da izvijesti predsjednika Sabora ko će u radnim tijelima i Saboru davati obavijesti i objašnjenja, odnosno potrebna obrazloženja o podnesenom predlogu zakona.

Uz predlog zakona predlagač može dostaviti i odgovarajuću dokumentaciju, posebno stručna mišljenja, prihvaćene međunarodne ugovore i druge akte kojima obrazlaže svoj predlog.

Uz predlog zakona predlagač će dostaviti i izvještaj o sprovedenom savjetovanju sa zainteresovanom javnošću te Iskaz o procjeni učinaka propisa u skladu s posebnim propisom.

Tekst predloga zakona mora biti izrađen u skladu sa jedinstvenim metodološko-nomotehničkim pravilima za izradu akata koja donosi Sabor.

Predlagači zakona dužni su dostaviti predlog zakona jezično pregledan, odnosno ispravljen.

Kad su predlagači zakona poslanici, radna tijela ili klubovi poslanika, njihov predlog jezički će pregledati, odnosno ispraviti Stručna služba Sabora za vrijeme trajanja postupka donošenja zakona.

Oblik predloga zakona Član 175.

Tekst predloga zakona sadrži rješenja u obliku pravnih odredaba.

Pojedina se rješenja mogu predložiti alternativno, s potrebnim obrazloženjima svake od predloženih alternativa.

U obrazloženju predloga zakona daje se objašnjenje pojedinih odredaba koje sadrži predlog zakona.

Povratno dejstvo odredaba Član 176.

Kad se predlogom zakona određuje da pojedine njegove odredbe imaju povratno dejstvo predlagač zakona dužan je obrazložiti posebno opravdane razloge koji to nalažu.

Označavanje predloga zakona Član 177.

Predlog zakona u gornjem desnom uglu naslovne stranice obvezatno sadrži oznaku: »P.Z. br ...«, a zakon koji se usklađuje sa propisima Evropske unije oznaku: »P.Z.E. br...«.

Svaki predlog zakona dobija idući redni broj na kraju oznake iz stava 1. ovog člana, a tu oznaku mora sadržati svaki drugi pisani materijal (izvještaji, mišljenja, amandmani, konačni predlog zakona i drugo) koji se odnosi na predlog određenog zakona, sve do donošenja zakona.

Redni brojevi iz stava 2 ovog člana počinju od broja: »1« i nastavljaju se u nizu za jedan saziv Sabora.

Zaprimanje i upućivanje predloga zakona Član 178.

Predsjednik Sabora dostavlja primljeni predlog zakona predsjednicima svih radnih tijela, svim poslanicima, a i predsjedniku Vlade kada Vlada nije predlagač

Razmatranje predloga u radnim tijelima Član 179.

Prije rasprave o predlogu zakona na sjednici Sabora predsjednik matičnog radnog tijela i Odbora za zakonodavstvo dužni su predlog zakona uvrstiti u dnevni red sjednice radnog tijela i sprovesti raspravu.

Osim tijela iz stava 1 ovoga člana, i druga radna tijela mogu razmatrati predlog zakona.

Radna tijela izjašnjavaju se o svim elementima predloga zakona, a Odbor za zakonodavstvo posebno i o ustavnim osnovama zakona.

Izvještaj radnog tijela Član 180.

Kad razmotri predlog zakona, radno tijelo podnosi svoj izvještaj Saboru s mišljenjem, stavom, primjedbama i predlozima utvrđenim u raspravi.

Matično radno tijelo može razmotriti mišljenje, stajalište, primjedbe i predloge koje su mu dostavila druga radna tijela koja su razmatrala predlog, odnosno od drugih radnih tijela može zatražiti dostavljanje istih. U izvještaju, koje matično radno tijelo podnosi Saboru, izražava i svoje stavove o mišljenju, stavu, primjedbama i predlozima tih radnih tijela, ako ih je zaprimilo prije zaključenja rasprave o predlogu zakona.

Dostavljanje izvještaja radnih tijela Član 181.

Predsjednik Sabora zaprimljene izvještaje radnih tijela dostavlja predlagачu zakona i poslanicima.

Određivanje izvjestilaca radnog tijela Član 182.

Radno tijelo, kad razmotri predlog zakona, određuje izvjestioca koji će na sjednici Sabora izlagati mišljenja, stavove, primjedbe te obrazlagati predloge tog tijela.

Pododjeljak 2. – Prvo čitanje zakona

Opšta odredba Član 183.

Prvo čitanje zakona je prvi dio u postupku donošenja zakona koje se sprovodi na sjednici Sabora.

Prvo čitanje zakona obuhvata uvodno izlaganje predlagачa, opštu raspravu o predlogu zakona, raspravu o pojedinostima koja uključuje i raspravu o tekstu predloga zakona, raspravu o stavovima radnih tijela koja su razmatrala predlog te donošenje zaključka o potrebi donošenja zakona.

Početak prvog čitanja zakona Član 184.

Prvo čitanje zakona započinje uvodnim izlaganjem predlagača zakona, odnosno predstavnika koje on odredi na početku rasprave. Predlagatelj zakona, odnosno predstavnik kojeg on odredi, osim uvodnog izlaganja ima pravo davati objašnjenja, iznositi mišljenja i izjašnjavati se o iznesenim mišljenjima, stavovima, primjedbama i predlozima tokom cijele rasprave u skladu sa odredbama ovoga Poslovnika.

Predstavnik Vlade može zatražiti riječ tijekom cijele rasprave u Saboru i kada predlog zakona nije podnijela Vlada.

Predlagач zakona može povući predlog zakona do zaključenja rasprave.

Izvjestilac radnog tijela Član 185.

Izvjestilac radnog tijela koje je razmotrilo predlog zakona može iznijeti mišljenja, stavove, primjedbe i predloge koje je zauzelo radno tijelo.

Opšta rasprava i rasprava o pojedinostima Član 186.

Na sjednici Sabora vodi se o predlogu zakona, u pravilu objedinjeno, opša rasprava i rasprava o pojedinostima.

Sprovođenje opštee rasprave i rasprave o pojedinostima Član 187.

Opća rasprava o predlogu zakona vodi se tako da poslanici iznose svoja mišljenja o potrebi donošenja zakona, o osnovnim pitanjima koja treba urediti zakonom, o ustavnom ovlašćenju da se predloženi odnosi uredi zakonom i o opsegu i načinu zakonskog uređivanja tih odnosa.

Rasprava o pojedinostima vodi se o tekstu predloga zakona i o pojedinim odredbama.

Ako poslanici ocijene da nije potrebno donijeti zakon, predlog zakona odbiće se zaključkom koji mora biti obrazložen i dostavljen predlagaču.

Predlog zakona koji je odbijen na sjednici ne može biti ponovno uvršten u dnevni red sjednice prije isteka roka od tri mjeseca od dana kada ga je odbio Sabor.

Nakon završene rasprave zaključkom kojim se prihvata predlog zakona utvrđuju se mišljenja, stavovi, primjedbe i predlozi u vezi s predlogom zakona i upućuju se predlagaču radi pripreme konačnog predloga zakona.

Zaključkom o prihvatanju predloga zakona Sabor može odrediti da je predlagač zakona, umjesto predloga za donošenje izmjena i dopuna važećeg zakona, u obavezi izraditi konačni predlog zakona koji će u potpunosti urediti određeno područje.

Prije podnošenja konačnog predloga zakona ili konačnog predloga zakona iz stava 6 ovog člana, Sabor može odrediti da je predlagač zakona u obavezi pribaviti mišljenje pojedinih tijela ili pravnih lica koja imaju javna ovlaštenja o pitanjima na koja se odnosi predloženi zakon.

Zaključak Sabora Član 188.

Na osnovu zaključka Sabora o prihvatanju predloga zakona predlagač, odnosno drugo tijelo ako je to odredio Sabor i s tim se saglasio predlagač izradiće konačni predlog zakona, odnosno konačni predlog zakona iz člana 187 stava 6 ovoga Poslovnika.

U saglasnosti sa predlagačem zakona može se odrediti da konačni predlog zakona, odnosno konačni predlog zakona iz člana 187 stava 6 ovoga Poslovnika izradi radno tijelo Sabora ili Vlada i tada se oni smatraju predlagačem zakona, a prijašnji predlagač gubi položaj predlagača.

Pododjeljak 3. – Drugo čitanje zakona

Opšta odredba Član 189.

Drugo čitanje zakona je drugi dio u postupku donošenja zakona koje se sprovodi na sjednici Sabora.

Drugo čitanje zakona obuhvata uvodno izlaganje predlagača, opštu raspravu o predlogu zakona, raspravu o pojedinostima koja uključuje i raspravu o tekstu konačnog predloga zakona, raspravu o stajavovima radnih tijela koja su razmatrala konačni predlog zakona, raspravu o podnesenim amandmanima, odlučivanje o amandmanima i donošenje zakona.

Konačni predlog zakona Član 190.

Konačni predlog zakona predlagač je dužan podnijeti u roku od šest mjeseci od dana prihvatanja predloga zakona.

Ako predlagač zakona ne podnese konačni predlog zakona u roku iz stava 1 ovoga člana, smatraće se da je postupak donošenja zakona obustavljen.

Oblik konačnog predloga zakona Član 191.

Konačni predlog zakona podnosi se u obliku u kojem se donosi zakon.

Obrazloženje konačnog predloga zakona obuhvata razloge zbog kojih se zakon donosi, pitanja koja se njime rješavaju, objašnjenje odredaba predloženog zakona, podatke o finansijskim sredstvima potrebnim za sprovođenje zakona i o načinu obezbjeđivanja tih sredstava te druge okolnosti od važnosti za pitanja koja se uređuju zakonom.

Predlagač zakona dužan je u obrazloženju konačnog predloga zakona navesti razlike između rješenja koja predlaže u odnosu na rješenja iz predloga zakona, razloge zbog kojih su te razlike nastale te

predloge, primjedbe i mišljenja koja su bila data na predlog zakona, a koje predlagač nije prihvatio, uz navođenje razloga zbog kojih ih nije prihvatio.

Primjena odredaba ovoga Poslovnika
Član 192.

Na podnošenje, upućivanje i razmatranje u radnim tijelima konačnog predloga zakona na odgovarajući način se primjenjuju odredbe ovoga Poslovnika koje se odnose na predlog zakona.

Povratno dejstvo pojedinih odredaba zakona
Član 193.

Ako se konačnim predlogom zakona predviđa da će pojedine njegove odredbe imati povratno dejstvo, na osnovu posebnog obrazloženja predlagača zakona i izvještaj matičnog radnog tijela i Odbora za zakonodavstvo, posebno će se ocijeniti i zaključkom utvrditi da za povratno dejstvo pojedinih odredaba zakona postoje posebno opravdani razlozi. Bez toga se ne može pristupiti odlučivanju o povratnom dejstvu pojedinih odredaba zakona.

Primjena odredaba ovoga Poslovnika na raspravu o konačnom predlogu.
Član 194.

Kada se raspravlja o konačnom predlogu zakona, na odredbe o predlogu zakona u raspravi u drugom čitanju, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe o predlogu zakona o raspravi u prvom čitanju.

Rasprava o konačnom predlogu zakona
Član 195.

U toku rasprave o tekstu konačnog predloga zakona raspravlja se o konačnom predlogu po dijelovima ili članovima te o podnesenim amandmanima.

Nakon rasprave iz stava 1. ovoga člana odlučuje se o podnesenim amandmanima.

Predlagač zakona izjašnjava se o svakom pojedinom amandmanu prihvata li ga ili ne, a na izjašnjenje predlagača može se javiti samo podnosilac amandmana, ne duže od dva minuta.

Nakon sprovedene rasprave i odlučivanja o amandmanima zaključuje se rasprava i odlučuje se o donošenju zakona.

Pododjeljak 4. – Amandmani

Član 196.

Predlog za izmjenu ili dopunu konačnog predloga zakona podnosi se pisano u obliku amandmana s obrazloženjem.

Pravo podnošenja amandmana ima svaki poslanik, klubovi poslanika, radna tijela Sabora te Vlada.

Ako se konačnim predlogom zakona mijenja i dopunjava zakon, amandmani se mogu podnositi samo na članove obuhvaćene predloženim izmjenama i dopunama.

Izuzetno od stava 3 ovoga člana, amandmani se mogu podnositi i na članove zakona koji nijesu obuhvaćeni predloženim izmjenama i dopunama zakona ako je to potrebno zbog usklađivanja sa Ustavom Republike Hrvatske ili dokumentima vezanim za međunarodne integracije te u vezi s odlukama Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Član 197.

Amandman se upućuje predsjedniku Sabora do zaključivanja rasprave na sjednici Sabora o tekstu konačnog predloga zakona.

Član 198.

Predsjednik Sabora odmah dostavlja podnesene amandmane poslanicima, predlagaču zakona i Vladi kada ona nije predlagač zakona.

Podnesene amandmane predsjednik Sabora upućuje i matičnom radnom tijelu te Odboru za zakonodavstvo da po potrebi dostave svoje izvještaje sa mišljenjima i predlozima o njima.

Član 199.

Izuzetno, ako se većina prisutnih poslanika s tim složi, predlagač akta može podnijeti amandman na konačni predlog zakona u toku odlučivanja o podnesenim amandmanima na sjednici. I takav amandman podnosi se u pisanom obliku uz potrebno obrazloženje.

O amandmanima iz stava 1. ovoga člana raspravlja se i glasa.

U raspravi mogu učestvovati i samo predstavnici klubova poslanika, na čije izlaganje nije dopuštena replika.

Član 200.

Ako su podneseni amandmani takve prirode da bitno mijenjaju ili odstupaju od konačnog predloga zakona, Sabor može odlučiti da se rasprava odgodi kako bi se poslanicima ostavilo dovoljno vremena za pripremu prije odlučivanja.

Glasanje o amandmanima će se odgoditi ako to zatraži predstavnik predlagača, Vlada, nezavisno od toga je li ona predlagač zakona, predsjednik matičnoga radnog tijela, predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sistem ili Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sistem ili predsjednik Odbora za zakonodavstvo ili Odbor za zakonodavstvo.

Član 201.

O amandmanima se izjašnjavaju predlagač te Vlada ako nije predlagač zakona.

Izjašnjavanje iz stava 1 ovoga člana je u pravilu usmeno i ne može trajati duže od dva minuta.

Nakon izjašnjavanja predlagača o pojedinom amandmanu na izjašnjenje predlagača može se osvrnuti samo podnosilac amandmana, a njegov govor ne može trajati duže od dva minuta.

Član 202.

Amandman koji je podnese u roku iz člana 197. ovoga Poslovnika postaje sastavnim dijelom konačnog predloga zakona i o njemu se odvojeno ne glasa:

- ako ga je podnio predlagač zakona
- ako je amandman prihvatio predlagač.

Amandman prihvaćen na sjednici Sabora postaje sastavni dio konačnog predloga zakona o kojem se odlučuje.

Ako podnosilac amandmana zatraži da se o pojedinom amandmanu iz stava 1. ovoga člana posebno izjašnjava, o tom se amandmanu glasa odvojeno.

Ako konačni predlog zakona nije podnijela Vlada, o amandmanu s kojim se nije saglasila Vlada glasa se odvojeno.

O amandmanima se glasa prema redoslijedu članova konačnog predloga zakona na koje se odnose.

Ako je na jedan član konačnog predloga zakona podneseno više amandmana, o amandmanima se glasa po redoslijedu koji odredi predsjedavajući, bez rasprave.

Ako je na jedan član konačnog predloga zakona podneseno više amandmana identičnog sadržaja, glasa se samo o jednom od njih.

Ako se na isti član prihvati više amandmana koji se međusobno isključuju, prihvaćen je amandman koji je po redoslijedu posljednji prihvaćen glasovanjem.

Pododjeljak 5. – Treće čitanje zakona

Član 203.

Treće čitanje zakona je poseban dio u postupku donošenja zakona koje se sprovodi na sjednici Sabora.

Treće čitanje zakona sprovodi se prema odluci Sabora ili na zahtjev predlagača i to u slučajevima kada je na tekst konačnog predloga zakona podnesen veći broj amandmana ili kada su amandmani takve prirode da bitno mijenjaju sadržaj konačnog predloga zakona.

Treće čitanje zakona sprovodi se uz uslove i po postupku propisanom ovim Poslovníkom za drugo čitanje zakona.

ODJELJAK B – HITNI POSTUPAK DONOŠENJA ZAKONA

Razlozi za hitni postupak

Član 204.

Izuzetno, zakon se može donijeti po hitnom postupku, kada to zahtijevaju naročito opravdani

razlozi, koji u predlogu moraju biti posebno obrazloženi. Uz predlog da se zakon donese po hitnom postupku podnosi se konačni predlog zakona, koji sadrži sve što i predlog zakona, osim što se umjesto teksta predloga zakona prilaže tekst konačnog predloga zakona.

Kada predlog da se zakon donese po hitnom postupku podnosi poslanik, tada mora imati pisanu podršku još 15 poslanika.

Predlog da se zakon donese po hitnom postupku može podnijeti klub poslanika koji ima 15 ili više članova te klubovi poslanika koji imaju zajedno 15 ili više članova.

U hitnom se postupku objedinjuje prvo i drugo čitanje zakona.

Predlog da se zakon donese po hitnom postupku podnosi se predsjedniku Sabora najkasnije 24 sata prije utvrđivanja dnevnog reda na sjednici. Predsjednik Sabora bez odgađanja upućuje predlog da se zakon donese po hitnom postupku predsjednicima radnih tijela, svim poslanicima, te Vladi ako nije predlagač.

Odlučivanje o predlogu

Članak 205.

O predlogu iz člana 204 ovoga Poslovnika odlučuje se prilikom utvrđivanja dnevnog reda na početku sjednice, a može se odlučivati i tokom utvrđivanja dopune dnevnog reda ako je zastupnik iznio primjedbu o provođenju hitnog postupka.

Ako nije iznesena primjedba iz stava 1. ovoga članka, smatra se da je prihvaćen predlog za sprovođenje hitnog postupka.

Ako ne bude prihvaćen predlog da se zakon donese po hitnom postupku, predsjednik Sabora može predložiti sprovođenje prvog čitanja zakona na istoj sjednici Sabora, odnosno postupiti u skladu sa članom 224 stava 3 ovoga Poslovnika.

Usklađivanje s dokumentima Evropske unije

Član 206.

Po hitnom postupku donose se zakoni koji se usklađuju s dokumentima Evropske unije ako to zatraži predlagač.

Izuzetno, ako matično radno tijelo, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sistem ili Odbor za zakonodavstvo predlože da se o zakonu iz stava 1 ovoga člana raspravi u prvom čitanju jer nije u skladu sa Ustavom Republike Hrvatske ili pravnim sistemom, Sabor može donijeti odluku da se o zakonu sprovede rasprava u prvom čitanju.

PRILOG II – POSTUPAK DONOŠENJA AKATA U NJEMAČKOM BUNDESTAGU**Pravilo 78****Čitanje predloga zakona**

(1) Predlozi zakona prolaze kroz tri čitanja; ugovori sa stranim zemljama ili slični ugovori koji regulišu političke odnose Federacije ili se odnose na savezno zakonodavstvo (član 59, stav 2 Osnovnog zakona⁵³) u principu prolaze dva čitanja, a treće čitanje se održava samo po odluci Bundestaga; sve druge teme o kojima se raspravlja u principu prolaze kroz jedno čitanje. Kada je riječ o predlogu zakona o dopunskom budžetu primjenjuje se pravilo 95, stav 1, šesta rečenica.

(2) Predlozi se mogu uputiti na odbor bez rasprave. Glasati se može iako oni nisu distribuirani, izuzev ako parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga ne uloži prigovor. U svim ostalim stvarima, odredbe koje se odnose na čitanje predloga zakona shodno se primjenjuju na predloge.

(3) Kada u skladu sa stavom 1 dati materijal prolazi jedno čitanje, odredbe koje se tiču konačnog glasanja (pravilo 86) se kao dodatak odredbama vezanim za drugo čitanje (pravila 81 i 82 i pravilo 83, stav 3), shodno primjenjuju na konačno čitanje.

(4) Ako neki materijal prolazi samo jedno čitanje, pravilo 82, stav 1, druga rečenica primjenjuje se na predloge amandmana.

(5) Ukoliko Poslovnik ne propisuje ili ne dozvoljava drugačije, čitanja počinju najranije trećeg dana nakon što je štampani materijal podijeljen.

(6) Ukoliko Vijeće starješina unaprijed postigne dogovor da se, umjesto održane rasprave, pisane verzije izlaganja uključe u zvaničnu evidenciju, navode se tačke dnevnog reda na koje se to odnosi. Izuzetno, rasprava se može održati ukoliko parlamentarna grupa ili pet posto poslanika Bundestaga to zahtijeva najkasnije do 18h prethodnog dana. U principu, svaka parlamentarna grupa može imati jedno izlaganje odgovarajućeg trajanja koje postaje dio zapisnika. Trajanje izlaganja za svaku parlamentarnu grupu treba da bude u skladu sa vremenom izlaganja na koje svaka parlamentarna grupa ima pravo u raspravi koja traje 30 minuta. Tekstovi izlaganja dostavljaju se predsjedavajućem najkasnije prije početka relevantne tačke dnevnog reda.

Pravilo 79**Prvo čitanje predloga zakona**

Za vrijeme prvog čitanja, rasprava u načelu održava se samo na preporuku Vijeća starješina ili ako, prije nego što data tačka dnevnog reda bude otvorena, parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga tako zahtijeva, ili ako je odluka po ovom pitanju donesena u skladu sa pravilom 80, stav 4. Samo se osnovni principi predloga zakona raspravljaju. Nezavisni predlozi ne mogu se pokrenuti.

⁵³ Član 59 [Zastupanje federacije za potrebe međunarodnog prava], stav 2 Osnovnog zakona: Za ugovore koji uređuju političke odnose federacije ili se odnose na pitanja saveznog zakonodavstva potrebna je saglasnost ili učešće, u formi saveznog zakona, tijela nadležnih u takvom slučaju za donošenje saveznog zakona. Kada su u pitanju izvršni ugovori, shodno se primjenjuju odredbe koje se tiču savezne administracije.

Pravilo 80 Upućivanje na odbor

(1) Na kraju prvog čitanja predlog zakona se upućuje na odbor, izuzev ako nije drugačije odlučeno u skladu sa stavom 2; samo u posebnim slučajevima moguće je uputiti ga na nekoliko odbora u isto vrijeme, od kojih se jedan proglašava matičnim. Drugi odbori mogu, uz konsultacije sa matičnim odborom, učestvovati u razmatranju posebnih aspekata predloga zakona s ciljem da dostave svoje mišljenje.

(2) Na osnovu predloga parlamentarne grupe ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga, Bundestag može dvotrećinskom većinom prisutnih poslanika odlučiti da nastavi sa drugim čitanjem bez upućivanja na odbor. Vremenski rok za podnošenje predloga regulisan je pravilom 20, stav 2, treća rečenica. U slučaju predloga finansijaskog zakona, Odbor za budžet treba da dobije priliku da pregleda predlog zakona u skladu sa pravilom 96, stav 4, prije nego se pređe na drugo čitanje. Ne primjenjuje se vremenski rok predviđen pravilom 96, stav 8, druga rečenica.

(3) Predsjednik Bundestaga može u dogovoru sa Vijećem starješina uputiti teme na odbor u skladu sa pravilom 75, stav 1, podstav (e), bez njihovog uvrštavanja u dnevni red. Izvještaj se podnosi Bundestagu samo ukoliko odbor želi preporučiti Bundestagu da donese odluku koja idu dalje od samog primanja k znanju.

Ako Odbor za budžet izrazi rezerve u pogledu neke tačke koja dolazi sa nivoa EU (pravilo 93) čije finansiranje nije ili je očito da neće biti osigurano godišnjim iznosom sopstvenih sredstava koje je izdvojila Evropska unija, što se tiče kompatibilnosti sa sadašnjim budžetom ili budućim budžetima Federacije, nadležni odbor dostavlja izvještaj.

(4) Tačke koje se, kako je to dogovoreno na Vijeću starješina, obrađuju po pojednostavljenoj proceduri, grupišu se kao zajednička tačka dnevnog reda. Jedno glasanje, bez rasprave, preuzima se kada su ove tačke u pitanju. Ukoliko se pokrene zahtjev da se glasanje podijeli u dijelove (pravilo 47), odvojeno glasanje koje se tiče predloga za upućivanje nije neophodno ukoliko nema protivljenja zahtjevu poslanika Bundestaga za izmjenu predloga Vijeća starješina. Ukoliko poslanik Bundestaga predloži da se o temi koja se obrađuje po skraćenoj proceduri raspravlja, prvo se glasa o ovom predlogu. Ukoliko za ovaj predlog glasa većina, data tema se stavlja na dnevni red tekuće sedmice zasijedanja kao dodatna tačka.

Pravilo 80a Analiza predloga zakona kako bi se obezbijedila jezička tačnost i jasnoća

(1) Na osnovu odluke matičnog odbora, urednički tim koji je formiran ili se nalazi u Bundestagu analiziraće predloge zakona kako bi se obezbijedila jezička tačnost i jasnoća i, po potrebi, daće preporuke odboru. Matični odbor može da se konsultuje sa uredničkim timom i zatraži da se analizira tekst u bilo kom trenutku tokom razmatranja zakona. Ovo se posebno odnosi na analizu predloga za amandmana za koje se očekuje da će biti usvojeni.

(2) Urednički tim takođe će pružiti dodatne lingvističke savjete.

Pravilo 81 Drugo čitanje predloga zakona

(1) Drugo čitanje započinje raspravom u načelu, ukoliko je to preporučio Vijeće starješina ili je to tražila parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga. Ono započinje drugog dana nakon što su podijeljene preporuke odbora i izvještaj odbora, a ranije samo ako se tako odluči na zahtjev parlamentarne grupe ili pet posto poslanika Bundestaga, dvotrećinskom većinom prisutnih poslanika; u slučaju predloga zakona koje predlaže Savezna vlada koji su proglašeni hitnima (*član 81*

*Osnovnog zakona*⁵⁴), može se odlučiti većinom glasova poslanika Bundestaga da se vremenski rok skрати. Vremenski rok predviđen pravilom 20 stav 2, druga rečenica⁵⁵, primjenjuje se kod ovakvih predloga.

(2) Drugo čitanje se otvara i zatvara raspravom o svakoj pojedinoj klauzuli, redosljedom kako je to dato u predlogu zakona; završava se raspravom o uvodu i nazivu. Na glasanje se prelazi nakon što se raspravljalo o svakoj klauzuli.

(3) Bundestag može odlučiti da izmijeni redosljed kojim se raspravlja o klauzulama, da raspravlja o dvije ili više klauzula zajedno, ili da raspravlja razdvojeno o dijelovima iste klauzule ili o predlozima amandmana koji se tiču iste teme.

(4) O nekim ili o svim predlozima zakona može se glasati zajedno. O ugovorima sa stranim zemljama i sličnim ugovorima u skladu sa članom 59, stav 2 Osnovnog zakona glasa se u cjelini.

Pravilo 82

Predlog amandmana i ponovno upućivanje na odbor tokom drugog čitanja

(1) Na drugom čitanju amandmani na predlog zakona mogu biti pokrenuti samo dok je u toku pretres teme na koju se oni odnose. Ovakve predloge potpisuje najmanje jedan poslanik Bundestaga, a mogu biti praćeni i kratkim obrazloženjem; ako oni do tog momenta nijesu bili podijeljeni, iščitavaju se naglas.

(2) Nijesu dopušteni predlozi amandmana na ugovore sa stranim zemljama ili slične ugovore kojima se regulišu politički odnosi Federacije ili se odnose na pitanja saveznog zakonodavstva (član 59, stav 2 Osnovnog zakona).

(3) Sve dok se nije glasalo i o posljednjoj klauzuli, predlog zakona se može u cjelini ili jedan dio uputiti ponovo na odbor koji ga nije prvobitno razmatrao; ovo se takođe odnosi i na one klauzule predloga zakona o kojima se već raspravljalo i glasalo.

Pravilo 83

Grupisanje amandmana

(1) Predsjednik Bundestaga se stara da se svi amandmani usvojeni na drugom čitanju grupišu zajedno.

(2) Odluke donesene na drugom čitanju predstavljaju osnove za treće čitanje.

⁵⁴**Član 81 glasi:** Ako pod okolnostima koje se odnose na predlog saveznog kancelara za glasanje o povjerenju, ne dođe do raspuštanja Bundestaga, savezni predsjednik može, na zahtjev Savezne vlade i uz saglasnost Bundesrata, da proglasi stanje zakonodavne krize u odnosu na neki predlog zakona, ako Bundestag odbije taj predlog zakona iako ga je Savezna vlada proglasila hitnim. Isto se primjenjuje i ako je predlog zakona odbijen, iako ga je savezni kancelar podnio zajedno sa zahtjevom u skladu sa članom 68.

(2) Ako, nakon proglašenja zakonodavne krize, Bundestag ponovo odbije predlog zakona ili ga usvoji u obliku za koji je rečeno da je neprihvatljiv za Saveznu vladu, za predlog zakona će se smatrati da je postao zakon ukoliko dobije saglasnost Bundesrata. Isto se primjenjuje i u slučaju predloga zakona koji nije usvojen u Bundestagu u roku od četiri sedmice nakon što je ponovo uveden u proceduru.

(3) Za vrijeme mandata saveznog kancelara, bilo koji drugi predlog zakon koji Bundestag odbije može postati zakon u skladu sa stavovima 1 i 2 ovog člana, u periodu od šest mjeseci od kada je prvi put proglašeno stanje zakonodavne krize. Nakon isteka ovog perioda, nedopustivo je novo proglašavanje zakonodavne krize za vrijeme mandata istog saveznog kancelara.

⁵⁵**Član 20, stav 2 glasi:** Dnevni red se dostavlja poslanicima Bundestaga, Bundesratu i Saveznoj vladi. Ukoliko nema prigovora, smatra se da je dnevni red usvojen kada se otvori prva tačka. Nakon otvaranja plenarne sjednice, prije otvaranja prve tačke, svaki poslanik Bundestaga može predložiti izmjene dnevnog reda, pod uslovom da je svoj predlog dostavio predsjedniku Bundestaga najkasnije do 18:00 časova prethodnog dana.

(3) Kada su sve klauzule predloga zakona odbijene na drugom čitanju, predlog zakona je odbijen i nema daljeg pretresa.

Pravilo 84 Treće čitanje predloga zakona

Predlog zakona ide na treće čitanje

(a) ako niti jedan amandman nije usvojen na drugom čitanju, onda neposredno nakon toga;
(b) ako su amandmani usvojeni, drugi dan nakon podjele materijala sa usvojenim amandmanima, odnosno ranije samo ako na osnovu zahtjeva parlamentarne grupe ili pet posto poslanika Bundestaga, Bundestag odluči tako dvotrećinskom većinom prisutnih poslanika; u slučaju predloga zakona koje Savezna vlada proglasi hitnim (član 81 Osnovnog zakona) može se odlučiti većinom glasova poslanika Bundestaga da se vremenski rok skрати. Vremenski rok predviđen pravilom 20, stav 2, treća rečenica primjenjuje se na ovakve predloge.

Treće čitanje započinje raspravom u načelu samo ako se takva rasprava nije odvijala u toku drugog čitanja i ako je to preporučio Vijeće starješina ili ako to zahtijeva pet posto prisutnih poslanika Bundestaga.

Pravilo 85 Predlozi amandmana i ponovno upućivanje na odbor tokom trećeg čitanja

(1) Predloge amandmana na predloge zakona na trećem čitanju potpisuje parlamentarna grupa ili pet posto poslanika Bundestaga, a mogu biti praćeni kratkim obrazloženjem. Oni se mogu odnositi samo na one klauzule na koje su usvojeni amandmani na drugom čitanju. Rasprava klauzulu po klauzulu ograničava se samo na te klauzule

(2) Prije nego što se pređe na konačno glasanje predlog zakona se može, u cjelini ili jedan dio, vratiti nazad na neki drugi odbor u odnosu na onaj koji ga je prvobitno razmatrao; primjenjuje se pravilo 80, stav 1. Ako taj odbor predloži amandmane na odluke koje je donio Bundestag u toku drugog čitanja, ova se preporuka stavlja na još jedno drugo čitanje.

Pravilo 86 Konačno glasanje

Glasanje o predlogu zakona odvija se nakon trećeg čitanja. Ukoliko odluke donesene tokom drugog čitanja ostanu neizmijenjene, na konačno glasanje se prelazi odmah. Ako su se podnosili amandmani konačno se glasanje odgađa, ako tako zahtijeva parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga, sve dok se odluke ne sakupe zajedno i ne podijele poslanicima. Kada su u pitanju ugovori sa stranim zemljama ili slični ugovori, ne pristupa se posebnom konačnom glasanju.

Pravilo 87

Procedura koja se odnosi na član 113 Osnovnog zakona⁵⁶

(1) Ukoliko Savezna vlada iskoristi član 113, stav 1 treća rečnica Osnovnog zakona⁵⁷ glasanje se suspenduje. Predlog zakona se može staviti na dnevni red najranije nakon prispjeća stava Savezne vlade ili šest sedmica nakon što zahtjev koji uputi Savezna vlada dobije savezni predsjednik.

(2) Ako Savezna vlada na osnovu člana 113, stav 2 Osnovnog zakona zahtijeva da Bundestag o predlogu zakona glasa ponovo, smatra se da je predlog zakona vraćen na matični odbor i Odbor za budžet.

(3) Ako je usvojeni zakon već prosljeđen Bundesratu u skladu sa pravilom 122⁵⁸, predsjednik informiše Bundesrat o zahtjevu Savezne vlade. U ovom slučaju smatraće se da nije došlo do prosljeđivanja.

Pravilo 88

Postupak kod predloga rezolucija

(1) Glasanje o predlozima rezolucija (pravilo 75, stav 2, podstav (e)) odvija se nakon konačnog glasanja na temu koja je u pitanju, ili, ako konačno glasanje nije moguće, nakon završetka rasprave. Glasanje o predlozima rezolucija koje se odnose na dijelove budžeta može se održati za vrijeme trećeg čitanja.

(2) Predlozi rezolucija mogu se uputiti na odbor samo ako predlagači nemaju prigovor. Ako parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundestaga tako zahtijeva, glasanje se odgađa za slijedeći dan zasjedanja.

Pravilo 89

Sazivanje Odbora za posredovanje

Na osnovu predloga parlamentarane grupe ili pet posto poslanika Bundestaga, Bundestag može odlučiti da se sazove Odbor za posredovanje i to kada su u pitanju predlozi zakona koji zahtijevaju odobrenje Bundesrata

Pravilo 90

Pretres po preporukama Odbora za posredovanje

Ako predlog za kompromis Odbora za posredovanje uključuje amandman na predlog zakona koji je Bundestag usvojio, procedura koja se tiče ovog predloga kompromisa vodi se u skladu sa pravilom 10 Poslovnika Odbora za posredovanje.

⁵⁶ Član 113 Osnovnog zakona glasi: **(1)** Za zakone kojima se povećavaju budžetski rashodi koje predlaže Savezna vlada ili koji podrazumijevaju ili će u budućnosti vjerovatno dovesti do novih rashoda, potrebna je saglasnost Savezne vlade. Isto se odnosi na zakone koji podrazumijevaju ili će u budućnosti vjerovatno dovesti do smanjenje prihoda. Savezna vlada može da traži od Bundestaga da odloži glasanje po ovakvim predlozima zakona. U ovakvom slučaju, Savezna vlada Bundestagu dostavlja svoje komentare u roku od šest sedmica.

(2) U roku od četiri sedmice od kako je Bundestag usvojio ovakav zakon, Savezna vlada može zahtijevati da se o zakonu ponovo glasa.

⁵⁷ Savezna vlada može da traži od Bundestaga da odloži glasanje po ovakvim predlozima zakona.

⁵⁸ Član Poslovnika 112, stav 1 glasi: Predsjednik Bundestaga, bez odlaganja, prosljeđuje usvojene predloge zakona Bundesratu

Pravilo 91 Prigovor koji ulaže Bundesrat

O predlogu za odbijanje prigovora koji uloži Bundesrat na predlog zakona koji usvoji Bundestag (član 77, stav 4 Osnovnog zakona) glasa se bez navođenja razloga za predlog i bez rasprave. Prije nego se pređe na glasanje mogu se izreći samo izjave. Glasanje se odvija prebrojavanjem glasova u skladu sa Pravilom 51 izuzev ako se zahtijeva glasanje glasačkim karticama koje nose imena poslanika (Pravilo 52).

Pravilo 92 Propisi koji imaju snagu zakona

Propisi koji imaju snagu zakona a koje izda Savezna vlada za koje je potrebna saglasnost Bundestaga ili čije ukidanje se može zahtijevati u određenom vremenskom periodu, upućuje odgovarajućem odboru direktno predsjednik Bundestaga, u dogovoru sa Vijećem starješina. Postupajući u skladu s tim, predsjednik Bundestaga postavlja vremenski rok za podnošenje izvještaja Bundestagu koji dostavlja matični odbor. Izvještaj odbora se stavlja na dnevni red za sljedeće zasijedanje Bundestaga. Ukoliko odbor ne podnese izvještaj na vrijeme propis se stavlja na dnevni red za sljedeće zasijedanje Bundestaga da bi on donio odluku bez izvještaja odbora.

Pravilo 93 Prosljeđivanje i upućivanje dokumenata EU

(1) Dokumenta, izvještaji, saopštenja, obavještenja i druge informacije koje se odnose na pitanja Evropske unije koja Bundestagu prosljeđuje Savezna vlada ili organi Evropske unije, kao i saopštenja Evropskog parlamenta (dokumenta EU) služe kao osnova za Bundestag u vršenju njegovih prava koja potiču iz člana 23 Osnovnog zakona i prava koje ima da učestvuje u stvarima koja se odnose na Evropksu uniju.

(2) Bundestag nema pravo da se odriče svog prava da dobija dokumenta EU od strane Savezne vlade ako prigovor pokrene parlamentarna grupa ili pet posto poslanika Bundestaga.

(3) Dokumenta EU koja potpadaju pod kategorije navedene u Aneksu 8 u principu se mogu upućivati. U odluci o upućivanju, u konsultacijama sa parlamentarnim grupama ocjenjuje se relevantnost teme za pretres. Dokumenta koja nisu navedena u Aneksu 8 navešće se u pogodnoj formi radi informisanja; ako parlamentarna grupa ili pet posto poslanika Bundestaga to zahtijeva, takva dokumenta se upućuju.

(4) Odgovarajući odbori mogu proglasiti dokumenta EU koja im nisu upućena, ili koja im još nisu upućena, za tačke za razmatranje. Odbori obavještavaju predsjednika Odbora za poslove Evropske unije koja su dokumenta EU oni proglasili za tačke koje će se razmatrati.

(5) Predsjednik Odbora za poslove Evropske unije, u dogovoru sa drugim odborima, dostavlja predsjedniku Bundestaga predlog za upućivanje primljenih dokumenata EU i dokumenata EU koja odbori proglašavaju za teme razmatranja. U konsultacijama sa parlamentarnim grupama, predsjednik Bundestaga upućuje svaki od dokumenata EU bez odlaganja jednom odboru kao matičnom i drugim odborima kao odborima od kojih se traži mišljenje. Ukoliko odbor ili parlamentarna grupa pokrene prigovor na upućivanje do koga treba da dođe ili do koga je već došlo, Vijeće starješina odlučuje po tom pitanju.

(6) Nazivi dokumenata EU koji se upućuju evidentiraju se u listi koja se distribuira i naznačava se kom odboru se te stavke upućuju. Dokumenta EU kako su definisana u Aneksu 8 za koja nijedna parlamentarna grupa nije objavila relevantnost za pretres niti se protivila upućivanju biće predstavljena u posebnom odjeljku na ovoj listi.

(7) Dokument EU se distribuira kao štampani materijal Bundestaga ako predsjednik Odbora za poslove Evropske unije tako zahtijeva u predlogu za upućivanje ili ako matični odbor dostavi preporuku za donošenje rezolucije koja prevazilazi samo primanje k znanju. Dokumenta EU koja ne potpadaju pod kategorije dokumenata pobrojanih u Aneksu 8 (stav (2), treća rečenica), ne distribuiraju se kao štampani materijal; ako se preporuka za donošenje rezolucije odnosi na dokument EU ovog tipa, informacije će se samo obezbjeđivati u vezi glavnih elemenata sadržanih u dokumentu, vodeći računa o poštovanju povjerljivosti.

(8) Na zahtjev parlamentarne grupe ili pet posto poslanika Bundestaga, obavještenja Savezne vlade u pisanoj formi upućena Bundestagu u skladu sa Zakonom o saradnji između Savezne vlade i Bundestaga u pitanjima koja se tiču Evropske unije moraju biti stavljena na dnevni red zasijedanja Bundestaga i o njima će se raspravljati u roku od tri nedelje od prijema.

Pravilo 93a

Razmatranje dokumenata EU na odboru

(1) U svom razmatranju dokumenata EU, odbori ujedno prate i poštovanje principa supsidijarnosti i srazmjernosti. Ukoliko je namjera da se podnese prigovor o neusaglašenosti sa ovim principima, Odbor za poslove Evropske unije, u prvoj instanci, dobija priliku da iznese svoje mišljenje. Ako matični odbor samo namjerava da primi k znanju odosni dokument, ipak treba dostaviti izvještaj Bundestagu ako Odbor za poslove Evropske unije izrazi zabrinutost u pogledu narušavanja principa supsidijarnosti i srazmjernosti.

(2) Odbori mogu zasnivati svoja razmatranja i preporuke za donošenje rezolucije na narednom dokumentu koji prati dokument EU koji im je prethodno upućen. Matični odbor takođe može predstaviti preporuku za donošenje rezolucije više od jednog puta, pogotovo kako bi se uzelo u obzir novi razvoj događaja. O tome se obavještavaju odbori pozvani da daju svoje mišljenje i dobijaju priliku da dopune navedeno mišljenje ili da daju novo mišljenje, u okviru vremenskog roka određenog od strane matičnog odbora.

(3) Čak i kada Bundestag izrazi svoje mišljenje o određenom dokumentu EU, odbor imenovan za matični odbor za odnosni dokument ostaje nadležan za uključivanje u napore Savezne vlade da postigne sporazum sa Bundestagom kada se navede zahtjev za odobrenjem parlamenta. Stav 2, treća rečenica shodno se primjenjuje. Matični odbor onda mora Bundestagu predstaviti novu preporuku za donošenje rezolucije.

(4) Stav (3) primjenjivaće se, *mutatis mutandis*, na sporazum postignut između Bundestaga i Savezne vlade o otvaranju pregovora o pristupanju i amandmanima na ugovor shodno Zakonu o saradnji između Savezne vlade i Nemačkog Bundestaga u pitanjima koja se tiču Evropske unije.

(5) Odbor može pozvati članove Evropskog parlamenta, kao i predstavnike Savjeta i Komisije Evropske unije, ili osobe koje oni delegiraju, da prisustvuju njihovom razmatranju evropskih poslova. Oni mogu razmatrati dokumenta EU zajednički sa odborima Evropskog parlamenta sa istim djelokrugom rada.

(6) Kako bi se pripremile odluke o dokumentima EU, odbori mogu slati delegacije u odbor Evropskog parlamenta sa istim djelokrugom rada ili u druge organe Evropske unije.

Pravilo 93b

Odbor za poslove Evropske unije

(1) Odbor za poslove Evropske unije koga imenuje Bundestag u skladu sa članom 45 Osnovnog zakona ima zadatak da se bavi dokumentima EU u skladu sa pravilom 93, stav 1 u skladu sa Poslovníkom i odlukama Bundestaga.

(2) Na predlog parlamentarne grupe ili pet posto poslanika Bundestaga, Bundestag može da ovlasti Odbor za poslove Evropske unije, u pogledu posebno označenih dokumenata EU, da vrše prava

Bundestaga u odnosu na Saveznu vladu, u skladu a članom 23 Osnovnog zakona. Takođe može da navede svoje mišljenje o dokumentu EU ukoliko neki od zainteresovanih odbora nema prigovor. To ne utiče na pravo Bundestaga da u svakom momentu sam donese odluku o nekom pitanju koje se tiče Evropske unije.

(3) U slučaju ovlašćenja u skladu sa stavom 2, prva rečenica, Odbor za poslove Evropske unije, prije nego što Saveznoj vladi naznači svoje mišljenje, zahtijeva mišljenje o dokumentu EU od odnosnih odbora. Ako Odbor za poslove Evropske unije želi da odstupi od mišljenja jednog ili više odbora, treba sazvati zajedničku sjednicu sa odborima od kojih je zatraženo mišljenje. U hitnim slučajevima, predsjednici odbora od kojih je zatraženo mišljenje mogu glasati pismeno u skladu sa pravilom 72, druga rečenica.

(4) Stav 3 se shodno primjenjuje ako Odbor za poslove Evropske unije želi da vrši svoja prava u skladu sa stavom 2, druga rečenica. Matični odbor može, uz navođenje razloga za to, da zahtijeva da Odbor za poslove Evropske unije ispita da li da vrši svoje pravo u skladu sa stavom 2, druga rečenica; ako se to odbaci, stav 6 se shodno primjenjuje. Odbori od kojih je zatraženo mišljenje moraju biti uključeni ako matični odbor i Odbor za poslove Evropske unije smatraju da je to neophodno; stav 3, treća rečenica shodno se primjenjuje.

(5) Odstupajući od pravila 60, predsjednik Odbora za poslove Evropske unije takođe ima pravo da sazove sjednicu odbora van rasporeda rada Bundestaga ili na nekom drugom mjestu koje nije stalno sjedište Bundestaga ako raspored relevantnih organa Evropske unije to zahtijeva i ako je predsjednik Bundestaga dao odobrenje.

(6) U pogledu sadržaja i razloga za mišljenje koje Saveznoj vladi daje Odbor za poslove Evropske unije o evropskim dokumentima, Odbor za poslove Evropske unije dostavlja izvještaj; ovaj izvještaj se distribuira kao štampani materijal Bundestaga i stavlja na dnevni red u roku od tri sedmice zasijedanja od dana distribucije. Međutim, rasprava se održava samo ako to zahtijeva parlamentarna grupa ili pet posto prisutnih poslanika Bundstaga.

(7) Što se tiče dokumenta EU koji mu je upućen kao odboru od koga se traži mišljenje, Odbor za poslove Evropske unije može pokretati predloge za izmjene preporuke za rezoluciju koju dostavlja matični odbor; predlog za amandman dostavlja se predsjedniku Bundestaga najkasnije do 18.00 časova na dan prije nego što se preporuka za rezoluciju o dokumentu EU razmatra.

(8) Njemački članovi Evropskog parlamenta imaju pristup sjednicama Odbora za poslove Evropske unije; konkretni njemački članovi Evropskog parlamenta imaju pravo da prisustvuju kao predstavnici. Takvi članovi Evropskog parlamenta koji imaju pravo da učestvuju u razmatranju, na predlog parlamentarnih grupa u Bundestagu iz čijih partija su njemački članovi izabrani u Evropski parlament, imenuje predsjednik njemačkog Bundestaga da služe do narednih izbora za Evropski parlament ili do kraja saziva njemačkog Bundestaga, štogod bude ranije. Imenovani članovi Evropskog parlamenta ovlašćeni su da predlažu razmatranje stavki, kao i da daju informacije i mišljenje tokom razmatranja na Odboru za poslove Evropske unije.

(9) Odbor za poslove Evropske unije sastavlja principe koji rukovode rješavanje pitanja sa nivoa EU koja mu se šalju i koristi ih kao osnovu za preporuke za donošenje rezolucija koje dostavlja Bundestagu ili mišljenja koja upućuje Saveznoj vladi.

(...)

Pravilo 94 Mjere stabilnosti

Mjere Savezne vlade u skladu sa članom 8, stavom 1 Zakona za promovisanje ekonomske stabilnosti i razvoja (mjere stabilnosti) upućuje predsjednik Bundestaga direktno Odboru za budžet. Odbor za budžet razmatra mjeru najkasnije u roku od jedne sedmice zasijedanja nakon prijema izjave o stavu Bundesrata. Izvještaj Odbora za budžet stavlja se na dnevni red najkasnije jedan dan nakon isteka četiri sedmice nakon što je Bundestag primio mjere. Ako do ovog roka Odbor za budžet ne pripremi nikakve preporuke, mjera se stavlja na dnevni red za sljedeće zasijedanje Bundestaga, bez izvještaja

Odbora. Bilo kakvi predlozi amandmana na mjere stabilnosti mogu se odnositi samo na smanjenje troškova (poglavlje 42 Zakonika o saveznom budžetu).

Pravilo 95 Predlozi budžetskih zakona

(1) Predlozi budžetskih zakona su nacrt zakona o budžetu i nacrt budžeta, predlozi zakona kojima se mijenjaju i dopunjavaju ovi nacrti (predlozi zakona o izmjenama i dopunama budžeta) i predlozi zakona za izmjenu i dopunu zakona o budžetu i budžeta (predlozi zakona o dopunskom budžetu), kao i drugi predlozi zakona vezani za budžet. Svi predlozi budžetskih zakona upućuju se Odboru za budžet; na osnovu njihovog zahtjeva, specijalizovani odbori imaju pravo da iskažu svoje mišljenje. Pravilo 63, stav 2 shodno se primjenjuje. Odbor za budžet daje izvještaj o komentarima odnosnih odbora. Predsjednik po pravilu upućuje predloge zakona o budžetskim izmjenama bez prvog čitanja. Predloge zakona o dopunskim budžetima može uputiti na Odbor za budžet predsjednik Bundestaga, a na predlog Vijeća starješina i to bez prvog čitanja i o njima se dalje raspravlja u jednom čitanju.

(2) Drugo čitanje nacrta Zakona o budžetu i nacrta budžeta ne odvija se ranije od šest sedmica, a konačno čitanje predloga zakona o dopunskim budžetima ne ranije od tri sedmice, od dana kada je predlog predat, ukoliko je izjava stava Bundesrata primljena prije isteka vremenskog roka određenog u članu 110, stav 3 Osnovnog zakona.

(3) Osim odredbi koje se tiču drugog čitanja (pravila 81 i 82), odredba koja se tiče konačnog glasanja (pravilo 86) shodno se primjenjuje na posljednje čitanje predloga zakona o dodatnim budžetima.

(4) Odbor za budžet razmatra predloge zakona o dodatnim budžetima najkasnije u sedmici zasijedanja koja slijedi nakon prispjeća izjave o stavu Bundesrata. Izvještaj Odbora za budžet stavlja se na dnevni red za sljedeće zasijedanje Bundestaga. Ako Odbor za budžet nije dovršio svoje razmatranje u okviru propisanog vremenskog roka, predlog zakona se stavlja na dnevni red za sljedeće zasijedanje Bundestaga bez izvještaja Odbora.

Pravilo 96 Predlozi finansijskih zakona

(1) Predlozi finansijskih zakona su svi oni predlozi koji su zbog svoje temeljne važnosti ili finansijskog obuhvata takvi da će vjerovatno imati značajan uticaj na javne finansije Federacije ili pokrajina, a koji ne predstavljaju predloge budžetskih zakona u smislu pravila 95. Ukoliko postoje sumnje što se tče prirode predloga zakona, Bundestag odlučuje o tome nakon što je saslušao Odbor za budžet.

(2) Predlozi finansijskih zakona se, nakon prvog čitanja, upućuju Odboru za budžet i specijalizovanom odboru. Kada predlozi zakona postanu predlozi finansijskih zakona nakon usvajanja predloga amandmana u odboru, odbor informiše predsjednika Bundestaga u skladu sa tim. Predsjednik Bundestaga tekst usvojen od strane odbora upućuje Odboru za budžet; u vezi sa ovim on može postaviti vremenska ograničenja.

(3) Predlozi finansijskih zakona koje predlažu poslanici Bundestaga moraju imati finansijske implikacije u obrazloženju koje ide uz takve predloge. Predsjednik Bundestaga daje Saveznoj vladi priliku da u roku od četiri sedmice iznese svoj stav u pogledu finansijskih implikacija po javne finansije Federacije ili pokrajina. Izvještaj Odbora za budžet može biti uvršten direktno na dnevni red samo nakon prispjeća izjave o stavu Savezne vlade ili nakon isteka četiri sedmice.

(4) Ukoliko predlozi finansijskih zakona utiču na javne finansije Federacije, Odbor za budžet ispituje njihovu kompatibilnost sa trenutnim budžetom i budućim budžetima. Ukoliko se pokaže da ovaj predlog zakona utiče na tekući budžet, Odbor za budžet, zajedno sa izvještajem, predaje Bundestagu preporuke za pokrivanje smanjenja prihoda ili povećanja rashoda; ako predlog zakona utiče na buduće budžete, u izvještaju Odbora za budžet se komentariše mogućnosti za obezbjeđenje pokriva

u budućnosti. Ako je Savezna vlada izrazila svoj stav po pitanju preporuka, Odbor za budžet daje komentar na taj stav u svom izvještaju. Ukoliko Odbor za budžet nije u mogućnosti da da preporuke kada je u pitanju pokriće, taj predlog finansijskog zakona se predaje Bundestagu, koji, nakon što čuje izjavu pokretača o tome, raspravlja i odlučuje samo o mogućnostima za obezbjeđenje takvog pokrića. Ako i Bundestag smatra da se takvo pokriće ne može obezbijediti, za predlog finansijskog zakona se smatra da je odbijen.

(5) Ukoliko predlog finansijskog zakona utiče na javne finansije pokrajine, Odbor za budžet u svom izvještaju daje izjavu o prirodi i obimu ovih implikacija.

(6) Ukoliko izvještaj Odbora za budžet pokaže da su članovi Vlade, ili osobe koje ona delegira, pokazali rezervisanost prema finansijskim implikacijama predloga zakona, prema odlukama matičnog odbora ili prema preporukama za obezbjeđenje pokrića, predsjednik Bundestaga daje Saveznoj vladi priliku da izrazi svoj stav, ukoliko to već nije učinjeno. U tom slučaju, izvještaj može biti stavljen na dnevni red samo nakon prispjeća izjave o stavu Savezne vlade ili nakon četiri sedmice. Ukoliko je Savezna vlada iznijela svoj stav, Odbor za budžet svoje stavove iznosi pred Bundestag.

(7) Ako su na drugom čitanju usvojeni amandmani koji imaju finansijske implikacije temeljnog značaja ili značajan finansijski obuhvat, treće čitanje se, nakon prethodne rasprave na Odboru za budžet neće održati prije druge sedmice, nakon što su ovakvi amandmani usvojeni.

(8) Izvještaji Odbora za budžet koji sadrže preporuku za pokriće mogu se raspravljati bez usklađivanja sa vremenskim ograničenjima predviđenim za drugo čitanje predloga zakona (pravilo 81, stav 1, druga rečenica). Što se tiče izvještaja koji ne sadrže preporuke za pokriće, vremenska ograničenja određena za drugo čitanje ne mogu se niti skratiti niti ukinuti, izuzev ako Bundestag ne odluči da postupi u skladu sa pravilom 80, stav 2.

Pravilo 96a

Procedura u skladu sa Zakonom o učešću parlamenta

(1) Ako parlamentarna grupa u odboru ili najmanje jedna trećina članova odbora to zahtijeva, a predsjednik Bundestaga je to odobrio, predsjednik odbora je u obavezi da sazove sjednicu odnosnog odbora van programa rada Bundestaga kako bi se razmotrio predlog u skladu sa članom 4, stav 1 ili članom 7, stav 1 u vezi sa članom 4, stav 1 Zakona o učešću parlamenta.

(2) Predsjednik Bundestaga mora dobiti zahtjev da Bundestag vodi pretres u skladu sa članom 4, stav 1 ili članom 7, stav 1 u vezi sa članom 4, stav 1 Zakona o učešću parlamenta u roku od sedam dana od njegove distribucije kao štampanog materijala. Nakon što dobije takav zahtjev, predsjednik bez odlaganja obavještava parlamentarne grupe i Saveznu vladu.

(3) Ukoliko Savezna vlada obavijesti Bundestag u skladu sa članom 6, stav 1 Zakona o učešću parlamenta putem pismenog izvještaja, ovaj izvještaj se distribuira kao štampani materijal. Isto se primjenjuje i na druge pismene izvještaje koji se predstavljaju Bundestagu. U slučajevima definisanim članom 5, stav 1 Zakona o učešću parlamenta, predsjednik i izvjestioci Odbora za spoljne poslove i Odbora za odbranu u principu se informišu van sastanaka odbora u skladu sa stavom 2. Ako Bundestag odobri zahtjev u skladu sa članom 5, stav 3 Zakona o učešću parlamenta, opšte odredbe se primjenjuju na buduće izvještaje.

(4) Primjenjuju se odredbe Pravila njemačkog Bundestaga o bezbjednosti dokumenata.

(...)

Pravilo 99

Hitni predlozi zakona Savezne vlade u skladu sa članom 81 Osnovnog zakona

(1) Predlozi zakona Savezne vlade koji su proglašeni hitnim u skladu sa članom 81 Osnovnog zakona ili koji su ponovo podneseni Bundestagu nakon proglašenja zakonodavne krize stavljaju se na dnevni

red za sledeće zasijedanje ukoliko tako zahtijeva Savezna vlada. Oni sa dnevnog reda mogu biti skinuti samo jednom.

(2) Za predlog zakona se takođe smatra da je odbijen ako je, na drugom ili trećem čitanju, bilo u smislu pojedine klauzule ili u cjelini, stavljen na glasanje dva puta, bez rezultata zbog nedostatka kvoruma.

PRILOG III: ZAKONODAVNI POSTUPAK U SLOVENAČKOM DRŽAVNOM ZBORU

a) Opšte odredbe

Član 114

- (1) Predlog zakona može predsjedniku Državnog zbora poslati Vlada, poslanik, Državni savjet ili najmanje 5.000 glasača.
- (2) Nakon što je predlog zakona proslijeđen predsjedniku Državnog zbora, nije više moguće prijaviti se kao ko-predlagač predloga zakona.

Član 115

- (1) Predlog zakona sadrži naslov zakona, uvod, tekst članova i obrazloženje.
- (2) Bez obzira na prethodni stav, predlog zakona o ratifikaciji međunarodnog ugovora sadrži naslov zakona, tekst članova, uključujući tekst međunarodnog ugovora, i obrazloženje.
- (3) **Uvod sadrži:**
- ocjenu stanja i razloge za donošenje zakona,
 - ciljeve, principe i najznačajnija rješenja predloga zakona,
 - ocjenu finansijskih posljedica predloga zakona za državni budžet i druga javna finansijska sredstva,
 - izjavu da su sredstva za implementaciju zakona predviđena u državnom budžetu ako predlog zakona predviđa korišćenje budžetskih sredstava u periodu za koji je državni budžet već usvojen,
 - prikaz regulative u drugim pravnim sistemima i usaglašenosti predloženog propisa sa *acquis communautaire*; prikaz regulative u najmanje tri pravna sistema država članica Evropske unije,
 - procjenu posljedica koje bi u pojedinim oblastima imalo donošenje zakona i to:
 1. procjenu administrativnih posljedica,
 2. procjenu uticaja na životnu sredinu, uključujući prostorne i aspekte zaštite,
 3. procjenu ekonomskog uticaja,
 4. procjenu uticaja u oblasti socijalne politike,
 5. procjenu posljedica u svijetlu razvojnih planskih dokumenata,
 6. procjenu u drugim oblastima.
 - podatke o učešću javnosti u pripremi predloga zakona,
 - podatke o spoljnom stručnjaku ili pravnom licu koje je učestvovalo u pripremi predloga zakona (lično ime i zvanje fizičkog lica ili preduzeća i adresa pravnog lica),
 - podaci o iznosu uplate koju je u ovu svrhu primilo lice iz prethodne tačke,
 - izjavu o tome koji će predstavnici predlagača učestvovati u radu Državnog zbora i radnih tijela.
- (4) Komponente iz šeste, sedme, osme i devete tačke prethodnog stava sadržane su samo u predlogu zakonu koji je uputila Vlada. Za predlog zakon koji se usvaja po hitnom postupku, Vlada ne navodi sadržaje iz šeste i sedme tačke prethodnog stava.
- (5) U tekstu članova, treba koristiti ženski i muški rod u prvim članovima ili poglavljima predloga zakona u kojima se definišu osnovni subjekti predloga zakona i treba uputiti na to da će se u daljem tekstu koristiti oblik u muškom rodu. Ovo se ne primjenjuje kada se predlažu izmjene ili dopune zakona.

(6) Kada se predlože izmjene i dopune zakona, predlagač će uz predlog zakona priložiti i tekst onih odredaba zakona za koje se predlažu izmjene i dopune.

(7) U obrazloženju će se pojasniti sadržaj i svrha pojedinih članova predloga zakona i posljedice i međusobne odnosi rješenja koja su u njemu sadržana.

Član 115a

Ako predlog zakona ne sadrži potrebne podatke iz člana 115. ovog Poslovnika, predsjednik Državnog zbora pozviva predlagača da dopuni predlog zakona. Ako predlagač ne dopuni predlog zakona najkasnije u roku od 15 dana od poziva predsjednika Državnog zbora, smatra se da predlog zakona nije podnjet. Datum podnošenja predloga zakona Državnom zboru smatra se datumom podnošenja predloga zakona, a u slučaju izmjene i dopune iz druge rečenice ovog člana, datum izmjena zakona u skladu sa pozivom predsjednika Državnog zbora.

Član 116

(1) Predsjednik Državnog zbora prosljeđuje predlog zakona svim poslanicima odmah nakon što je on podnesen. Tako počinje zakonodavni postupak.

(2) Predsjednik Državnog zbora šalje predlog zakona i Vladi kada ona nije predlagač zakona. Vlada može dostaviti mišljenje o tom predlogu zakonu.

Član 117

(1) Ako je podneseno nekoliko predloga zakona koji uređuju iste društvene odnose, a Državni zbor nije još počeo raspravu o predlogu zakona na osnovu člana 122 ili matično radno tijelo nije još započelo raspravu o predlogu zakona na osnovu člana 126 ovog Poslovnika, Državni zbor najprije raspravlja o onom predlogu zakona koji je prosljeđen (poslat) prvi a zatim o ostalim predlozima zakona prema redosljedu po kome su predati.

(2) Ako predlozi zakona iz prethodnog stava obuhvataju predlog zakona koji je prosljedila Vlada ali nije prosljeđen kao prvi, Državni zbor raspravlja o njemu kao drugom bez obzira na redosljed po kome su predlozi predati.

(3) Bez obzira na odredbe prethodnih stavova, matično radno tijelo može da odluči da raspravlja o predlozima zakona koji uređuju iste društvene odnose i o kojima Državni zbor još nije počeo raspravu prema članu 122 ili matično radno tijelo još nije počelo raspravu prema članu 126 ovog Poslovnika, te o predlogu zakona za koji je Državni zbor odlučila da ga donese u hitnom postupku, na istoj sjednici i u okviru iste tačke dnevnog reda prema odredbama ovog Poslovnika o hitnom postupku za donošenje zakona.

(4) U slučajevima iz prethodnog stava, svaki predlagač predloga zakona ima pravo i dužnost predlagača prema ovom Poslovniku.

Član 118

(1) Predlagač može da povuče predlog zakona ili da zamijeni predlog zakona novim, do sazivanja sjednice Državnog zbora na kojoj počinje rasprava o predlogu zakona na osnovu člana 122 ili do obavještenja o sjednici matičnog radnog tijela na kojoj počinje rasprava o predlogu zakona na osnovu člana 126 ovog Poslovnika.

(2) Ako predlagač zamijeni predlog zakona novim, zakonodavni postupak u vezi sa novim predlogom zakona počinje kada predsjednik Državnog zbora prosljedi taj predlog zakona poslanicima.

(3) Ako predlagač povuče predlog zakona u roku iz prvog stava ovog člana, zakonodavni postupak je okončan.

b) Preliminarno čitanje

Član 119

- (1) Prije podnošenja predloga zakona, predlagač zakona može da predloži da se održi preliminarno čitanje koje se odnosi na osnovna pitanja i društvene odnose koje treba urediti zakonom.
- (2) Preliminarno čitanje održava se na osnovu prikaza stanja u oblasti koju treba urediti novim zakonom i teza za normativno uređenje koje može sadržati varijante rješenja.
- (3) Ako Kolegijum prihvati predlog da održi preliminarno čitanje, predsjednik Državnog zbora određuje i u kom radnom tijelu će se održati to čitanje.

Član 120

- (1) U preliminarnom čitanju učestvuje predlagač, a može učestvovati i Vlada kada nije predlagač.
- (2) Na zahtjev radnog tijela iz prethodnog člana, zakonodavno-pravna služba daje mišljenje u preliminarnom čitanju.
- (3) Nakon preliminarnog čitanja, radno tijelo iz prethodnog člana donosi mišljenje koje šalje predlagaču.
- (4) U uvodu predloga zakona predlagač obrazlaže kako je mišljenje radnog tijela iz prethodnog stava uzeto u obzir.

c) Redovni zakonodavni postupak

ca) Prvo čitanje

Član 121

Prvo čitanje predloga zakona počinje kada se predlog zakona proslijedi poslanicima, osim u slučaju iz člana 122 ovog Poslovnika.

Član 122

- (1) U roku od 15 dana nakon što je predlog zakona proslijeđen poslanicima, najmanje deset poslanika može da traži od Državnog zbora da održi raspravu o razlozima zbog kojih je potrebno donošenje zakona i o principima, ciljevima i osnovnim rješenjima predloga zakona (opšta rasparva).
- (2) Nakon opšte rasprave, Državni zbor odlučuje o tome da li je predlog zakona prihvatljiv za dalje čitanje.
- (3) Ako Državni zbor odluči da predlog zakona jeste prihvatljiv za dalje čitanje, nastavlja se zakonodavni postupak.
- (4) Ako Državni zbir odluči da predlog zakona nije prihvatljiv za dalje čitanje, zakonodavni postupak se okončava.

Član 123

Predsjednik Državnog zbora određuje matično radno tijelo i upućuje mu predlog zakona na diskusiju odmah po isteku vremenskog roka iz prvog stava prethodnog člana ili odmah nakon zaključenja opšte rasprave i usvajanja odluke da je predlog zakona prihvatljiv za dalje čitanje

Član 124

- (1) Predlog zakona koji će imati finansijske posljedice na državni budžet ili druga javna finansijska sredstva takođe se upućuje na raspravu u radno tijelo nadležno za pitanja javnih finansija. To radno tijelo može da daje i mišljenja o izmjenama i dopunama koja imaju finansijske posljedice na državni budžet ili druga javna finansijska sredstva, i mora naročito da skrene pažnju na mogućnost da predlog zakona predviđa budžetske izdatke koji nijesu planirani za period za koji je usvojen budžet.

Pomenuto radno tijelo šalje izvještaj o finansijskim posljedicama predloga zakona i izmjena i dopuna matičnom radnom tijelu.

(2) Predlog zakona koji sadrži odredbe koje se odnose na prava i položaj nacionalnih zajednica takođe se upućuje Komisiji za nacionalne zajednice. Ova komisija može da daje mišljenja i o izmjenama i dopunama koja se tiču prava i položaja nacionalnih zajednica. Ova komisija šalje izvještaj o tim odredbama predloga zakona i izmjena i dopuna matičnom radnom tijelu.

cb) Drugo čitanje

Član 125

(1) Drugo čitanje predloga zakona najprije se održava u okviru matičnog radnog tijela, a zatim na osnovu izvještaja matičnog radnog tijela na sjednici Državnog zbora.

(2) Ako se o predlogu zakona nije održala opšta rasprava, predstavnici poslaničkih klubova mogu da iznesu na sjednici Državnog zbora obrazložen stav poslaničkih klubova o predlogu zakona ako o tome obavijeste predsjednika Državnog zbora najkasnije do utvrđenog vremenskog roka za početak sjednice. Njihovo izlaganje o tome ne smije trajati više od pet minuta.

(3) U drugom čitanju raspravlja se i glasa o pojedinačnim članovima ili dijelovima predloga zakona.

(4) O naslovu zakona raspravlja se i glasa samo ukoliko je podnesen predlog za izmjenu i dopunu istog.

Faza rasprave u matičnom radnom tijelu

Član 126

U drugom čitanju predloga zakona, matično radno tijelo raspravlja i glasa o pojedinačnim članovima predloga zakona.

Član 127

Ako matično radno tijelo, prema trećem stavu člana 117 ovog Poslovnika raspravlja o predlozima zakona koji uređuju iste društvene odnose, on najprije odlučuje na osnovu kojega od predloga zakona će pripremiti dopunjen predlog zakona, a zatim odlučuje koji od članova drugih predloga zakona će uključiti u predlog zakona na osnovu kojeg će se pripremiti dopunjen predlog zakona; zatim nastavlja čitanje prema odredbama ovog Poslovnika o fazi rasprave u matičnom radnom tijelu i u skladu sa odredbama člana 144 ovog Poslovnika.

Član 128

(1) Matično radno tijelo može da odluči:

- da se spoji rasprava i glasanje o nekoliko povezanih članova predloga zakona,
- da održi zasebne rasprave i glasanja o pojedinačnim dijelovima ili poglavljima predloga zakona,
- da održi jednu raspravu i glasanje o nekoliko dijelova ili poglavlja predloga zakona ili o svim članovima zajedno.

(2) Matično radno tijelo može da odluči da predlog zakona o kome nije održana opšta rasprava po članu 122 nije prihvatljiv za dalje čitanje.

Član 129

(1) Amandmane na predlog zakona mogu da podnesu poslanici, poslanički klub, zainteresovano radno tijelo i radno tijelo iz člana 124 ovog Poslovnika, te Vlada kada ona nije predlagач zakona.

(2) Amandmani se mogu predati do pet dana prije sjednice matičnog radnog tijela na kome se održava drugo čitanje predloga zakona. Ako se ta sjednica sazove u skladu sa drugim stavom člana

48 ovog Poslovnika, amandmani se mogu predati do početka čitanja predloga zakona. Ako je u dnevni red sjednice uvršćen predlog zakona koji nije bio uključen vremenskim rasporedom, amandmani se mogu predati do početka čitanja predloga zakona.

(3) Amandmanima se mogu predložiti izmjene ili dopune pojedinačnog člana ili naslova zakona. Novi članovi u kojima se nalaze rješenja koja se izvode iz ciljeva i principa predloga zakona kao i brisanje pojedinačnih članova mogu se takođe predložiti putem amandmana.

(4) Predlagač zakona može da podnese amandmane na amandmane koji su već predati najkasnije do dvanaest sati dan prije sjednice matičnog radnog tijela. Amandmane na amandmane koji, prema drugom stavu ovog člana mogu da se podnesu do početka čitanja predloga zakona, može da podnese predlagač zakona do početka rasprave o podnesenim amandmanima.

(5) Amandmani se podnose u pisanoj formi u normativnom obliku, zajedno sa obrazloženjem razloga za predlaganje amandmana i navode se posljedice za državni budžet i druga javna finansijska sredstva, te druge posljedice koje će imati usvajanje amandmana.

Član 130

(1) Predlagač zakona, zainteresovano radno tijelo, radno tijelo iz člana 124 ovog Poslovnika i Vlada kada ona nije predlagač zakona, mogu dati mišljenje o pojedinačnim amandmanima.

(2) Matično radno tijelo raspravlja o amandmanima i mišljenjima iz prethodnog stava i donosi odluku o njima.

Član 131

(1) O svakom amandmanu se glasa zasebno.

(2) Prije svakog glasanja, predlagač i Vlada kada nije predlagač mogu dati mišljenje o pojedinačnim amandmanima.

(3) Ako se amandman na neki član odnosi, u smislu svog sadržaja na amandmane drugih članova, o tim amandmanima se raspravlja i glasa zajedno.

(4) Ako je podneseno nekoliko amandmana na jedan član, amandman koji se najviše razlikuje od izvornog člana prvi se stavlja na glasanje, a drugi amandmani se stavljaju na glasanje prema istom kriterijumu.

(5) Ako se podnese amandman na drugi amandman, amandman koji je predat na drugi amandman se prvi stavlja na glasanje.

(6) Ako predsjednik matičnog radnog tijela utvrdi da su zbog usvojenih amandmana drugi amandmani postali bespredmetni, o njima se ne glasa. Ako predlagač drugih amandmana prigovori na ovakvu odluku predsjednika, matično radno tijelo o tome odlučuje bez rasprave i bez obrazloženja glasanja.

(7) Predlagač amandmana može da izmijeni, dopuni ili povuče amandman do kraja rasprave o amandmanima na član na koji je predložio amandman.

(8) Matično radno tijelo može usvojiti i svoj amandman.

Član 132

(1) Kada je predložen zakon o izmjenama i dopunama zakona, mogu se predati amandmani samo na članove koji se mijenjaju i dopunjuju predlogom zakona.

(2) Ograničenja iz prethodnog stava ne odnose se na amandmane koji su predloženi na prelazne i završne odredbe predloga zakona.

Član 133

(1) Nakon rasprave o amandmanima i članovima, sastavlja se novi predlog zakona koji uključuje predlog zakona spreman za drugo čitanje i sve usvojene amandmane. Novi predlog zakona sastavni je dio izvještaja koji sastavlja matično radno tijelo za drugo čitanje predloga zakona.

(2) Kada se raspravlja o predlogu zakona koji sadrži odredbe koje se odnose na prava i položaj nacionalnih zajednica, izvještaj obuhvata i eventualni izvještaj Komisije za nacionalne zajednice iz

drugog stava člana 124 ovog Poslovnika i mišljenje matičnog radnog tijela o stavu Komisije za nacionalne zajednice.

Faza rasprave u plenumu

Član 134

(1) U drugom čitanju predloga zakona, Državni zbor raspravlja o pojedinačnim članovima na koje su podneseni amandmani i glasa o pojedinačnim amandmanima.

(2) Državni zbor ne raspravlja o predlogu zakona u drugom čitanju za koje je matično radno tijelo odlučilo da on nije prihvatljiv za dalje čitanje, već umjesto toga glasa o predlogu matičnog radnog tijela. Ako se usvoji predlog matičnog radnog tijela, zakonodavni postupak se okončava. Ako se taj predlog ne usvoji matično radno tijelo ponovo razmatra predlog zakona.

(3) Prije glasanja o predlogu iz prethodnog stava, izvjestilac matičnog radnog tijela može dodatno obrazložiti predlog zakona, a zatim i predlagač zakona ili njegov predstavnik, Vlada kad nije predlagač zakona i predstavnici poslaničkih klubova mog iznijeti stav o predlogu ako o tome obavijeste predsjednika Državnog zbora najkasnije do utvrđivanja vremena zasjedanja. Dodatno obrazloženje i iznošenje mišljenja ne smije biti duže od pet minuta.

Član 135

(1) Amandmane na dopunjen predlog zakona mogu predati poslanički klubovi, deset poslanika ili Vlada kada nije sama predlagač zakona.

(2) Amandman se može predložiti na one članove predloga zakona na koji je matično radno tijelo usvojilo amandmane. Ograničenja se ne odnose na prelazne i završne odredbe.

(3) Amandmani se mogu podnijeti najkasnije pet dana prije sjednice Državnog zbora na kojoj se raspravlja o predlogu zakona. Ako se na dnevni red sjednice Državnog zbora uvrsti predlog zakona za koji to nije bilo predviđeno vremenskim programom, amandmani se mogu podnijeti najkasnije do dvanaest sati dan prije početka sjednice. Ako je sjednica sazvana u skladu sa članom 58. ovog Poslovnika, amandmani koji se razmatraju po redovnom ili skraćenom postupku mogu se podnijeti do početka rasprave o zakonu.

(4) Predlagač zakona može da podnese amandmane na amandmane najkasnije do 12h dan prije rasprave o predlogu zakona. Kada se amandmani mogu podnijeti u skladu sa drugom rečenicom prethodnog stava, predlagač može da podnese amandmane na amandmane do početka rasprave o podnesenim amandmanima.

(5) Na sadržaj i elemente amandmana odnose se treći i peti stav člana 129 ovog Poslovnika.

(6) Matično radno tijelo, radno tijelo iz člana 124 ovog Poslovnika i Vlada kao i predlagač predloga zakona mogu da daju mišljenje o pojedinačnim amandmanima.

Član 136

(1) Državni zbor može da odluči da raspravlja zajedno o dva ili više članova na koje su uloženi amandmani, i da amandmane na takve članove stavi na glasanje zajedno.

(2) U slučajevima iz prethodnog stava predsjedavajući može da utvrdi da amandman jeste ili nije usvojen ako on, na osnovu rasprave, procjeni rezultat eventualnog glasanja o tom amandmanu. Predsjedavajući je dužan da pristupi glasanju o pojedinačnom amandmanu ako to traži Vlada, kada nije sama predlagač amandmana, predlagač amandmana ili poslanički klub. Glasanje se odvija bez rasprave i bez obrazloženja glasanja.

Član 137

(1) Nakon drugog čitanja priprema se pregled svih usvojenih amandmana i svih članova na koje su usvojeni ti amandmani.

(2) Ako su usvojeni amandmani na više od desetine članova dopunjenog predloga zakona, nakon drugog čitanja sastavlja se i pravno i tehnički uređuje tekst predloga zakona za treće čitanje pri čemu se dužnja pažnja posvećuje usvojenim amandmanima.

(3) Ako zakon predlaže Vlada, Državni zbor može, u slučaju iz prethodnog stava, odlučiti da Vlada sastavi tekst predloga zakona za treće čitanje.

(4) Ako zakonodavno-pravna služba ili Vlada utvrdi da nakon usvajanja amandmana u drugom čitanju određene odredbe predloga zakona nisu međusobno usaglašene, nisu konzistentne sa Ustavom ili nisu usaglašene sa drugim zakonima, one o tome obavještavaju Državni zbor i predlažu moguća rješenja.

Član 138

(1) Ako su u drugom čitanju usvojeni amandmani na manje od jedne desetine članova dopunjenog predloga zakona, Državni zbor može da odluči na predlog predlagača da održi treće čitanje predloga zakona na istoj sjednici ukoliko se tome ne protivi više od jedne trećine prisutnih poslanika.

(2) Treće čitanje se održava po isteku najmanje 24 sata nakon što se predstavi pregled iz prvog stava člana 137 ovog Poslovnika. Predsjedavajući odlučuje o tome kada će se treće čitanje održati odmah po usvajanju odluke iz prethodnog stava.

(3) Bez obzira na odredbu prethodnog stava, Državni zbor može odmah da pristupi glasanju o zakonu ako kvalifikovani predlagači amandmana iz trećeg stava člana 140. ovog poslovnika odbiju da podnesu amandmane na poziv predsjedavajućeg.

Član 139

(1) Ako na dopunjeni predlog zakona u drugom čitanju nije usvojen nijedan amandman, Državni zbor pristupa glasanju o zakonu na istoj sjednici.

cc) Treće čitanje

Član 140

(1) U trećem čitanju Državni zbor raspravlja o predlogu zakona u cjelini. Rasprava o pojedinačnim članovima predloga zakona moguća je samo za one članove na koje su uloženi amandmani.

(2) Po pravilu treće čitanje predloga zakona odvija se na prvoj narednoj sjednici nakon rasprave o predlogu zakona u drugom čitanju.

(3) U trećem čitanju predloga zakona amandmane može da podnese predlagač ili Vlada kada ona nije predlagač zakona, ili poslanički klub. Amandmani se mogu podnijeti na način iz stavova tri do pet člana 135 ovog Poslovnika samo na one članove na koje su u drugom čitanju usvojeni amandmani. Ako se treće čitanje održi po članu 138 ovog Poslovnika, amandmani se mogu podnijeti do početka glasanja. Ograničenje se ne odnosi na amandmane koji su podnijeti na prelazne i završne odredbe zakona.

(4) Odredbe člana 131 ovog Poslovnika primjenjuju se *mutatis mutandis* na glasanje o amandmanima.

(5) Ako zakonodavno-pravna služba ili Vlada utvrde da nakon usvajanja amandmana određene odredbe predloga zakona nisu međusobno usaglašene ili da nisu usaglašene sa drugim zakonima, one obavještavaju o tome predsjedavajućeg. U takvom slučaju predsjedavajući daje vrijeme predlagaču da pripremi amandmane za usaglašavanje

(6) Bez obzira na odredbe četvrtog stava člana 117 ovog Poslovnika, amandmane na predlog zakona iz člana 127 ovog Poslovnika za koji zakonodavno-pravna služba ili vlada utvrde da nisu usaglašene sa usvojenim amandmanima ili sa drugim zakonima, priprema Vlada.

(7) Ako se amandman za usaglašavanje ne usvoji ili predlagač ne pripremi takav amandman u vremenskom roku koji je odredio predsjedavajući, matično radno tijelo se sastaje da bi pripremilo svoj amandman za usaglašavanje ili predlaže da se predlog zakona ne usvoji.

- (8) Državni zbor zatim raspravlja i glasa o amandmanima za usaglašavanje.
 (9) Ako se amandmani za usaglašavanje ne usvoje, okončava se zakonodavni postupak.
 (10) Ako se prihvati predlog matičnog radnog tijela da se ne usvoji predlog zakona, zakonodavni postupak se okončava.

Član 141

- (1) Nakon rasprave o predlogu zakona ili nakon usvajanja amandmana za usaglašavanje Državni zbor glasa o predlogu zakona.
 (2) Zakon koji se odnosi na ostvarivanje ustavom predviđenih prava i položaja nacionalnih zajednica donosi se samo uz saglasnost poslanika nacionalnih zajednica. Smatra se da je ta saglasnost data ako poslanici nacionalnih zajednica glasaju za zakon.
 (3) Na osnovu odluka Državnog zbora, zakonodavno-pravna služba sastavlja konačni tekst zakona (izvornik zakona).

č) Skraćeni postupak

Član 142

- (1) Predlagač zakona može da predloži Državnom zboru da raspravlja o predlogu zakona u skraćenom postupku u slučaju:
- manje zahtjevnih izmjena i dopuna zakona,
 - prestanka važenja pojedinačnog zakona ili njegovih pojedinačnih odredaba,
 - manje zahtjevnog usaglašavanja zakona sa drugim zakonima ili sa *acquis communautaire*,
 - izmjena i dopuna zakona u vezi sa postupkom pred Ustavnim sudom ili njegovim odlukama.
- (2) Ako Kolegijum odluči da se o predlogu zakona raspravlja u skraćenom postupku, Predsjednik odmah određuje matično radno tijelo i dodjeljuje mu predlog zakona na raspravu. Odlučivanje o zahtjevu iz desetog stava člana 21. ovog poslovnika stavlja se na dnevni red prvog narednog zasijedanja Državnog zbora bez rasprave i glasanja. U skraćenom postupku za razmatranje zakona, ne održava se opšta rasprava na osnovu člana 122. ovog poslovnika. Drugo i treće čitanje održavaju se na istoj sjednici. Drugo čitanje u ovom slučaju započinje raspravom o predlogu zakona u matičnom radnom tijelu u skladu sa odredbama ovog poslovnika o drugom čitanju.
 (3) Za raspravu o predlogu zakona u skraćenom postupku odredbe ovog Poslovnika o redovnom zakonodavnom postupku primjenjuju se *mutatis mutandis* uz izuzetak odredbi članova 138 i 139 i odredbi kojima se definiše vremenski rok za podnošenje amandmana u trećem čitanju ako drugačije nije predviđeno ovim Poslovnikom. Amandmani se mogu predati neposredno na sjednici do početka trećeg čitanja predloga zakona.

d) Hitni postupak za donošenje zakona

Član 143

- (1) Kada je to potrebno u interesu bezbjednosti i odbrane države ili da bi se uklonile posljedice prirodnih katastrofa ili da bi se spriječile teško popravljive posljedice za funkcionisanje države, Vlada može da predloži da se zakon donese po hitnom postupku.
 (2) Vlada mora posebno da utemelji razloge za donošenje zakona u hitnom postupku.
 (3) Ako Kolegijum odluči da se o predlogu zakona raspravlja u hitnom postupku Predsjednik odmah imenuje matično radno tijelo i šalje mu predlog zakona na raspravu.
 (4) Predlog zakona o kome se raspravlja u hitnom postupku stavlja se na dnevni red prve sjednice Državnog zbora nakon odluke Kolegijuma.
 (5) U hitnom postupku koriste se sve odredbe ovog Poslovnika koje nisu izričito isključene u narednom članu.

Član 144

(1) U hitnom postupku za donošenje zakona ne održava se opšta rasprava po članu 122 ovog Poslovnika. Drugo i treće čitanje održavaju se na istoj sjednici. U tom slučaju drugo čitanje počinje raspravom o predlogu zakona u matičnom radnom tijelu po odredbama ovog Poslovnika o drugom čitanju.

(2) U hitnom postupku za donošenje zakona ne važe rokovi koji su određeni za pojedinačne aktivnosti u redovnom zakonodavnom postupku.

(3) U hitnom postupku za usvajanje zakona amandmani se mogu predložiti i usmeno na sjednici do kraja rasprave o dijelovima ili članovima zakona. Usmeno predloženi amandmani moraju se predati predsjedavajućem prije glasanja na sjednici matičnog radnog tijela ili sjednici Državnog zbora sa obrazloženjem.

(4) Državni zbor može da traži od matičnog radnog tijela da zauzme stav o podnesenim amandmanima na sjednici matičnog radnog tijela.

e) Mišljenje i saglasnost lokalnih zajednica u zakonodavnom postupku

Član 145

(1) Kada se u zakonodavnom postupku predloži zakon koji sadrži odredbe koje neposredno zadiru u položaj i prava lokalnih zajednica ili odredbe koje povjeravaju lokalnim zajednicama vršenje konkretnih dužnosti iz državne nadležnosti, na početku zakonodavnog postupka predsjednik Državnog zbora poziva nadležne organe lokalnih zajednica da u određenom roku daju mišljenje o tim odredbama predloga zakona. Taj rok ne treba da bude kraći od 30 dana, a u slučaju razmatranja predloga zakona po hitnom postupku ne može biti kraći od 15 dana.

(2) Matično radno tijelo zauzima stav o mišljenju lokalnih zajednica.

Član 146

Izbrisan

f) Ponovno odlučivanje o zakonu

Član 147

Kada, prije proglašenja zakona Državni zbor na zahtjev Državnog savjeta ponovo odlučuje o zakonu, predsjednik Državnog zbora prosljeđuje zahtjev Državnog savjeta matičnom radnom tijelu, zakonodavno-pravnoj službi, predlagaču zakona i Vladi da bi dobio njihova mišljenja.

Član 148

(1) Državni zbor ponovo glasa o zakonu na prvoj narednoj sjednici.

(2) Prije glasanja predstavnik Državnog savjeta može da obrazloži zahtjev Državnog savjeta.

(3) Prije glasanja izvjestilac matičnog radnog tijela izlaže mišljenje radnog tijela.

(4) Predstavnici poslaničkih klubova prije glasanja mogu da obrazlože stavove poslaničkih klubova. Predstavljanje traje najduže pet minuta.

g) Postupak za donošenje autentičnog tumačenja zakona

Član 149

(1) Predlog za donošenje autentičnog tumačenja zakona može da iznese svaki predlagač koji može da predlaže zakone.

(2) Predlog iz prethodnog stava sadrži naslov zakona, upućivanje na član za koji se traži autentično tumačenje, razloge za to tumačenje i predlog teksta autentičnog tumačenja.

(3) Predsjednik Državnog zbora prosljeđuje predlog matičnom radnom tijelu, zakonodavno-pravnoj službi i Vladi na mišljenje.

Član 150

(1) Matično radno tijelo raspravlja o predlogu za donošenje autentičnog tumačenja zakona nakon što je dobilo mišljenje zakonodavno-pravne službe.

(2) Matično radno tijelo najprije raspravlja o tome da li je potrebno donijeti autentično tumačenje zakona. Ukoliko matično radno tijelo smatra da je to potrebno, ono raspravlja o predloženom tekstu autentičnog tumačenja.

(3) Amandmane na tekst predloga autentičnog tumačenja može da predloži samo matično radno tijelo.

Član 151

(1) Državni zbor na istoj sjednici raspravlja i glasa o predlogu autentičnog tumačenja zakona i o predlogu teksta autentičnog tumačenja kao i o mogućim amandmanima koje preda matično radno tijelo. Ako matično radno tijelo predloži da usvajanje autentičnog tumačenja zakona nije neophodno, Državni zbor održava raspravu na osnovu člana 134. drugog stava ovog poslovnika.

(2) Ako Državni zbor usvoji predlog za donošenje autentičnog tumačenja zakona ali ne i sam tekst, zatražiće od matičnog radnog tijela da pripremi novi tekst autentičnog tumačenja u saradnji sa zakonodavno-pravnom službom.

Član 152

(1) Tekst autentičnog tumačenja donosi se ako dobije glasove većine poslanika koja je predviđena za donošenje zakona na koji se autentično tumačenje odnosi.

(2) Autentično tumačenje objavljuje se u Službenom listu Republike Slovenije.

(3) Doneseno autentično tumačenje ne smije se mijenjati.

h) Zvanični prečišćeni tekst zakona

Član 153

(1) Nakon svake izmjene ili dopune zakona, zakonodavno-pravna služba priprema nezvanični prečišćeni tekst zakona, koji se u elektronskoj formi objavljuje na internet stranicama Državnog zbora.

(2) Na osnovu rezolucije koju je Državni zbor usvojio na predlog matičnog radnog tijela, vlade ili poslaničkog kluba, zakonodavno-pravna služba priprema zvanični prečišćeni tekst.

(3) Zvanični prečišćeni tekst Državni zbor usvaja bez rasprave. Državni zbor može tokom istog glasanja potvrditi sve zvanične prečišćene tekstove.

(4) Zvanično prečišćeni tekst objavljuje se u Službenom glasniku Republike Slovenije i na internet stranicama Državnog zbora.

(5) Odredbe prethodnih stavova primjenjuju se i na pripremu prečišćenog teksta Poslovnika Državnog zbora.

i) Postupak sa predlozima zakona nakon isteka mandata Državnog zbora

Član 154

(1) Po isteku mandata Državnog zbora okončavaju se svi zakonodavni postupci i postupci za donošenje drugih akata koji su započeli u tom sazivu, uz izuzetak postupaka koji su započeti na predlog 5.000 glasača ili Državnog savjeta.

(2) Postupak za razmatranje izvještaja i akata koje Državnom zboru na osnovu Ustava, zakona i drugih propisa podnose organi i organizacije, izuzev Vlade, nastavlja se u skladu sa odredbama ovog poslovnika.

IZVORI INFORMACIJA

Act regulating the law governing Committees of Inquiry of the German Bundestag (Committees of Inquiry Act –Untersuchungsausschussgesetz),
https://www.bundestag.de/resource/blob/284544/bc2235a401b795366099c9031939dda0/puag_en-pdf-data.pdf

Basic Law for the Federal Republic of Germany
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

Deutscher Bundestag – Committees of Inquiry,
<https://www.bundestag.de/en/committees/bodies/inquiry?url=L2VuL2NvbW1pdHRlZXMyYm9kaWVzL2lucXVpcnkvaW5xdWlyeS0xOTc2ODY=&mod=mod562908>

Deutscher Bundestag: Committees <https://www.bundestag.de/en/committees>

Državni zbor – Seje, <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/glasovanje?mandat=VIII&seja=33.%20Izredna&uid=C1257A70003EE753C125854300581872>

ECPRD Request no. 4365, Amendments to the Rules of Procedure related to Covid -19 outbreak, 30 March 2020.

German Bundestag: Factions
<https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen?url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc2l0enZlcnRlaWx1bmdfMTI3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOTUyNA==&mod=mod485836>

Hrvatski sabor: Druga radna tijela <https://www.sabor.hr/hr/radna-tijela/druga-radna-tijela>

KRITERIJUMI U POGLEDU UTVRĐIVANJA OPRAVDANOSTI ODSUSTVA POSLANIKA SA SJEDNICA, Istraživački centar, Parlamentarni institut, Skupština Crne Gore, oktobar 2019.
http://skupstina.me/images/dokumenti/biblioteka-i-istrazivanje/2019/Kriterijumi_u_pogledu_utvr%04%91ivanja_opravadnosti odsustva_poslanika_sa_sjednica.pdf

Marijana Pajvančić, Parlamentarno pravo, Fondacija Konrad Adenauer, Beograd, 2008.

Members of the Bundestag Act
<https://www.bundestag.de/resource/blob/189732/6e3095be7d1968201ca34bbca5c285d9/memlaw-data.pdf>

Odluka Ustavnog suda RH
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_10_119_2337.html

Poslovnik Državnog zbora (PoDZ-1) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL138>

Poslovnik Hrvatskog sabora
https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/Poslovnik-HS_procisceni-tekst-11_2020.pdf

Poslovnik o dopuni Poslovnika Hrvatskoga sabora, „Narodne novine“ br. 53/20,
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2020_04_53_1061.html

Poslovnik o parlamentarni preiskavi, „Uradni list RS“, št. 63/93 in 33/03,
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POS16>

Rules of Procedure of the German Bundestag
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf>

S. Linn, F. Sobolewski, The German Bundestag: Functions and procedures, 18th electoral term
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80080000.pdf>

Ustav Republike Hrvatske
<https://www.sabor.hr/hr/o-saboru/vazniji-propisi/ustav-republike-hrvatske-narodne-novine-broj-561990-1351997-81998-1132000>

Ustav Republike Slovenije <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1>

Zakon o Državnom zboru, 22.10.2020, član 11 i 12 https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/ODrzavnemZboru/ZakonODrzavnemZboru!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zinfyCTD293Q0N_E1DTA0CXQ0twowsQw0t_I31wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigAsr1yv/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Zakon o istražnim povjerenstvima, „Narodne novine“ br. 24/96,
<https://www.zakon.hr/z/1313/Zakon-o-istra%C5%BEnim-povjerenstvima>

Zakon o poslancih (Uradni list RS, št. [112/05](#) – uradno prečišćeno besedilo, [109/08](#), [39/11](#) in [48/12](#))
<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO231>

Zakon o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru (Narodne novine broj 55/2000, 107/2001, 86/2009, 91/2010 i 49/2011, 12/2012, 102/2014 i 44/2017)
<https://www.zakon.hr/z/462/Zakon-o-pravima-i-du%C5%BEnostima-zastupnika-u-Hrvatskom-saboru>